

QVADERNS D'ESTVDI

ANY V. VOL. I. NÚM. I

OCTUBRE - NOVEMBRE - DESEMBRE 1919

EL CRITERI D'EN QUADRADO SOBRE LES RELACIONS ENTRE LA RELIGIÓ I LA POLÍTICA (1)

SALUTACIÓ A MALLORCA. — És amb un dolç empegueïment d'enamorat que dono avui la primera salutació al catalaníssim reialme baleàric. Jo t'havia coneguda de lluny, o terra de la netedat, flairosa del bàlsam d'amistats antigues, records de la florida adolescència. Jo t'havia coneguda de lluny, a través la veu dels teus fills; ara, per fi, he trepitjat amb peu tremolós el teu sòl, gairebé sonor com el d'un petit Santuari, car tu, Arxipèlag de Catalunya, en el sagrari del nostre idioma, on es reserva pur de tota màcula d'estrangeria, ets el sojorn de la gràcia que ha de donar al nostre Renaixement la darrera consagració de cosa perfecta.

No era jo qui avui us havia de fer l'elogi del vostre representant en el Reialme de l'Esperit.

Era el posseïdor de totes les gràcies del nostre Verb re-

(1) Discurs llegit en la vetllada commemorativa celebrada a Ciutadella de Menorca, el 15 de juny passat.

naixent, l'*arbiter elegantiarum* de les nostres joventuts literàries, el poeta que sap percebre els invisibles matisos de l'aire clar i de les daurades polsines que deixen darrera llurs ales les libèl·lules de l'emoció i de la idea, era En Josep Carner. Un atzar entrebancador us ha privat de fruir la gràcia meravellosa de sa inflamada paraula de cent sentits, i a mi, pobre admirador d'altri, l'honor d'ésser amic seu m'ha posat en la tortura de substituir-lo, doblement víctima d'un prec d'amistat indeclinable i d'una ingènita feblesa de voluntat.

Tot sia mercè per a mi i excusa de ma imperícia.

EVOCACIÓ D'EN QUADRADO. — Altrament, no necessito implorar de vosaltres una benvolença que us és consubstancial, ni invocar una peremptorietat de temps que no obsta per a parlar tot planerament i sense pretensions de fer un estudi, del vostre Balmes, de l'escriptor més potent que han tingut les Illes de Ramon Llull ençà : d'En Ramon Maria Quadrado.

Art, història, religió, política, foren d'ell com de mestre tractades. Jo no he pas de resseguir, com En Menéndez Pelayo, en el pròleg de l'edició de les seves obres completes, malauradament inacabada, cadascuna d'aquestes manifestacions del seu esperit gegantí. Ni la poquedat del meu saber, ni el caràcter familiar d'aquesta festa, no permetrien tal excés.

EN QUADRADO, HISTORIADOR. — No em cal recordar al vostre il·lustrat patriotisme que la seva aguda sensibilitat artística, servida per una prodigiosa il·lustració, fou la que en l'obra «*Recuerdos y Bellezas de España*» ressenyà i il·lustrà amb inspirada ploma els monuments artístics de l'Aragó, Astúries, Lleó i gairebé totes les províncies castellanques; que la seva sagacíssima investigació fou la que descobrí un nou

aspecte de la Mallorca medieval, historiant-lo amb totes les galanies d'un estil artístic en l'obra *Forenses y Ciudadanos*, i afegí al volum destinat per En Piferrer a la descripció artística de les Balears els capítols històrics que són la millor història d'aquest Regne que s'és fins ara publicada; que tingué prou braó per a igualar ses forces amb les de l'àguila de les lletres franceses, el gran Bossuet, continuant sense minva de saviesa ni de grandiositat d'estil el *Discurs sobre la història universal*, que en l'orde religiós, donà mostres d'una finíssima acuitat d'esperit cristià en els mesos de Maria i Sant Josep i en la Setmana Santa, així com també en qualche tractat d'alta mística que per malaventura és romàs inèdit; que en les revistes *El Catòlico*, *El Conciliador*, *La Fe*, *La Unidad Católica*, i en sa collaboració en *El Pensamiento de la Nación*, i en *La Civilización*, de Balmes, féu palesa una puixança filosòfica i un braó polemista, una solidesa de doctrina i un seny caritatiuol d'acomodació, com no se'n troba exemple, fora d'En Balmes, en tota l'Espanya de la novena centúria.

L'ESPERIT D'EN QUADRADO. — En aquest últim aspecte m'aturaré, per a parlar-vos avui jo, que no sóc historiador ni artista, jo que sóc solament, i sense mereixement propi, sacerdot del Crist. Ell em sia propici per a parlar-ne amb dignitat cristiana, fent que la lloança d'En Quadrado ixca com un resultat de l'exposició del seu esperit, més que d'una impudibundesa de fàcils superlatius no massa avinguda amb el respecte degut a la memòria d'un cristià revestit de totes les finors de la modèstia, i que viu encara indubtablement en el record de molts dels que m'escolten.

PARALLEL ENTRE EN BALMES I EN QUADRADO. — He dit en començar que ell és el vostre Balmes. Aquesta retirada del

Menorquí amb el Vigatà, no sols en l'elevació d'ambdues intel·ligències sinó també en llur temperament, es fa palesa. Són germans bessons en el regne de l'Esperit. Si cap home ha encarnat el tipus espiritual del *Criteri* de Balmes, és En Quadrado. Si cap apologista ha personificat l'ideal d'apologista exposat per En Quadrado en els seus gloriosos articles sobre *La Fe* i sobre *La Religión y el Siglo*, ha estat En Balmes. Un i altre són els representants del Seny català, qualitat profunda de la raça, en el dinovèn segle. Entre els dos a penes hi ha primer i segon. Si En Balmes avança En Quadrado en finor d'anàlisi i en basament metafísic, En Quadrado avança En Balmes en documentació històrica i en empena lírica. En Balmes és el pensador sistemàtic que raona i convenç. En Quadrado és l'apòstol inflammat que enardeix i delecta. En Balmes convida a pensar i escriure; En Quadrado convida a penedir-se i a obrar. No endebades l'un era fill d'Ausona, on fins les herbes del camp fan aquella olor dels llibres de la filosofia, revellits de la pols dels segles i emmorenits dels gressols que els han il·luminat, i l'altre era nat a la terra clàssica de totes les elegàncies de la Raça, on les ones contenen rapsòdies gregues i fins la filosofia medieval es revestí de les galanies de la més venusta factura literària. Ambdós són testimoni de la perdurabilitat de la Raça en els temps del renúnciamment, i vénen a ésser la torna superabundant d'aquells altres que encara avui, fins tal volta escrivint en català, traeixen un esperit estrany en absolut al cànon de la raça. I jo, senyors, que estimo més l'esperit que la paraula, tinc en més alt grau la catalanitat d'En Balmes i En Quadrado, expositors en llengua castellana del seny català, que la d'aquells que en catalana llengua ens servissin un esperit estrany, no més bo ni més dolent, però mal avingut amb el tarannà de la nostra ànima nacional.

EL SENY NACIONAL. — Cantin altres i exalcin l'ultrancisme inflexible en la defensa d'un ideal. Quant a nosaltres, la nostra fortalesa és el seny. El seny, que més que una rigidesa externa, és una fortitud interior, és cosa semblant a la Saviesa de les Sagrades Lletres, que *disponit omnia fortiter et suaviter* i molt dissemblant a l'acritud pugnativa i pseudoheroica dels integristes de totes les causes, que més que una energia, traeix una acèdia, una peresa d'esperit. El voler-ho fer tot fortament, en el fons i en la forma, té la doble comoditat de no obligar a cap responsabilitat i de poder simular un heroisme a baix preu. Generalment, l'home inflexible condemna l'orde existent i s'inhibeix de tota intervenció per a millorar-lo sots pretext de no voler transigir ni amb l'acceptació provisional d'un desorde incorregible tot d'una. Ell ja intervindrà, i amb tota l'arruixada del seu tremp infrangible, però serà quan tot estarà ordenat, quan els altres li oferiran com a condició prèvia la implantació del seu ideal, en un mot, quan no hi haurà res a fer. Ara no intervé perquè tot està malejat; després no caldrà que intervingui perquè tot estarà ordenat. L'implantador del seu ideal «tot sencer» — car lema seu és «o tot o no-res» — és condició prèvia perquè ell intervingui a assolir la seva implantació.

Aquest criteri, que tant de mal ha fet a Espanya, no és pas el de l'Església, ni fou el d'En Quadrado. A l'Església degué aparèixer molt d'hora. Ja Sienkiewicz en posa un exemple en el *Quo Vadis?*, però prescindint de la ficció romancesca, tenim el cas de Tertulià, i l'altre, dit sia amb tot el respecte, de Sant Cebrià d'Àfrica, en la controvèrsia sobre el rebatejants haguda amb el Papa Esteve, que, segons frase de sant Agustí, se'n rentà amb el martiri.

Però la Santa Església seguí sempre serenament el criteri del seny, que en ella és Saviesa divina, adés en la dedicació al Nou Culte dels temples pagans, adés en l'abolició

paulatina de l'esclavitud, adés en la canonització de gran part del Dret Romà, adés en la suavització del feudalisme, convertint-lo, mitjançant la intervenció educadora dels monestirs, en germen de les nacionalitats naturals alhora i cristianes, i sobretot en la cristianització llarga i perillosa del Renaixement de les arts clàssiques, que amenaçava d'abolir tota la condensació d'esperit cristià produïda per l'Edat Mitjana.

I aquesta llarga digressió, no l'he feta, senyors, per vana ostentació d'una erudició fàcil, sinó per demostrar que l'esperit d'En Quadrado respon admirablement a la tradició cristiana, comsevulla que en pensés el doctor Mateos Gago, que sostingué amb ell una molt interessant polèmica, on es palesaren magistralment aquests dos esperits que sempre han conviscut al si de l'Església Catòlica, sobretot en terres d'Espanya.

EL CONCEPTE DE LA RELIGIÓ. — En Quadrado i En Balmes — impossible, parlant del tal assumpte, de separar aquests dos noms — tingueren el criteri intervencionista quan més difícil era de tenir-lo a Espanya. S'era produït de fresc el xoc de dos móns : el de la revolució francesa, importada a Espanya pels doctrinaris de Cádiz, i el de l'antiga concepció purament monàrquico-catòlica de les nacions llatines. Era, més que fàcil, gairebé inevitable d'identificar la una amb l'ateisme i l'altra amb el Catolicisme. La tradició, la profunda adhesió cordial a les idees begudes en l'ambient, l'exemple pragmàtic dels resultats d'ambdues ideologies, tot hi ajudava. El contrari hauria semblat heretgia. L'espontània i naturalíssima confusió es féu per si mateixa en l'esperit de tots els espanyols.

Honor sia perpetua d'En Balmes i d'En Quadrado el no haver-la feta. Sols ells dos tenien els ulls de l'esperit en

cima prou eminent per a comprendre el temporal i l'etern i destriar des d'ella la profunda direcció de les correnties humanes i saber-les inserir, sense perjudici de la més pura comprensió del dogma, en els plans de la Providència. Tan transcendental veia En Quadrado la Religió damunt totes les coses humanes, que l'èxit o el fracàs de cap d'elles no podia ésser l'èxit ni el fracàs de la Religió. Sols així s'és etern. Sentiu-lo :

«Todos nos componemos de cuerpo y alma : el alma permanece siempre la misma, el cuerpo es el que crece y se modifica : la que rige es eterna ; el regido es mudable ; pero aquella no rige siempre del mismo modo, sino que modifica también su dirección según la diferencia de las edades, y sin embargo a los ojos de nuestros semejantes, variamos, porque varia lo que se ve y lo que no se ve es lo único invariable. Así sucede con la religión respecto del siglo, y aun respecto de sí misma en la parte que tiene de exterior y en que está en relación con la sociedad sin abdicar su superioridad y su dirección, puede asimismo acomodarse, y en lo cierto se acomoda, en efecto, a las circunstancias de cada época ; continua animando a la humanidad en todas sus fases y edades, hasta que, llegando al fin de los días, se remonte al fin de los cielos, de donde descendió, en medio de sus numerosos hijos que envió delante para poblar el empíreo».

(*La Religión y el siglo*, t. III).

I per tal que ningú no es cregui que podia exposar la Religió a minvança ni afollament de la seva túnica immaculada, en aquest mateix article trona contra el partit dels joves que voldria acomodar la Religió al segle i no el segle a la Religió. Sols un zel supera en l'esperit del Menorquí en fer totes les mudances humanes comportívoles amb el Catolicisme, i és el

zel de mantenir-lo immaculat en aquell tresor essencial de moral i de doctrina que és romàs sempre el mateix sota la tirania de Neró, com sota la protecció de Constantí, en el regnat absolut de la seva hegemonia medieval, com en les lluites amb el Cesarisme i el liberalisme dels temps moderns.

LA DOCTRINA DE L'INTERVENCIONISME. — Conseqüència natural d'aquesta doctrina és l'intervencionisme. No es pot aquest definir amb paraules més clares que les següents, que trec de l'art. V de l'estudi *La Religión y el siglo*, aparegut dalt de la revista *El Católico* l'any 1843 :

«No haya dirección alguna de cuantas puede tomar la actividad y «la curiosidad» humana, dentro de su permitida esfera, al frente de la cual no se halle (la Religión) para regularizarla y aprovechar aquel movimiento».

Veuh aquí, senyors, la profunda, la clara, la humil doctrina, que formulada pel vostre Quadrado i pel nostre Balmes, i vivificada després amb la poderosa alenada d'aquell gran bisbe, vivent entre els morts, que fou el doctor Torras i Bages, serveix de programa a tot un estol de joves clergues de la Catalunya continental, que malden per a verificar l'ideal de la nova Clerecia que preveié En Quadrado l'any 43, en la mateixa revista ja esmentada. Intervenir! Tal és el mot d'orde. I són moltes, moltíssimes més que no podria esperar un esperit rezelós, les coses que es deixen intervenir. Tot neix aquí, terra fecundada per totes les pluges de la gràcia, a punt de rebre el sant baptisme. Si qualcunes resten laiques, és perquè no hi ha sacerdot que les bategi. Garantits per una noble, per una prudent elevació sobre la política, germans de fe que m'escolteu i sobretot vosaltres, sacerdots jo-

ves, intervinguem-ho tot : qüestions socials i moviments literaris, obres de cultura i renaixences patriòtiques. No esperem que sia batejat, per anar-hi. No esperem que sia bo per a fer-ho bo. La gràcia baptismal troba la naturalesa pura, menys que pura, caiguda. Portem nosaltres a tots els esperits que ixen a flor de terra la consolació lustral de la gràcia primera. Però pensem que intervenir és sofrir, que no es presta a heroïsmes d'espectacle, sinó a l'heroïsmes ver del treball humil, anònim, quotidià, sense altra retribució, fora la del compliment del deure, que el bescantament dels que, per no fer res, no poden veure que facin els altres.

El treball dóna als homes el sentit de la realitat i de la ponderació i els allibera del funest somnambulisme dels que somnien desperts, fingint-se un món que només existeix en els espais imaginaris. Aquest sentit de ponderació, que no és més que una manifestació del sentit comú, el tingué en alt grau el vostre Quadrado, el qual collaborà amb En Balmes i el marquès de Viluma en el projecte de casament d'Isabel II amb el comte de Montemolin, el pensament de més fonda saviesa política que ha sorgit a l'Espanya en tot el passat segle.

LA RELIGIÓ I LA POLÍTICA. — Ell, amb finíssima intuïció cristiana, s'avançà al seu temps, preveient el seguit inacabable de malaurances que la discòrdia dinàstica havia de produir a Espanya. I no sols en això, sinó també en el destriament que en aquell temps de confusions apocalíptiques féu entre la religió i la política, avançant-se de mig segle a les doctrines de Lleó XIII :

«No — diu, — no hay analogía de intereses, ni identidad de vicisitudes, ni antiguas y cordiales relaciones que autoricen la fusión de ninguna causa política con la causa del

catolicismo, ni menos la exclusión de partido alguno del círculo de sus defensores. Dado aun que de todo bando no hubiera más que un individuo creyente, dado aun que ninguno hubiese, sólo por la mera posibilidad de haberlo, ya no debería sancionarse tal divorcio».

On porta més enllà aquesta doctrina de la delimitació de fronteres entre religió i política és en l'article IV d'aquell estudi *La Religión y el Siglo*, en el qual arriba a sostenir la doctrina, que jo no gosaria a retreure sense la seva alta autoritat, de la conveniència de la separació entre l'Església i l'Estat, conveniència, és clar, no de doctrina absoluta sinó d'oportunitat pràctica, atesa l'esclavitud que per a l'Església significava la unió, tal com aleshores s'exercia. Aquest article és tot ell un teixit tan admirable de doctrina i de bellesa literària, que jo us el voldria llegir tot sencer. No té tria, però provaré de fer-ne una a l'atzar :

«Atendida la índole del siglo y la fuerza de las circunstancias y el giro de la opinión, conviene más a la religión, por lo general, separarse de todo punto del movimiento político, que seguirlo y esforzarse en dominarlo.

»Contéplese el caos que reina en los políticos, la eferescencia que arde en las pasiones y dígasenos si podrá bajar a este caos la religión para alumbrarlo con su luz, o dominar estas pasiones para calmarlas, y si no es de temer más bien que salga herida de enmedio del combate.

»Si en el calor de la lucha queréis aprovecharos del influjo de la religión contra vuestros enemigos, acercaos al lugar donde ella está fija, que ella os amparará con su sombra,

pero no la mováis de su puesto para hacerla servir de bandera... haciéndola, si vencéis, cómplice de los excesos de los vencedores ; si perdéis, partícipe del abatimiento y oprobio de los vencidos y siempre objeto de odio para muchos, de quienes es también madre universal.

»Hombres de poca fe han clamado que la Iglesia perecía porque el poder le retiraba su brazo, que el templo se desmoronaba, porque se le desnudaba de sus adornos y colgaduras... Dejad, dejad que se la despoje del manto de púrpura... doloroso es, pero al fin no forman parte suya integrante, no son más que un vestido, y para vestido le bastan los propios resplandores emanados de su cuerpo».

»Si, cuando abogamos por la separación de la Iglesia y del Estado, de la religión y de la política, es sólo para salvar la independencia de la primera, que ya no era mirada cual un día como madre, sino como sierva de los gobiernos... es para que sea más eficaz y más vigorosa la resistencia que debe oponer la religión, siempre que se atente a su libertad o a su vida, que es lo mismo».

EL DEURE DELS CATÒLICS. — I això ho escrivia En Quadrado l'any 1843. Què es diria contra qui ho escrivís avui? Però, sense arribar, si fa massa por, a propugnar la separació entre l'Església i l'Estat, sí que hem de treure del Menorquí la doctrina de la separació entre els partits polítics i la Religió, entre l'aigua bellugadissa i el fons immòbil, tal com ell la proposa en els paràgrafs llegits. Que el nom de la Religió no vagi vinculat a cap programa polític. Que en nom de la Religió no es combati cap ideal ni cap partit polític,

mentre aquest no se'n declari contrari. És evident que entre nosaltres hi ha hagut abusos en aquest sentit. La Religió, més que de bandera, s'ha fet servir de vegades de projectil. En nom seu, posant en contraposició la justícia eterna amb la justícia temporal, s'han combatut aspiracions legítimes, que, si més no, feien a la Religió el servei de deixar-li exercir en pau el seu ministeri interior, aquella tasca enlairada de guanyar els cors, que li assenyala En Quadrado en aquest mateix article. Tot allò que cerca la solució en justícia d'un problema terrenal, afavoreix l'acció religiosa, perquè assossega els cors i els dona aquella pau tan necessària per a l'obra de la gràcia. Tornar un ésser a la seva puresa natural és preparar-lo per a l'elevació sobrenatural. Seria molt trist que, mentre tants enemics reals ens encalquen, perdéssim el temps en combatre enemics imaginaris.

Responent a aquesta sapient ideologia, En Quadrado, en exposar la naturalesa de les *Asociaciones de Católicos*, tot fent notar que no s'anomenaven *Asociaciones Católicas*, sino *de Católicos*, deia que no havien de constituir un partit, sinó influir en tots els partits, arribant a formular l'expressió següent, que esglaiaria alguns dels nostres catòlics d'avui: «*Partido y católico son dos palabras que braman de verse juntas*».

No fa gaire (1), l'autoritadíssima revista romana *La Civiltà Cattolica*, redactada pels jesuïtes italians, confirmava la mateixa doctrina, a propòsit de la *Unione popolare italiana*, de recent fundació. «Els catòlics — diu — i menys a la Itàlia, on ho són la quasi totalitat dels habitants, no poden formar partit com a tals. A part dels religiosos, en els quals ha de regnar absoluta unanimitat, hi ha nombre d'interessos d'altres ordes — econòmics, polítics, socials — a defensar, en

(1) Quadern del 1.er de març d'enguany.

els quals, no tenint l'Església sistema propi, deixa en entera llibertat els seus adeptes, havent-se de produir forçosament la dissidència, sots pena de vincular l'Església a un problema terrenal, cosa absolutament incompòrtiva amb la seva essència pastada d'eternitat. Tal partit catòlic, no podria, doncs, tenir altres punts d'unanimitat que els religiosos, la defensa, ço és, del dogma i de la moral i de la llibertat i els drets de l'Església, i llavors, aquest partit usurparia a la jerarquia eclesiàstica la seva missió i representació inalienables». Ja fa alguns mesos que això digué la *Civiltà* i cap autoritat eclesiàstica, ni menys la suprema, a redós de la qual es publica, no ho han desautoritzat.

Prou la podem fer nostra, aquesta doctrina salvadora, per tan responsables firmes rubricada. Amb ella farem a l'Església serveis inapreciables. Evitarem que cap banderia humana la converteixi en vedat de caça, afitat per al seu ús exclusiu ; que sollin la seva formosor, sense màcula ni arruga, amb les xarbotades de les passions polítiques ; que ningú no faci servir sos oracles infalibles de metralla occidora contra altri, i menys contra altres fills que, en ús d'un dret innegable, pensin altrament que els primers en matèries d'opinió lliure ; que hom la faci responsable de les errors i fins dels pecats de cap partit terrenal ; que aparegui vençuda amb els vençuts, dominadora amb els vencedors ; que ningú se'n senti allunyat a contracor, per no compartir un ideal terrè, noble tal volta, però mai obligatori ; que ningú pugui apropiarse ço que sols ella pot dir : «fora de mi, no hi ha salvació», i aquell tan repetit : *qui non est mecum contra me est*, que mai ningú no ha pensat a articular, cosa fàcil amb el criteri del seny, amb aquell «qui no és contra vosaltres, ja és amb vosaltres», que Jesús digué als seus Apòstols en trame'tre'ls a la conquesta del món.

LA RELIGIÓ I EL MEDI SOCIAL. — Totes aquestes reflexions són tretes, amb paraules més o menys fidels, de les obres d'En Quadrado, el qual diu, no recordo bé en quina part d'elles, que ço que més tem, no és la separació de la religió i la política, sinó la desvinculació d'aquella del medi social.

Si de veres volem defensar la Religió, no encomanem sa defensa a cap colla belligerant de la política, on abunden les armes enverinades, anem a l'oració i a la mortificació, i enfortits amb aquest doble bàlsam, com a gladiadors del combat etern, atansem-nos al medi social i procurem atraure'ns el cor dels homes; aprenem d'En Quadrado, que predicava pau i obrava la caritat fundant, entre altres la de Ciutadella, Conferències de Sant Vicens de Paül.

No es cregui ningú que, en defensar la separació entre religió i partits polítics vulguem dir que ens hem de tancar al santuari. El mateix menorquí fa distinció entre Religió i homes religiosos. Som ciutadans, som els millors ciutadans, i al dret se'ns hi ajunta el deure de la intervenció en tots els ordes. Però tinguem per entès que la missió substancial de l'Església és la reforma de l'home interior, i no la inscripció de pomposos rètols sobre l'edifici de l'Estat.

EL MENORQUISME D'EN QUADRADO. — Menorquins: teniu al davant vostre una columna de foc, que tragué d'aquí ses primeres guspies, per a guiar-vos en el desert. Seguiu-la, si voleu ser dignes de la glòria que Déu vos ha donada. Ell era profundament balear. Si escriví en llengua castellana, fou perquè aleshores la nostra llengua jeia encara sòpita amb la són de quatre segles i no hauria estat instrument apte per a la formulació del seu altíssim pensament. Però el seu esperit era tan autènticament menorquí, tan profundament arrelat en la tradició de totes les terres de parla catalana, que jo no dubto d'afirmar que ell i En Balmes són dos precursors del

Renaixement d'aquestes terres. Són dues estrelles de l'alba glorificades ja per les resplendors del sol imminent. Però En Quadrado hi té més dret. Tots els renaixements nacionals tenen llur origen en el Romanticisme, que, prenent el gust de l'Edat mitjana, s'adonà de les llengües populars, llavors potents, i estudiant la història veritable dels pobles, trobà al fons d'ella el germen sepultat en terra àrida de la tanyades de l'esdevenidor. I el vostre Quadrado fou romàntic, sense les extravagàncies dels llunàtics, i fou historiador, i com a tal hagué de desenterrar molts textos antics de la llengua, i fou a més arqueòleg i recercà per tot les obres de l'esperit terral que ens aguanta.

Ell començà a Mallorca un rieró d'aigua de cultura que anà creixent fins a convertir-se en el riu abundós que d'aquestes illes és pervingut a la cultura catalana. Aquella Palma plantada i regada amorosament per ell, en col·laboració amb En Marian Aguiló i En Montis, donà aixopluc a tantes i tantes aus refiladores com han ajudat a cantar les glòries de la Renaixent. A ell són deutors En Forteza, N'Estelrich, els Alcovers, En Costa, l'Oliver, els Aguilós i En Riber, En Sebastià Vives, ardiaca de la vostra Seu, i En Ruiz Pablo, el poeta de «Sa Roqueta Menor». Ell exercí un ver Patriarcat socràtic entre els vostres, animant els joves i dirigint-los en llurs treballs, assenyalant tasques i donant consells. Ell és, en una paraula, el Patriarca de la Cultura Balear contemporània. Escriví, per bé que molt sigui inèdit i desconegut, en la llengua d'En Ramon Llull, que mans ungides de gràcia han mostrada tan apta com qualsevol altra per a l'expressió dels pensaments i de les emocions, altes i delicades que elles siguin. Ell s'aïrà en certa ocasió contra d'un que blasme feia de la literatura catalana. Ell és, doncs, el vostre exemple. Seguiu-lo. Els savis, com els sants, sols s'admiren dignament imitant-los.

EL MOVIMENT CATALÀ. — Jo, pobre de mi, com a representant en aquest acte de la Catalunya Continental, sols puc dir-vos que allí l'imitem, que, alligonats amb les seves ensenyances i amb les de Balmes, que són les mateixes, i informats pel guiatge lluminós del doctor Torras i Bages, apliquem la seva doctrina intervencionista al moviment català. Nat en terra de fidels, té un caient cristià, però no ha volgut, d'acord amb les doctrines del vostre Patriarca, fer solidari seu el Catolicisme. És tothom qui ha de renàixer a la nova vida catalana, però els que no vulguin renàixer, no per això han de restar fora la cleda dels fidels. Nosaltres, i en dir nosaltres vull dir els nacionalistes catòlics, tot intervenint individualment en la seva política, treballem corporativament fora del camp de la política per cristianitzar-lo.

Tenim associacions nombrosíssimes i inflamades d'entusiasme, essent cabdal entre elles la Lliga Espiritual de Nostra Dona de Montserrat, fundada pel Dr. Torras. Amb elles catalanitzem la pietat i cristianitzem el catalanisme, sense esperar per a fer-ho que sigui ja cristià. La nostra influència és cada jorn més gran i creiem que no és llunyà el dia en què serà decisiva dins Catalunya. Llavors, no ens riuem dels escrúpols dels que no volien intervenir a fer-lo bo, perquè encara no ho era, puix la pietat del pròxim és la nostra primera ensenya, però estarem satisfets d'haver seguit fidelment la doctrina dels Mestres, i d'haver-l'hi donat el fruit que ells no veieren en vida mortal.

Sempre l'eficàcia dels grans homes, la treuen els seus deïxebles pòstums, Moisès, Sòcrates, el mateix Jesucrist, nostre adorable Redemptor, en son exemples. Vosaltres sou els deïxebles d'En Quadrado, i jo voldria, per acabar, fer-vos sentir fortament la responsabilitat que aquest títol us dóna. De vosaltres depèn que la seva obra immensa llevi fruit. Aneu-lo a cercar, com hi anà ell, àguila potent que, en baixar de les

regions de l'alta cultura, s'aturava sempre a «Sa Roqueta», en la vostra naturalesa. Deixondim aquest verb que hi tenim adormit. Deixeu els artificis sobreposats que ofeguen la naturalesa i dessaboreixen els seus fruits. La naturalesa és generosa. Just arriba el moment de la deslliurança ; veureu com tot d'una es desplega esponerosa i dóna l'esplet de tots els anys de coerció. Tingueu el valor, l'esperit de sacrifici, de despullar-vos de robes sobreposades, d'un verb fingit que desentona en els vostres llavis i us fa aparèixer uns eterns estrangers a tot arreu del món, fins a la vostra illa. El sacrifici no és mai estèril. Ell us tornarà la possessió de la vostra ànima. Així ho hem fet a Catalunya. Així ho fareu vosaltres. No permeteu que mori en l'esterilitat l'obra del Savi.

CARLES CARDÓ, Pvre.

CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI

CURS LÉON DE PAEUW

L'inspector de l'Ensenyament Primari de Bèlgica, M. Léon de Paeuw, ha desenrotllat en tres lliçons, als Cursos monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi, un curset sobre *La reeducació professional dels soldats mutilats de la indústria*. M. de Paeuw era singularment indicat per a tractar aquesta matèria. Autor d'un bell llibre pedagògic, *La rééducation professionnelle des soldats mutilés et estropiés*, que el Govern nordamericà ha fet traduir i ha imprès per a difondre'l profusament, M. de Paeuw ha estat un dels directors

de l'Escola nacional belga dels mutilats de la guerra, de Port-Villez.

PRIMERA LLIÇÓ. — Fa remarcar M. de Paeuw que en la majoria dels països belligerants la direcció de les escoles de reeducació era confiada als metges. Això no presenta cap mena d'inconvenient si el metge és un home que té una clara visió de la finalitat que hom persegueix, i si sap aconsellar-se per pedagogs i tècnics, reeixirà perfectament. La finalitat de les escoles de reeducació, no és medical, sinó social, i rau en la restitució als mutilats d'un ofici lucratiu. La reeducació funcional ha d'ésser paral·lela a la reeducació professional, i generalment la segona facilita la primera. Quan el mutilat arriba a l'escola, les seves cicatrius estan ja closes, però té encara rígides les articulacions que han d'ésser mobilitzades per un treball moderat i regular. Un treball apropiat és la millor mecanoteràpia que hom pugui concebre.

En una escola d'esguerrats, l'ensenyament ha de tenir la part preponderant. L'art medical, doncs, ha de posar-se al servei de l'ensenyament, com durant la guerra es posa al servei del comandament. Els serveis del metge són preciosos, però han de limitar-se allí on ho aconsellin les necessitats pedagògiques.

Assentats aquests principis, M. de Paeuw exposa les experiències per ell i sos col·laboradors fetes a Port-Villez. El professor guia els esforços de l'alumne; el metge el vigila, vetllant per la seva salut. Al costat de l'ensenyament tècnic, convé reservar un bon lloc a l'ensenyament general.

M. de Paeuw creu que la reeducació professional ha d'ésser començada així que hom pugui, quan la cicatrització és completa i els moviments professionals no poden ésser nocius a l'esguerrat. Sovint ha d'ésser començada junt amb el

tractament fisioteràpic, no solament per a guanyar temps, sinó especialment per a no donar al mutilat ocasió de desmoralitzar-se. Cal, doncs, animar l'esguerrat a l'hospital mateix perquè no perdi l'entusiasme. Un cop a l'escola, el pedagog, d'acord amb el metge, procurarà donar al mutilat l'orientació professional que més li convingui i per a la qual mostri l'esguerrat més preferències. Sempre que sigui possible, convé restituir-lo a son antic «mestier», si era un «mestier» convenient; si no, a un ofici que tingui alguna afinitat amb l'anterior.

SEGONA LLIÇÓ. — En la segona lliçó, M. de Paeuw va tractar de la qüestió de l'aprenentatge dels esguerrats i estudià el costat social del problema.

A Port-Villez s'ensenyaven quaranta dos oficis diferents, Els alumnes podien escollir. De seguida se'ls enviava a les classes d'ensenyament general i després se'ls duia als diversos tallers de l'escola perquè es revelés en ells la vocació. L'orientació professional ha d'ésser feta amb moltes de precaucions, per a no fer fallida i no fer perdre temps i esforços als mutilats. En els començos de la guerra, moltes ànimes caritatives, però que no es donaven compte de les necessitats de la vida i tenien un fals concepte del paper que ha de jugar la caritat, havien obert tallers on ocupaven els mutilats en la confecció de joguines, a fer mitja, en la fabricació de cistells, etc. I, sense voler-ho, han fet molt de mal als llurs protegits, car els han desviat d'una professió o d'un ofici lucratiu i els han malmès l'esdevenidor.

El metge juga un paper important als començos de l'educació metòdica: segueix pas a pas els aprenents, observa llurs esforços, llurs aptituds i es dóna compte de llur fatiga i els aconsella, els encoratja; el director tècnic i el director pedagògic intervenen i uns i altres emmenen l'esguerrat pel

camí que el dugui a la possessió d'un nou mitjà de vida. Demés, la instrucció general i la instrucció teòrica, acceleren considerablement l'aprenentatge d'un «mestier». Insisteix M. de Paeuw en el paper que representa l'ensenyament teòric, garantia segura dels avenços en el nou ofici escollit. L'orientació depèn sempre de la professió anterior i del nivell intel·lectual de l'esguerrat, del país on ha de viure, etc. Cal, demés, vetllar perquè el mutilat no negligeixi la seva reeducació i no es desanimi, per tal com el factor moral és interessantíssim, si no essencial. Cal donar-li diversions i crear-li un ambient familiar i agradable.

M. de Paeuw creu que mentre sigui possible, cal restituir el mutilat a sa família i a son poble, deixant l'asil per als verament invàlids, i es pronuncia per la creació de cooperatives d'esguerrats d'un mateix ofici. També es pronuncia en favor del treball en tallers i fàbriques, més aviat que a domicili per tal com en els primers l'esguerrat troba molts més elements d'ajuda i sol fer sempre un treball més especialitzat. Per a segons quins esguerrats, preconitza els empleus públics o en grans empreses, com els de carter, cobrador, vigilant, etc. Quan la normalitat dels temps serà tornada i l'esguerrat de la guerra no podrà comptar més amb la generositat dels patrons que avui prenen certs obrers o empleats mutilats per pur patriotisme, caldrà que els esguerrats s'avesin a no comptar sinó amb ells mateixos. Per això és necessari assegurar a cadascun d'ells un ofici remunerador i digne.

TERCERA LLIÇÓ. — La tercera lliçó del curs de M. de Paeuw va ésser tota ella un comentari a una sèrie de projeccions fotogràfiques, representant, les primeres, diversos esguerrats munits de sengles aparells de substitució: cames i braços artificials i «braços de treball»; les altres eren vistes

dels tallers i classes de Port-Villez. Respecte de les primeres, remarcà el professor que els aparells o braços de treball sols substitueixen la part passiva del membre mutilat, ço és l'os, però no la part activa, múscles i nervis. Així l'esguerrat, sempre que pot, abandona el membre postís, que, per altra part, és incòmode i es deteriora amb facilitat. I això li dóna motiu per a insistir que cal sempre procurar no complicar el treball de l'esguerrat amb aparells més o menys enginyosos, sinó aprofitar, educar o reeducar els membres que resten enters i sans a l'esguerrat.

Després explica, amb més detall que els dies anteriors, el funcionament de l'Escola de Port-Villez i de sos nombrosos tallers. Finalment, digué que els països no belligerants no han de desinteressar-se de la reeducació dels esguerrats, car si bé la guerra no hi ha fet destroces, la indústria i els accidents que solen passar a les grans capitals donen tantmateix un nombre prou crescut d'esguerrats, per a la reeducació professional dels quals cal que vetlli la societat.

LES REFORMES DE L'ENSENYAMENT POPULAR BELGA. — En la impossibilitat de reproduir íntegra la conferència que el pedagog belga Léon de Paeuw llegí el dia 7 de juny, en reproduïm els fragments que expliquen les disposicions de la nova llei d'Instrucció pública belga, sobre l'ensenyament primari de la dona i el projecte d'ensenyament manual obligatori per a homes.

Ambdós punts són d'un interès excepcional per a la nostra actualitat i som certs que seran llegits amb veritable plaer per tots els que creuen que la grandesa de la pàtria naix a l'escola.

«Passem a l'ensenyament de la dona. El programa de quart curs rural, en les classes del quart curs per a noies, haurà de ser sensiblement el mateix que en les classes similars de nois. Solament els exercicis d'aplicació variaran per adaptar-se enterament a la vida femenina. La dona és destinada a ésser la companya de l'home ; aviat tindrà els mateixos drets civils que ell ; doncs, haurà de poder pendre part en ses lluites i en ses penes, com en sos plaers, i, entre aquests, els intellectuals no són pas els menys delicats. Una comprensió perfecta del seu marit pressuposa en la dona una equivalència d'instrucció.

»Al costat de l'ensenyament general, l'ensenyament domèstic, entès en son sentit més ampli, formarà el volum de matèries de tendència pràctica que caracteritzaran el quart curs femení. La dona ha d'ésser posada en situació de portar una casa amb competència i autoritat i ha de ser capaç de fer-hi l'estada atractívola, sobretot en un esdevenidor molt pròxim en què l'obrer industrial gaudirà diàriament de més hores d'esbarjo. Fins ara, la formació domèstica de la noia era confiada a la mare o simplement abandonada a l'atzar. Solament dins l'alta burgesia, la mamà pot reeixir en aquesta tasca perquè té la instrucció i el temps necessaris. En la pagesia i en les famílies obreres, la mare, generalment, és esclava de les velles rutines ; ultra això, les feines de casa l'absorbeixen totalment i molt sovint la noia treballa al de fora o a la fàbrica des que deixa l'escola. Si l'escola primària, *l'alma mater*, doncs, no se n'encarrega, aquesta formació, en la majoria dels casos, serà negligida. La ciència domèstica, no és pas del domini de l'ensenyament professional, per tal com es dirigeix a totes les dones ; pertoca a l'«ensenyament general femení», igual que la «costura». L'extensió de l'escolaritat de 12 a 14 anys, ha permès fer-la entrar dintre el quadre del programa de l'escola primària.

Aquesta era la única manera d'estendre els seus benefets a tota la joventut escolar femenina.

»El programa especial del quart curs femení no serà pas difícil d'establir. Compendrà l'economia domèstica que, segons Mme. Mol. Weiss, de París, és «la ciència de tota la part material de la vida ; tendeix a produir, amb els recursos més limitats, la suma més gran de benestar possible ; d'ella depenen en gran part la felicitat i la prosperitat de la família i de la societat».

»L'economia domèstica, per a donar fruits durables ha d'estar basada en les ciències naturals, sobre la física, particularment sobre el capítol de calor, i sobre nocions de química, com també sobre la higiene, que en el quart curs incorporem a l'economia.

»Al costat del curs teòric d'economia domèstica, hi posem el curs pràctic de treballs casolans. Ens proposem consagrar un dia sencer de cada setmana a un curs de cuina i neteja i un dia per quinzena a la bugada i repàs de roba : dos mitjos dies setmanals seran dedicats a la costura domèstica.

»Altrament, esperancem els més fecunds resultats de la introducció de una sèrie de lliçons d'higiene de la primera edat amb aplicacions pràctiques de preparació d'aliments per als recent nascuts i les criatures. «Aquesta higiene no es limitarà pas al domini físic, que també s'estendrà al domini moral, on es traduirà en lliçons de pedagogia maternal o d'educació familiar». No cal esfereir-se pel primer d'aquests noms d'aspecte pretensions i aspre ; no es tracta més que d'explicar com es prevenen o s'extirpen en l'infant males habituds físiques o morals, i com cal procedir per a inculcar-n'hi de bones.

»Exemples típics explicaran millor que no pas sàvies dissertacions les maneres de comportar-se davant de manifestacions generoses o egoistes, blasmables o lloables, de la na-

turalesa infantil. En un seguit d'escenes preses al viu, una mestressa de casa intelligent podrà passar en revista tota la vida dels fills, els defectes de caràcter que se'ls puguin revelar, que sortosament serveixen proporció amb l'edat i que, no obstant, seria perillós que traguessin ufana; però també llurs petites qualitats que porten en germen les grans virtuts i que cal cultivar com a tendres flors. Aquestes lliçons, que constantment desvetllen els records i reclamen la tendra experiència dels alumnes, els semblarà un oasi en llur vida escolar i les braves minyonetes interessades i amb tot l'assenyament posaran en pràctica els bons consells, així que, en eixir de classe, hauran de vigilar la mainada més petita de sa llar. En els centres d'alguna importància, on hi ha sales d'infants, a les cases de Maternitat, les jovenetes del quart curs faran una profitosa curta estada en un d'aquests establiments per tal d'aprendre la sana pràctica de les atencions que s'han de prodigar als tot just nats. També podran ésser admesos a ajudar, l'una després de l'altra la mestressa de la classe de pàrvuls, sobretot si és muntada segons els principis Montessori, per a habitar-se a guiar els petits, a vetllar llurs jocs, a dirigir discretament llurs activitats espontànies vers l'adquisició joiosa dels primers elements del saber.

»El curs de dibuix serà plantejat especialment en el terreny d'aplicacions pràctiques al treball de l'agulla. Hom donarà una importància primordial al dibuix ornamental. En aquest aspecte s'han fet progressos remarcables al nostre país. Si la mestressa descobreix una deixebla particularment ben dotada, podrà fer-li seguir els estudis i decidir-la a exercir la professió de *createur de modèles* a alguna gran casa.

»L'ensenyament del quart curs femení es completarà amb un curs de comptabilitat domèstica i per l'estudi raonat d'al-

guns pressupostos viscuts. S'insistirà en la necessitat de distribuir racionalment els recursos, en les partides relatives a l'alimentació, a l'habitació, al vestit, als esbarjos i a l'estalvi, per tal que algunes no augmentin de volum en detriment de les altres i s'indicarà la manera d'inscriure regularment les entrades i les despeses en llibres apropiats.

»Si entre les alumnes n'hi ha algunes que es destinin a l'esteno-dactilografia i als empleus comercials, hom podrà crear en determinades escoles departaments especials. Aquí, però, hem de donar un crit d'atenció, ja que temem l'increment de la carrera i l'abandó dels oficis femenins, infinitament preferibles a l'esteno-dactilografia.»

Després de dedicar un parell de paràgrafs a l'ensenyament del tipus rural, continua així :

«Aquest programa sembla molt extens; nosaltres, però, no desesperem de veure'l realitzat íntegrament. Alumnes ben preparats pels tres cursos anteriors i ensenyats per professors competents i entusiastes se l'assimilaran fàcilment. Molts dels que hauran seguit amb assiduitat els cursos pràctics, revelaran llurs disposicions i llurs talents. Moltes de vocacions manuals que sota l'antic règim no haurien estat descobertes o ofegades per un ensenyament llibresc, tindran ocasió de desenrotllar-se lliurement.

»Però aquest descobriment d'aptituds poncelles, seria del tot inútil si la nació no els proporcionés el mitjà d'obrir-se amb esplendor. Per això apellem fervorosament a la fundació o atorgament regular de bosses d'estudis per als fills del poble, donades individualment. Aquestes bosses serien donades per la Corona, l'Estat, els Ajuntaments, les grans companyies i els particulars acabalats.

»No cal dir que aquesta protecció extraordinària només

hauria de recaure en subjectes de mèrit. La selecció es faria amb gran cura. La possibilitat dels infants a ascendir als llocs més elevats de la jerarquia social, obraria com un potent mitjà de pacificació, per tal com suavitzaria l'aspror de la lluita de classes».

«Per aplicar amb èxit el programa que acabem d'exposar, ens caldrà disposar de mestres capaços d'ensenyar, com a «veritables tècnics», les branques pràctiques. Perquè si les classes del quart curs donen a la indústria aprenents que no sàpiguen manejar eines i amb gestos defectuosos, s'alçarà un clam general contra aquestes útils institucions, que, ben dirigides, podran contribuir poderosament al perfeccionament de la nostra classe treballadora. Els patrons diran, amb raó, que si el taller ha de començar per esmenar allò que l'escola ha viciat i que l'aprenent ha de despendre allò que tan penosament ha après a la classe, valdrà molt més abstenir-se de l'aprenentatge. S'ha de reformar l'escola normal en tanta de manera, que els alumnes institutors tinguin ocasió de preparar-se durant un any enter en l'ensenyament d'aquests treballs pràctics. Durant un any, els submergirem en un «bany de tècnicitat». Guiats per contramestres aptes, adquiriran amb «exercicis diaris els caires obrers indispensables». A l'escola de mutilats de Port-Villez havem pogut constatar que un home de 19 anys, en 10 mesos pot apendre qualsevol ofici, almenys en sa part fonamental, i que, com més desenrotllat intel·lectualment és un home, millor reïx manualment.

»Quan aquesta reforma de l'escola normal s'haurà realitzat, quan disposarem d'un cert nombre d'institucions hàbils, i quan les classes del quart curs funcionaran amb èxit, podrem pensar en la instauració de l'ensenyament professional tècnic obligatori. Tots els joves d'ambdós sexes hi seran

obligats des de l'edat de 14 a 17 o 18 anys, a raó de 40 setmanes per any aproximadament, i de 4, 6 o 8 hores per setmana, segons les professions.

»Els cursos es donarien durant la jornada de treball, car és inadmissible privar la joventut de sos esbarjos, i aquestes hores consagrades al perfeccionament de la mà d'obra serien remunerades al mateix preu de la tasca habitual. La llei, obligant-hi els patrons, fóra justa, puix en aquesta col·laboració el jove obrer hi posaria les seves angúnies i el patró el capital. Els cursos tindrien per objecte principalment completar els coneixements tècnics dels alumnes, l'aprenentatge dels quals s'acabaria al taller. En la majoria dels casos, sobretot, en les localitats de poca importància, on no hi ha els mitjans per a facilitar tècnics, els instituts ja formats per l'ensenyament del quart curs podrien ésser encarregats d'aquesta instrucció tècnica.

»Aquests són, senyores i senyors, els nostres projectes : avui ja estan a punt de passar a l'estat de realització. Si l'enemic no hagués interromput els nostres treballs i cobert la nostra terra de ruïnes, avui ens trobaríem en plena època de renovació. La reedificació de les regions devastades, ha vingut a complicar el problema : la complicació aquesta, però, no ens deturarà pas. En els llocs destruïts, comptem edificar-hi escoles del tipus més modern i d'aquí cinc anys la instrucció funcionarà amb tot l'esclat.

»L'escola de pàrvuls veurà també modificacions radicals. Jo sóc partidari de substituir d'ofici el sistema Froëbel, massa formalista, desviat actualment del seu primitiu fi, pel mètode Montessori, que coneixeu bé prou, els principis del qual s'avenen millor amb l'esperit de llibertat i d'independència que són les característiques de l'ànima belga i també de l'ànima catalana.

»La llei novella preveu també la creació de classes per a

infants anormals o endarrerits. Afegiu que també sotmet a la inspecció mèdica totes les escoles primàries, inspecció que no s'exerceix solament sobre els locals, sinó sobre tots els alumnes presos individualment, i tindreu una idea completa de l'organització escolar belga, tal com existeix en bona part i tal com «serà» ben aviat, gràcies a les reformes que es preparen o que ja són en camí de realitzar-se.»

La conferència acabà amb aquestes paraules :

«Senyores i senyors ; he terminat la meva tasca.

«Jo us resto ben reconegut de la benèvola atenció amb què heu seguit la meva conferència d'avui. Espero que ella us estimularà a seguir de lluny els nostres treballs per a la renovació intel·lectual, econòmica i moral del nostre poble. Potser alguns d'entre vosaltres ens voldran fer l'honor de visitar el nostre país i de venir a constatar *de visu* el resultat de les nostres experiències i dels nostres esforços. Jo puc assegurar-vos que el més cordial acolliment us hi espera.

«Demà partiré vers el meu país. Me'n duré de Catalunya una visió inoblidable. Me'n vaig amb els ulls plens de bellesa que en aquesta terra per tot arreu s'ofereix a la mirada del viatger. Me'n vaig, vessant-me el cor d'agraïment pels organitzadors d'aquests cursos i pels oients que m'han fet l'honor de venir-me a escoltar, i m'és grat esperar que intenses relacions intel·lectuals i econòmiques seran establertes entre els nostres països, que han conegut un temps en el qual llurs històries es confonien.»

CURS MONEVA I PUYOL

EL professor de canons a l'Universitat de Saragossa senyor Moneva i Puyol ha donat als Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi, en la primavera d'enguany, un curs en set lliçons sobre la personalitat i l'obra del famós historiador i diplomàtic portuguès Don Francisco Manuel de Melo, l'autoritat del qual és ben coneguda dins els estudis històrics catalans.

Don Francisco Manuel de Melo, noble per part de pare i per part de mare, fou nat el 23 de novembre de l'any 1608. Tota la seva família era de soca portuguesa. De jove fou un brillant escolar al Col·legi dels jesuïtes de Sant Antoni, a Coïmbra. Un de sos mestres fou el pare Teller. Melo va ésser un escriptor precoç. Als disset anys escriu una obra titulada *Concordancias mathematicas* i als divuit un poema: *Fineças malògradas*. Orfe molt aviat, i necessitat de procurar-se el pa de cada dia, ingressa als divuit anys a la «Companhia de Aventureiros», com a soldat noble. Ingressa al cap de poc a la marina, al servei de les galeres espanyoles del Teijo. Aviat és fet oficial i llavors passa a l'esquadra de Manuel de Meneses, que naufragà a San Juan de Luz. En aquest naufragi tant Meneses com Melo donaren proves de gran serenitat en els moments de perill.

L'any 1629 el trobem a Madrid, i més tard, d'orde del comte-duc d'Olivares, prepara una expedició a Flandes. De tornada a Portugal, sofreix tres mesos de presó al castell de Sant Jordi de Lisboa, per motius polítics portuguesos. Per aquests temps té lloc el motí d'Esora contra la dominació castellana i Melo hi és enviat com a pacificador.

Als trenta anys publica la seva *Política Militar*, i des-

prés d'un nou empresonament, surt a la defensa de La Corunya contra una esquadra francesa. És cap administratiu d'una armada castellana expedida contra La Holanda, és tramès en missió a Alemanya i, de tornada a Madrid, organitza a Vitòria la guerra contra França. Més tard és enviat com a mestre de camp i cronista de la guerra contra Catalunya.

En arribar aquí, el senyor Moneva i Puyol estudia l'aixecament del Portugal, com un fet històric paral·lel a l'aixecament de Catalunya, i segueix, etapa per etapa, la vida de diplomàtic i d'estrateg de Melo, no sense entrar en detalls íntims com sos amors amb la comtessa de Villa Nova, a la qual també galantejava el rei, i el duel dels dos rivals, que produïren son exili al Brasil. Torna Melo a Lisboa, després d'haver escrit abundantment, i mor el 13 d'octubre de 1666.

Pel paper de conseller i home de cort que juga, Melo té son equivalent amb Maquiavel, a Florència, i amb Saavedra Fajardo, a Castella. Pel paper de crític polític, s'assembla, però, a Quevedo i a Villamediana, als quals deixa d'assemblar-se quan es posen la màscara còmica. El senyor Moneva troba a Melo altres paral·lels, com a escriptor de costums; el ja esmentat Quevedo i Cervantes, si bé el portuguès no cau en la *chocarrería* del manxec.

Melo i Antoni Pérez coincideixen en llur influència política, en haver assolit cadascun d'ells la confiança del monarca respectiu, en haver-la perduda més tard i en veure's perseguïts i empresonats pels mateixos reis als quals havien aconsellat. La presó de Pérez té una connexió misteriosa amb la princesa d'Éboli, en l'amor de la qual Pérez i don Félix el Prudent eran rivals; la presó de Melo té una connexió misteriosa amb la comtessa de Villa Nova, motiu d'igual rivalitat amb don Joan el Restaurador. Ambdós es planyen de llur presó i exili; ambdós, durant aquest temps,

escriuen, i ambdós s'adrecen al Papa i al rei de França demanant ajut. Però Antoni Pérez, en ses cogitacions, parla de si mateix i protesta amargament i anomena la princesa; Melo el que fa, és escriure coses d'interès general, no anomena qui creu no haver d'anomenar i, quan es plany, ho fa elegantment i serena. Melo s'adreça al Papa, no amb angoixa, com Pérez, sinó raonadament i amb seny.

Melo no va aprendre el castellà originàriament; el castellà mai no li va ésser una llengua d'ús instintiu; això resulta un aventatge per a la seva producció, per tal com totes les seves modalitats d'expressió i de construcció són elegides per ell de fàcil reflexiva; no hi ha en ell modisme ni rutina executòria de cap mena. De vegades és influït pel gallicisme, en mots com «interpresa», per «empresa», i en caients com la duplicació del possessiu, «era su primo y su cuñado», o demostra pobresa de lèxic, com en dir sempre «también no» en lloc de «tampoco»; però és ample en la coneixença dels significats castellans i usa de la sintaxi d'aquest idioma amb major èxit que molts d'escriptors originaris, car mai no es sotmet al culteranisme.

El major encís del seu estil, i amb el qual sosté sempre l'atenció del llegidor, és l'ús dels mots en accepcions no primàries per al vulgus, però sempre pròpies segons l'etimologia i la valor lògica llurs. Així cada clàusula força a discórrer a bastament per a mantenir viva l'atenció, no per a fadigar. Això mateix han assajat diversos escriptors moderns, però per camins distints, suscitant arcaïsmes o formulant neologismes de pretesa elegància, però, per tal com així darrer són coses de nova mena, l'enteniment oïdor se'n fadiga més que no pas se'n desvetlla quan tals novetats ha d'atendre.

En el vers, Melo és correcte i val tant com els millors clàssics castellans de la seva època i del seu mateix gènere,

però estenellat per la rima, mai no resulta tan inspirat com en la prosa. La característica del seu estil literari és l'aforística, sobretot ètica, i a vegades política. En la primera, hi veiem el sentit dominant en la moral de Melo, ço és la temperança, que se'ns mostra també en l'austeritat de les frases i en la suavitat dels judicis que emet fins respecte de sos adversaris.

En situar a Melo en sa veritable posició intel·lectual, el senyor Moneva i Puyol subratllà l'esperit d'observació que hom troba en l'historiador lusità, el qual portat per un aristocratism tot espiritual, condemnà la irreflexió de la plebs i ses passions, singularment l'acatament que fa davant del més fort, malgrat que en aquest radiqui la injustícia. També blasma la crueltat a què les turbes es llancen a vegades.

Melo és fonamentalment antimilitarista; encara que algunes vegades en sa *Política Militar* es manifesta influït i fins domenyat per la immortalitat doctrinal que en els exèrcits fa admissible, recomanable i a vegades preceptible la mentida, com quan hom tracta de fingir als mateixos soldats l'arribada de reforços il·lusoris, o de fer-los creure, contra el que és la veritat, la inferioritat de l'enemic, o en els estratagemes i en l'espionatge. Altres obres seves, singularment la *Guerra de Catalunya*, contenen condemnes molt serenes i enèrgiques de certs vicis de l'ètica militar.

També tenen forma aforística ses apreciacions de persones, i en ells s'hi nota sempre la temperança de què parlàvem, unida a un sentit d'humanitat preferent a tot altre prejudici.

La figura de Melo és primordialment portuguesa: si bé va néixer en època d'esclavatge per a la seva pàtria, l'esclavatge no era cosa per ell. Així que pot, coopera a l'alliberament de son poble, i encara que és emprat en alts oficis

pels poders forans que dominen sa pàtria, és fidel a aquesta, dedicant-li les seves activitats polítiques, militars i literàries. En fer la història de la guerra de Catalunya, tracta separadament l'episodi de la restauració dinàstica mitjançant la descripció concisa de Portugal, la història de la successió després de la règia desastrugança d'Alcazarquivir i la protesta dels lusitans contra la nova dominació, sobretot contra el darrer Felip. Se'ns mostrarà defensor de la dinastia restauradora en els dos memorials *Declaración* i *Demostración*, i en altres que escriví sota nom suposat, però dels quals no negà mai la paternitat. El Portugal, però, no va correspondre a tal zel, com ho palesa la presó que sofrí a Lisboa durant deu anys i l'exili que sofrí al Brasil, que ell anomena: «Paraiso dos mulatos, Purgatorio dos negros e Inferno dos brancos».

En Francesc Manuel de Melo havia d'ésser amic de Catalunya, per tal com en el seu temps la nostra terra presentava respecte de Portugal el caràcter comú de sofrir una mateixa tirania i de tenir un sol enemic: el Comte-duc. En Melo es proposà d'escriure ben informat i sovint ho assolí; sempre que pot, dóna la noció geogràfica i històrica dels territoris a què es refereixen els fets que narra. Així hom veu que descriu geogràficament la Catalunya, i prova de fer una semblança psicològica del poble català. En parlar dels catalans, diu el següent: «Cosa asaz digna de notar, que siendo ellos entre si tan varios en las opiniones y sentimientos, se hayan ajustado de tal suerte en un propósito que jamás esta diversidad y antigua contienda les dió ocasión de dividirse, buen ejemplo para confundir el orgullo y disparidad de otras naciones en aquellas obras cuyo acierto pende de la unión de los ánimos».

Diu després Melo: «Es la tierra abundantísima en toda clase de frutos, en cuya fertilidad compite con la gruesa An-

dalucía y vence cualquier otra de las provincias de España ; ennoblécenla muchas ciudades, algunas famosas en antigüedad y lustre ; tiene gran número de villas y lugares, algunos buenos puertos y plazas fuertes ; su cabeza y Corte, Barcelona está llena de nobleza, letras, ingenios y hermosura, y esto mismo se reparte con más que medianía a los otros lugares del Principado. Fabricó la piedad de sus príncipes, señalados en la religión, famosos templos consagrados a Dios».

És també curiosa la silueta psicològica que Melo fa dels qui, ofesos per un partit oposat i no essent prou forts per a exercir represàlies a la ciutat de Barcelona, es refugien al camp i torben la pau dels camins, tipus concretats en figures tals com el Roc Guinart, que Cervantes retreu en les aventures quixotesques, i en els miquelets i trabucaires de qualques anys més tard.

En Moneva i Puyol observà que el gran historiador portuguès no va presenciar pas tota la campanya de Catalunya quan esclatà la guerra amb la França, ni va assistir als precedents del Corpus de Sang, i que no entrà fins més tard en territori català, com a mestre de camp del marquès de los Vélez : el dia 7 de desembre d'aquell mateix any, en saber-se en el quarter general l'alçament de Lisboa, En Melo fou portat pres cap a Madrid, per València, i estigué mesos a la presó ; és, però, cosa palesa que va conèixer indirectament gran part de la història que narra ; mes no pot atribuir-se-li parcialitat.

En començar la seva obra, En Melo tenia l'encàrrec de recontar els esdeveniments. Però lliure de tal obligació, li restà el desig d'escriure'ls. Molt li devia agradar la comesa, per l'analogia existent entre els esdeveniments de Catalunya i els de Portugal ; la mort del comte de Santa Coloma és homòloga de la de Miquel de Vasconcellos. El saqueig de la

casa d'aquest és anàleg al de la casa del marquès de Vilafranca. I així d'altres esdeveniments i circumstàncies.

Des dels començos de la seva Història, En Melo fa protestes d'imparcialitat, i, referint-se als personatges que posa en joc, diu que no tem res dels uns ni espera res dels altres. I, segons la natura dels casos, lloa o blasma el procedir i l'actitud dels amics i dels contraris, fent, sovint, referència a testimonis fidedignes. El personatge català més durament tractat per Melo, és En Pau Clarís: potser el juí que Melo en fa és influït per la referència que en tingué de llavis del seu antagonista el bisbe d'Urgell, Joan, però és cosa palesa que mossèn Pau Clarís, diputat eclesiàstic, no demostrà en sa actuació una ànima sacerdotal, i sí un caràcter dur. Tal és el perill, en què es troben els eclesiàstics, en preocupar-se massa de la política, havent-hi sempre excés quan curen més de l'humà que del diví. Aragó ofereix en la divuitena centúria un cas anàleg, En Ramon Pignatelli, conegut vulgarment pel canonge Mora.

En Melo es transportà descrivint les horrors de la guerra i els triomfs de la mateixa, que gairebé són solament triomfs catalans, com ho demostren les descripcions que fa del Corpus de Sang, de la desbandada de Cambrils i de la batalla de Montjuich. Té, també, especial cura en descriure les juntes de Madrid i Barcelona que determinaren la guerra, però es manifesta sempre favorable als catalans, no precisament per llur encert en el procedir, sinó per la justícia de la causa que defensaven.

Després d'haver resumit l'actuació del gran historiador lusità, recomanà el senyor Moneva, per terminar, que no deixessin els catalans d'estudiar la producció literària de Melo, de la qual es desprenen grosses ensenyances polítiques que convé tenir presents.

A. M.

CURS GEORGES DWELSHAUVERS

LES TRES PRIMERES LLIÇONS. — Amb una inscripció no-dridíssima, començà M. Georges Dwelshauvers, ex-professor a la Universitat de Brusselles, al Seminari de Filosofia, el seu curs sobre els grans psicòlegs de la França contemporània.

Començà el curs parlant-nos de Maine de Biran i de les idees directrius de la seva psicologia i establint la relació que les mateixes tingueren amb la tradició francesa del segle XVIII i amb la biologia, així com la influència que han exercit damunt la psicologia contemporània. Estudià ço que Maine de Biran deu a les idees de Cabanis, als vitalistes i sensualistes, a Buffon i la seva escola, així com a la filosofia cartesiana i als estoics, és a dir, als elements històrics.

Estudià després l'escola eclèctica, i especialment la personalitat de Teodor Jouffroy, la penetrant psicologia del qual ilustra i vivifica l'eclectisme. Jouffroy és influït pels escolassos i per Royer-Collard, Biran, els vitalistes, Laromiguière, Schelling i Víctor Cousin, el cap de l'escola eclèctica. Les seves idees del mètode descriptiu, del mètode reflexiu, de les tendències instintives, de les facultats mentals i de les associacions de les idees, emanen de les influències que hom acaba de referir. Aplicades a la moral, a l'estètica i a la història, les idees psicològiques de Jouffroy resulten essencialment romàntiques. El mètode dels eclèctics ve a ésser una mena de mitjà per a buidar la consciència fins a sobtar-la pura en curs d'acció. Malgrat de les crítiques de què fou objecte, l'eclectisme de Jouffroy, Cousin i llurs amics es manté fins al 1869 com a filosofia oficial.

Després d'aturar-se en l'obra de Víctor Cousin, el professor Dwelshauvers estudià la producció científica de Garnier, Bouillier i Paul Janet, i examinà el contingut espiritual de llurs conceptes metafísics. Segons Bouillier, la dolor és sols una defensa de l'ànima contra ço que li és nociu. Vacherot, un altre eclèctic, afirma que l'única realitat és l'esperit i en conclou que la materialitat i l'esperit no són sinó l'esperit atenuat.

Estudià després el conferenciant els grans sistemes oposats a l'eclecticisme examinant amb cura els de Comte i Cournot. August Comte menyspreà la psicologia per la biologia, però seria injust no incloure'l en la història de la psicologia. La concepció dels tres estats és la part més feble del sistema de Comte, que era un matemàtic, i home de feble cultura filosòfica, que no donava importància, dins l'obra cartesiana, a les *Méditations Métaphysiques*. Les teories mecanistes de Comte són errònies. En biologia, els fenòmens no s'expliquen pas per la mecànica, sinó per la vida. L'ànima és, per Comte, no pas una entitat immaterial, sinó la resultant de nostre equilibri orgànic. En fi, psicològicament, la concepció de Comte es un finalisme biològic.

En estudiar l'obra de Cournot, M. Dwelshauvers fa allusió al curs que sobre aquest filòsof ha donat darrerament al Seminari de Filosofia l'Eugeni d'Ors, i exposa com Cournot passa, per desenrotllament, d'unes idees a altres: Cournot no és psicòleg, però la seva filosofia és plena de remarques psicològiques. En les seves consideracions històriques hi ha una mena de psicologia plena de finor, ço que hom troba sovint també, en els moralistes francesos, La Rochefoucauld, Vauvenagues, i altres. Cal de totes maneres assenyalar a Cournot un lloc en la psicologia, per trobar-se en les seves obres moltes doctrines en forma de suggestió.

LLIÇONS QUARTA I CINQUENA. — Prosseguint l'exposició de les teories científiques dels grans psicòlegs de la França contemporània, l'antic professor de la Universitat de Brusselles M. Georges Dwelshauvers va presentar Charles Renouvier, un altre dels enemics de l'eclecticisme, com el fundador del criticisme a França i exposà el seu sistema dit «de les nou categories», subratllant especialment el contingut científic de les categories psicològiques de causalitat, finalitat i personalitat, determinants de la voluntat, de les passions i de la llibertat respectivament.

El professor esbossà tot seguit la silueta literària i filosòfica de H. Taine, el qual també fou un enemic de l'eclecticisme. Taine pretengué conrear una psicologia científica, i influït per l'idealisme de Stuart Mill i per les idees biològiques de Geoffroy Saint-Hilaire, no va ésser en realitat un psicòleg científic, però sí un home capaç de realitzar la psicologia concreta.

Amb Théodule Ribot, l'eminent fundador de la *Revue Philosophique*, mort en 1916, la psicologia tendeix a esdevenir experimental. Ribot vol que la psicologia esdevingui una veritable ciència. Després d'una llarga vida consagrada a l'estudi de les qüestions filosòfiques i psicològiques, Th. Ribot formula en 1909 el seu sistema experimental que comprèn tres grups: a) la introspecció o observació directes; b) els mètodes objectius, general i individual; c) els mètodes experimentals, psicofisiològic, psicofísic i patològic. Ribot posa en honor, singularment, la introspecció, el mètode d'observació individual directa de l'enquesta oral i el mètode patològic o sigui el de l'estudi de les malalties mentals.

Amb Alfred Fouillée, idealista molt eclèctic, però no en el referent als sistemes, sinó als fets, triomfa la filosofia de la consciència. Segons Fouillée, que filosòficament estableix un monisme evolucionista i idealista, l'evolució és la realitat.

zació de ço que ell anomena les idees forces. El motor de l'evolució és la consciència. Per a Fouillée, l'inconscient no existeix.

El professor Dwelshauvers reivindica per a Durand de Gros (1826-1900) l'honor d'haver reconegut que l'estudi de l'hipnotisme era un bon mètode psicològic per tal que per ell s'explica l'automatisme mental. Durand de Gros va defensar la teoria idealista segons la qual, estudiant, per mitjà de l'hipnotisme, les accions dels homes, resulta que no hi ha pas solament una ànima, sinó un feix d'ànimes, a les quals hom dóna llocs o centres inferiors. Ço que per la cosa psíquica dóna l'esmentat resultat, es tradueix pel cos en la complexitat dels individus, és a dir, que l'animal és compost de veritables colònies d'animals o siguin les cèl·lules; una altra cosa no signifiquen les teories del polizoisme i del mètode experimental que han il·lustrat Charcot i altres eminències mèdiques.

LES TRES DARRERES LLIÇONS. — Prosseguint l'examen de les teories científiques dels grans psicòlegs de la França contemporània, el professor Dwelshauvers parlà de F. Ravaisson (1813-1900), autor d'una obra sobre la filosofia d'Aristòtil i d'un remarcable estudi sobre els estoics, així com d'altres obres, l'estil de les quals recorda els dels millors passatges de Bossuet. La filosofia de Ravaisson considera el pensament com l'única realitat i s'oposa, per tant, a la filosofia dels positivistes i materialistes. Ravaisson combaté l'eclectisme dient que era un espiritualisme incomplet que sols dóna fets de consciència que no arriben a determinar allò que el pensament és en si.

Les influències notades en Ravaisson són la d'Aristòtil, una mena de panteisme degut als estoics, i la de la filosofia romàntica alemanya, sobretot Shelling. Demés, és influït

per Descartes, del qual admet la teoria segons la qual portaríem en nosaltres mateixos la intuïció d'allò que és racional i ver: per Leibnitz, del qual admet el dinamisme, i per Maine de Biran, a qui segueix en mantes teories psicològiques.

Estudià després l'obra dels deixebles de Ravaisson, com Lachelier (1832-1918), i sos estudis sobre la concepció de l'espai, així com ses teories sobre la insuficiència de la causalitat i sobre la llibertat; Boutroux i son llibre sobre la contingència de les lleis de la natura, i altres psicòlegs. A partir de Ravaisson, tots els filòsofs defensen l'autonomia de la psicologia, ço que es verifica no sols amb Lachelier i Boutroux, sinó també amb Jules Lagneau, qui accepta que l'única realitat està en l'esperit i dona a la filosofia una finalitat exclusivament moral, i amb Andrée Lalande, autor d'un curs sobre *Dissolution opposée a l'évolution*, que determina bé la posició en què la nova psicologia es col·locava establint un neo-espíritualisme.

Estudià a continuació el professor Dwelshauvers l'obra de Pauhlan, el qual admet, com Th. Ribot que hi ha una vida afectiva i una memòria dels sentiments i estableix la teoria de l'organització dels estats afectius, que s'oposa a la de Stuart Mill sobre la llei orgànica de les idees. Per a Pauhlan, el jo és la resultant de tot un sistema de tendències psicològiques que tenen una base fisiològica. L'originalitat de Pauhlan rau en les tres lleis per ell formulades; la de sistematització de les tendències, la d'inhibició i la de contrast, així com en sos notables assaigs de psicologia concreta. Sobre aquest darrer punt convé consultar la seva obra *Les caractères*, i també sos llibres *Les mensonges des caractères* i *Morale de l'Ironie*, on s'hi troben determinades influències de Nietzsche.

En parlar-nos d'Alfred Binet, el professor Dwelshauvers

remarca la importància de l'Escola de París, de la qual Binet va ésser el cap, i ses experiències psicològiques, sobretot amb malalts d'histerisme. Binet va ésser un deixeble de Ribot, com ho fou també el doctor Pierre Janet, el qual pretén emancipar la psicologia afirmant que ella és per si sola una ciència, deslligada de la biologia i de la sociologia. El doctor Janet desenrotllà el mètode patològic en el sentit donat per Ribot, arribant, per l'estudi de l'automatisme, on rauen les donades de la consciència, a l'establiment dels estats dits per ell «psicastènics», o sigui aquells en què es manifesta un aflujament de la tensió i un descens del nivell mental. Hom deu al doctor Janet una jerarquia de les funcions, que formulà com segueix :

- a) Funció del real, la qual exigeix molta tensió mental.
- b) Ocupació habitual.
- c) Raonament.
- d) Estats afectius.
- e) Fenòmens motors.

Aquesta jerarquia ha estat un gran pas dins la psicologia, si bé deixa encara quelcom que desitjar, com ho té demostrat el professor Dwelshauvers en la seva obra *La Synthèse Mentale*.

Gabriel Tarde reprèn l'observació interna oblidada o menyspreada pels fundadors de la psicologia dita científica i crea el que ell anomena l'inter-psicologia o psicologia social. En la seva obra *Les lois d'imitation* estableix la societat no pas com una personalitat única i comuna, sinó al contrari, com un feix innúmer de personalitats que sols constitueixen societat, sols realitzen fets socials en quant s'apleguen o es relacionen. Tarde defensa, en sociologia, un individualisme psicològista i de les seves teories se'n desprèn que l'estudi sociològic, fins en aspectes tan aparentment

allunyats com els econòmics, és un estudi psicològic; per a ell les ciències socials tenen totes per base la psicologia.

Finalment, en la darrera lliçó, el professor Dwelshauvers fa la crítica de les idees psicològiques d'Henri Bergson, qui combat la psicologia científica de Comte, Cournot, Taine i Ribot, i explica la llibertat només que com una resultant de la intuïció, establint que gran nombre d'actes, per racionals que siguin, no emanen de la llibertat. Per a Bergson, l'automatisme s'estén als actes racionals; el cervell no és pas un receptacle d'imatges, sinó solament un instrument motor; la vida mental no depèn, doncs, del cervell; el cervell és un instrument en el qual s'insereix la vida mental, però aquesta és tota espiritual. Bergson pretén provar això amb el fet que un mateix mecanisme cerebral serveix a actes mentals diferents. La vida mental es presenta, per tant, com un conjunt de tendències distintes que es combinen i constitueixen la durada i el caràcter.

La memòria és un acte de concentració.

Estudià després M. Dwelshauvers el contingut ideològic de les obres de Bergson, tals com *Matière et Mémoire* i la *Introduction à la Métaphysique*, remarcant que el filòsof francès pretén resoldre-ho tot mitjançant l'*élan vital*, que per a Bergson crea els éssers i la vida; l'*élan vital* és tot intuïtiu i fins es manifesta a vegades com a intel·ligència creadora. En resum, en la filosofia bergsoniana la racionalitat, el racional, no és pas explicat. L'*élan vital* resta inintelligible, sembla obrar a l'atzar. La filosofia, la ciència, la raó, resten interdites davant aquesta concepció de l'*élan vital*.

Acabà son brillant curs el professor Dwelshauvers fent diverses conclusions referents a les doctrines sustentades per la plèiade de psicòlegs estudiats durant el curs de les seves vuit lliçons, desprenent-se de tals conclusions, que s'accentua cada vegada més la tendència a constituir una psicolo-

gia independent de totes les altres ciències i que s'aferma també l'acostament de les dues maneres científiques o dels dos aspectes que representen el mètode psicològic reflexiu i la psicologia científica.

CURS EUGENI D'ORS

PRIMERA CONFERÈNCIA. — El professor començà el curs sobre les apories de Zenon d'Elea comentant la resposta que als arguments de Zenon, repetits per algun seu deixeble, donava Diògenes el Cínic. La resposta era contundent i ha estat celebrada pel sentit comú sempre més. Però era donada en un terreny diferent d'aquell en què estaven posats els arguments de Zenon. Així la resposta del Cínic poca cosa ha dit als filòsofs. Els filòsofs han intentat donar la resposta als arguments de Zenon d'Elea des del camp mateix en què foren donats, des del camp de la racionalitat; i llavors l'examen de les respostes racionals donades pels filòsofs, d'Aristòtil a Bergson, passant per Bayle i Stuart Mill, prova la impossibilitat de trobar una resposta vàlida a aquells arguments, mentre no es trobi d'alguna manera una noció d'espai lligada a la noció de temps.

Sembla que el pensament grec, dels jònics a Sòcrates, es depura, racionalitzant-se més i més fins als eleates. Però el professor d'Ors provà com els eleates eren uns heterodoxos dins la filosofia grega. La filosofia grega és racionalista, però d'un racionalisme mitigat.

Féu, el professor, un examen crític del pensament de Tales de Milet, i analitzant les seves descobertes matemàtiques suscità el dubte que les imprecisions d'algunes d'elles no fossin millor que oscil·lacions de llenguatge, oscil·lacions de pensament; que alguns enunciats no fossin sinó receptes pràctiques, casos particulars, d'on fos absent la pura demos-

tració racional. Tales era, doncs, un pensador de tipus geomètric. Però manca en ell aquella rigor de demostració que es troba després en Euclidi.

L'escola pitagòrica es presenta, aparentment, dins la filosofia grega, com amb una absoluta puresa racionalista. La filosofia pitagòrica sembla la filosofia de l'abstracció. Segons aquesta filosofia els nombres són l'essència de les coses. Sembla, doncs, que segons ella les coses foren abstractes, essencialment, com els nombres. Però aquests nombres dels pitagòrics, en què consistien? — Prescindint de l'aportació duta pels pitagòrics a la matemàtica, mirant només que la manera com ells concebien els nombres, pot descobrir-se de seguida com un nombre per un pitagòric no era una abstracció pura. Pels antics no es presentaven els problemes de la realitat emancipats de les figures; mai per ells els elements concrets eren absents de la ment. Per un pitagòric el nombre no és un anàlisi, sinó una col·lecció. Els punts, considerats com a unitats, formaven els nombres; combinacions figuratives entre aquests formaven nombres nous. Si les figures, si les coses, per un pitagòric, eren vistes com a nombres, és perquè a son torn els nombres eren vistos com a figures. Darrera un primer vel de geometria hi havia un vel d'aritmètica; però això perquè també aquest velava nomavent la geometria. Un predomini, diríem, dels elements òptics impedia l'abstracció. Hi havia en el pensament grec alguna cosa d'abstracte, però era una abstracció relativa; la tendència a la pura abstracció és una característica del pensament nòrdic. Hi havia en el pensament grec una certa sensualitat, però també relativa; una sensualitat posada en primer terme, és cosa pròpia de l'Orient.

El professor d'Ors passà a estudiar com a Grècia, en el segle v, les matemàtiques fan un progrés que les posa com les «humanitats» d'aleshores; exposà com s'estén a Grècia

l'ensenyament com a tal i vindicà, a continuació, el nom d'eleates i de sofistes.

És en el segle v quan la matemàtica s'escriu a Grècia ja en prosa; i això es lliga amb un canvi que el pensament donà llavors. Una matemàtica escrita en vers era alguna cosa immutable, que s'havia de transmetre íntegra, com els poemes dels rapsodes; una matemàtica perfectament analítica calia que fos escrita en prosa. Això exigia, demés, que l'ensenyament fos retribuït. El pensament que la caritat remunera té un aire sacerdotal: és el pensament inspirat, amb el qual el comerç no és possible; aquest pensament troba la pròpia expressió en el vers. Però la prosa és el vehicle del pensament que es ven, posat a lliure concurrència, que ja no és inspiració, sinó crítica, ironia. Grècia passa llavors de la primera manera a la segona, de la inspiració a la ironia.

Fou en aquell temps que un comerciant que procedia de Chios, Hipòcrates, desposseït de barca i mercaderies pels col·lectors de la duana atenesa, féu a Atenes apellació a la justícia; estranger que era, fou desoït, però mentrestant freqüentava les escoles diverses, i, probablement per guanyar-se la vida, obrí una escola de geometria. Compongué llavors uns *Elements* que són els primers de la sèrie de textos per l'ensenyament i estudi de la matemàtica. Posà, demés, el problema de la quadratura de les lúnules. Posar-se problemes d'aquest orde significa una nova emancipació del pensament. El pensament s'emancipa de la servitud als elements òptics; la recerca seva ja és de relacions entre figures diferents, relacions que l'esguard no pot apreciar i que només la raó aprecia.

Així avancen i es purifiquen les matemàtiques a Grècia i esdevenen les humanitats d'aquell temps. Ja és sabut el sentit que el professor d'Ors dóna al concepte d'humanitats. Quan en el segle XIX floreix la història, totes les coneixences

(crítica, dret, filosofia, etc.), prenen com un tint històric; en el segle XIX les humanitats són les ciències històriques; en el Renaixement les humanitats són els estudis filològics; a Grècia, en el segle V, les humanitats són els estudis matemàtics. Lligats íntimament amb concepcions matemàtiques estan els arguments de Zenon d'Elea.

Diògenes Laerci presenta Zenon d'Elea com un heroi del pensament. Dut pel tirà a situació de retractació, Zenon d'Elea es talla la llengua amb les dents i li escup a la cara. Fou un Sòcrates abans de Sòcrates. Importa remarcar aquesta anècdota prescindint de la seva estricta veracitat, per no oblidar la desconfiança que cal tenir en la fama de poca honestedat intel·lectual d'eleates i sofistes que ens arriba a través de la caricatura socràtica. A Grècia, la discussió i el gust per ella es generalitza, es fa sobirana, tal vegada arriba a esdevenir com un vici. Però no podem estendre una condemna a la labor entera dels sofistes.

També caigueren els escolàstics en el pitjor descrèdit. D'aquests, fins alguns llibres, per la casuística vana, repugnen sovint a la probitat intel·lectual del lector. Però els escolàstics han tingut la seva vindicació. Sembla que aquells llibres, més que no tractats de filosofia, eren alguna cosa com aplecs de qüestions, segons creu P. Duhem. És més fàcil, encara, la vindicació de Zenon d'Elea; no sols la vindicació intel·lectual sinó també la vindicació personal d'un home de tant prestigi en el govern de la seva ciutat.

Conegut Zenon d'Elea per un parell de pàgines i per algunes al·lusions i cites, ignorem la resposta definitiva que podria donar-se al dubte que es posés dient que aquells fragments tal vegada no fossin més que unes objeccions posades per Zenon a l'existència del moviment i per ell mateix contradites, no fossin més que un fragment incomplet d'una exposició de teories molt diverses d'allò que el fragment sol

representa. Sigui com sigui, aquelles poques pàgines, aquells fragments, són d'una solidesa racional que ha resistit els atacs de totes les èpoques i resten sempre a través d'elles, intactes com un monument de la raó.

SEGONA CONFERÈNCIA. — La segona conferència del Curs Eugeni d'Ors sobre «Els arguments de Zenon d'Elea», fou un anàlisi crític del text de les apories i un estudi de les diverses interpretacions que s'han donat d'elles a través de la història de la filosofia.

Començà advertint el professor que les apories de Zenon d'Elea eren probablement pures dificultats doctrinals més que no dificultats cercades per portar en polèmica vana a la plaça pública.

No és, tal vegada, de Zenon l'aporia anomenada dels grans de mill, desenrotllada en els comentaris de Simplicí en forma de diàleg entre Zenon i Protàgoras. L'argument és que si un gra de mill, en caure a terra, no mou bruit, component-se un sac de mill d'una suma de grans, és difícilós explicar com la suma de caigudes silencioses dels grans d'un sac de mill pot produir el bruit que mouria el sac hipotètic si es vessés. Aristòtil resol aquesta aporia no considerant el sac de mill com una suma de grans, sinó com un nou cos. Però la solució d'aquesta aporia és psicològica; el bruit que mou la caiguda d'un gra de mill no arriba a la mida de la percepció auditiva comú; multiplicant aquesta per un nombre suficient, la caiguda d'un sol gra ja no fóra silenciosa.

Les apories donades contra l'existència del moviment atribuïdes a Zenon d'Elea són quatre: l'anomenada de la dicotomia, la d'Aquiles i la tortuga, la de la sageta i la de l'estadi. Se n'ha conservat el text poc o molt fidelment en les obres d'Aristòtil.

La classificació que en dóna Renouvier, tal vegada mos-

tra només entre elles diferències de matís. L'aporia de l'estadi sembla, però, que tingui resposta racional. Són la de la dicotomia i la d'Aquiles i la tortuga i la de la sageta que persistirien com a veres apories.

Zenon volia demostrar que el moviment és racionalment impossible. Aleshores si hom suposa el món construït segons raó, el moviment en el món fora una aparença il·lusòria. I si hom vol suposar que el moviment no és una aparença il·lusòria, s'ha de venir a concloure que el món no és fet segons raó i que aquesta no és bon instrument per a comprendre'l.

L'argument de la dicotomia nega que el moviment sigui racionalment explicable, imaginant un mòbil movent-se envers un punt des d'una distància infinita de composició.

L'argument d'Aquiles i la tortuga posa com a il·lusori que Aquiles «dels peus lleugers», pugui aconseguir mai en una cursa una lenta tortuga. En efecte; quan Aquiles arriba al punt de partida de la tortuga, ja aquesta és un poc més avant; i aquest cas va repetint-se indefinidament. El text atribuït a Zenon és abstracte. Aquiles no apareix sinó en la transcripció aristotèlica, i la tortuga en el comentari de Simplicí.

El professor féu la crítica de les diverses interpretacions donades a aquestes apories per Noel, Brochard, etc., i de l'explicació matemàtica que dóna de la darrera Ueberweg en el seu sistema de lògica.

En l'aporia de la sageta, aquesta ocupa en cada instant un espai igual a ella i tal localització vol dir que en cada instant la sageta és immòbil. El professor féu una crítica de l'explicació donada per Aristòtil sobre aquesta aporia i de les interpretacions donades per Renouvier, Hamelin, Lachelier, Zeller, etc. Sembla que Zenon o bé dividia el moment en una sèrie d'instantos, i, per tant, de reposos, i aleshores el mo-

viment és inexplicable, o bé, fora d'això, no concebia sinó el repòs defugint un tercer terme possible, el devenir, element tèrbol que s'acabava d'introduir en la filosofia grega.

La darrera aporia és la més obscura exegeticament i en canvi és l'única que podria superar-se sense recórrer a altre element que a les clàssiques nocions espacials.

El professor explicà detalladament el sentit que tenia en aquesta aporia la imatge de l'estadi. Després seguí per l'explicació la imatge modernitzada que en dona Gomperz.

L'aporia podia tal vegada trobar solució fàcil invocant el principi de la relativitat de moviment. Però l'argument sembla més complex. Es tractaria de la divisibilitat o de la individualitat de l'instant. El professor exposà l'aporia segons la interpretació de Noel. Imaginem els elements de tres línies horitzontals, els quals, verticalment es corresponen. Si en un instant, alhora que la primera línia roman immòbil, la segona corre a la dreta l'espai d'un punt o element, i la tercera corre un punt a l'esquerra, un element de la tercera línia en un sol instant haurà corregut un o dos punts, segons s'esguardi la segona línia o la primera. L'instant era, doncs, divisible per dos. I no podia ésser divisible hipotèticament.

El professor exposà la solució d'aquesta aporia. Cap element de la segona línia no es creua amb cap element de la tercera, puix que s'haurien de creuar en un espai intersticial el qual no se suposa en la hipòtesi, i així no pot haver-hi, en conseqüència, un temps intersticial menor que l'instant hipotètic.

Seguidament el professor exposà algunes de les respostes donades als arguments de Zenon d'Elea a través de la història de la filosofia. Les d'Aristòtil primer, donades en diversos llocs de la seva enciclopèdia. Les de Pierre Bayle, molt pròpies de l'autor i de la seva època, en son *Dictio-*

naire Historique et Critique, on després d'exposar les apories es complau equívocament en només discutir-les, en atacar-ne la crítica aristotèlica, en suscitar encara nous reforçaments de la doctrina de Zenon, en avenir-se, en canvi, a seguir l'opinió comú de l'existència del moviment, i en suggerir, a l'últim, que en l'orde religiós les apories podrien portar a reflexions anàlogues a les de Nicole a propòsit de la divisibilitat fins l'infinit. La resposta de Stuart Mill partint de no haver-hi necessitat d'entrar en discussió metafísica en la qüestió de la divisibilitat infinita de l'espai, és impròpia, tota vegada que ara o mai es tracta d'una qüestió purament metafísica. Les respostes de James alleguen la intuïció, el fet, l'empíria contra els raonaments més estrictament lògics. Els comentaris de Bergson mantenen les apories de Zenon girant-les a favor de la filosofia bergsoniana.

TERCERA I QUARTA CONFERÈNCIES. — En aquestes conferències el professor donà una solució a la qüestió metafísica que posen les apories de Zenon d'Elea.

Potser la ciència sola no donaria mai raó d'una qüestió metafísica com la de resoldre les apories de Zenon. Potser la filosofia sola romandria com des del primer dia sense trobar la solució. Però si són considerades ciència i filosofia com a ordes de coneixença que no es diferencien sinó de grau, posant l'activitat espiritual com a única, tal vegada una resposta vàlida no és tan difícil de trobar-la avui.

El professor exposà la formació de les diverses teories sobre el principi de relativitat en la física moderna: l'observació d'una paradoxa entre la constatació experimental del fenomen de l'aberració i l'experiment de Michelson; les teories d'Einstein en les quals el temps local era considerat en sistemes independents, sense més punt de referència que la velocitat de la llum; les teories de Lorenz, en les quals

l'èter fix servia d'element general de referència ; i les concepcions de l'espai-temps de Minkowski. La ciència havia considerat fins a aquestes com separades les dues nocions, de temps i d'espai. Segons Minkowski els esdeveniments passen com a través d'una sèrie d'incidències entre línies d'espai i de temps, que representa en un diagrama on la sèrie d'incidències de la línia d'espai i les de temps dóna una «línia d'univers» en la noció de la qual les dues nocions, la de temps i la d'espai, vénen a fondre's en una. Minkowski dóna una definició d'espai en funció del temps i a la inversa. El temps va definit com un conjunt d'esdeveniments en un lloc d'espai. I l'espai com el conjunt d'esdeveniments en un instant del temps. I la definició d'esdeveniment, com a incidència entre les línies de temps i d'espai.

Substituïda en el món metafísic la concepció geomètrica de l'espai per aquesta concepció provinent de la física, tal vegada es resoldrien lògicament els arguments de Zenon. Segons aquesta concepció metafísica una distància entre dos punts conté un nombre exhaurible de punts o d'esdeveniments que fa possible que un mòbil arribi a una distància donada i que Aquiles pugui aconseguir la tortuga. Les apories de Zenon es basaven en la noció d'espai geomètric infinitament divisible, i en la separació de les nocions de temps i d'espai.

El professor féu una detinguda exposició de les diverses doctrines dels filòsofs que han sostingut d'alguna manera la tesi finitista del món, les del leibnitzia Boscovich, de Rencuvier, Evellin i Dühring.

Acabà el curs el professor inscrivint aquest esforç per resoldre unes qüestions que semblaven lògicament irreductibles, en la tendència que, en orde de coses diferent, feia que que s'intentés llevar prestigi a certs elements de racionalitat impura, a certes concepcions romàntiques com les d'espon-

taneïtat i d'ambient; en suma, a totes aquelles coses que porten una excessiva blanesa en estètica i moral en prestigi quasi popular a darreries del segle XIX.

DOCUMENTS RELATIUS AL PROJECTE D'AUTONOMIA UNIVERSITARIA

ACORDS DE LA JUNTA PERMANENT DEL C. U. C. — La Junta permanent del Congrés Universitari Català, en la sessió darrerament celebrada, acordà fer públic:

Primer. Que la Junta acorda prosseguir amb més activitat que mai la seva campanya autonomista universitària.

Segon. Que té coneixement que la Ponència nomenada pel Claustre de la Universitat ja té redactat el projecte d'Estatut de la Universitat autònoma.

Tercer. Que també ha arribat al seu coneixement, que en la reunió del Claustre ordinari celebrada el dia 28 de juny, s'acordà, per majoria de vots, discutir amb tota pressa el dit projecte d'Estatut a fi de poder-lo trametre ja aprovat quan més aviat millor, al ministre d'Instrucció pública, tenint en compte que el termini fixat per Reial decret d'Autonomia Universitària de 22 de maig, acaba el primer d'octubre.

Quart. Que malgrat d'aquest acord, s'ha fet públic, alegant pretexts legals, que no es convocarà Claustre ordinari per a la discussió i aprovació de l'Estatut fins acabades les vacances, això és, amb posterioritat al 14 de setembre.

Cinquè. La Junta Permanent es dol profundament d'aquest fet, que treu importància a tan capital assumpte, reduelx el temps de discussió de l'Estatut, i allunya les possibilitats que es faci efectiu aquest Reial decret, que si bé no és el nostre desideratum no obstant, el considerem ben encaminat.

S'acordà, demés, trametre aquest telegrama al ministre d'Instrucció pública :

«La Junta Permanent del Congrès Universitari Català, integrada per catedràtics, alumnes i representants d'entitats culturals, es plany vivament que el projecte d'Estatut de la Universitat autònoma, redactat per la ponència del Claustre, no pugui ésser discutit i aprovat de seguida, com s'acordà en sessió de Claustre ordinari, per pretextos legals poc en harmonia amb la importància de l'assumpte i l'esperit que informa el Reial decret d'Autonomia Universitària.

S'acordà també dirigir-se als més caracteritzats dels parlamentaris per Catalunya, de tots els partits, pregant-los que, fent abstracció de tota qüestió política, vulguin encarregar-se de la defensa de l'autonomia universitària el dia que l'esmentat Reial decret fos discutit al Parlament.

EL PROYECTO D'ESTATUT DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. — Proyecto de Estatuto de la Universidad de Barcelona, redactado para dar cumplimiento al Real Decreto de 21 de mayo de 1919, por la Ponencia nombrada por las Juntas de las cinco Facultades, según acuerdo del Claustro ordinario.

Título primero. — De la Universidad. — Artículo 1.º Constituyen la Universidad de Barcelona las cinco Facultades que ahora existen, de Filosofía y Letras, Ciencias, Derecho, Medicina y Farmacia, con sus instituciones complementarias.

Art. 2.º También constituirán la Universidad las Facultades, Colegios, Escuelas, Institutos y Centros que se creen por la misma y los independientes de ella que se le incorporen con arreglo a lo dispuesto en este Estatuto.

Art. 3.º La Universidad, cada una de sus Facultades y los Colegios, Escuelas, Institutos y Centros que de ella formen parte, tendrán la consideración de personas jurídicas para todos los efectos del capítulo II del título II del libro I del Código civil, y podrán, por lo tanto, según lo dispuesto en el artículo 38 de dicho Código, adquirir, poseer y enajenar toda clase de bienes.

Título segundo. — Misión de la Universidad. — Art. 4.º Los fines de la Universidad son la investigación científica, la enseñanza y la difusión de la cultura.

Art. 5.º En la función investigadora quedan comprendidas todas las ciencias o ramas del saber que correspondan a las Facultades, Colegios, Escuelas, Institutos y Centros universitarios.

Art. 6.º La función de enseñanza abarcará: 1.º La de las disciplinas señaladas por el Estado como *minimum* para la obtención de Títulos profesionales; 2.º Las enseñanzas complementarias de las anteriores; 3.º Los estudios del Doctorado y 4.º Las demás disciplinas que la Universidad estime oportunas.

Art. 7.º Para la difusión de la cultura, podrá la Universidad establecer Archivos, Bibliotecas y Museos; organizar cursos ambulantes en el distrito universitario; estimular, proteger, organizar y dirigir Colegios o Institutos auxiliares o complementarios y Asociaciones post-universitarias de divulgación cultural; ordenar y efectuar publicaciones, certámenes o cualesquiera incentivos para el avance y difusión de la ciencia, y cuanto sea conducente a los fines indicados en este artículo.

Art. 8.º Para el cumplimiento de su misión la Universidad podrá concertar acuerdos con las Escuelas e Institutos profesionales y con centros que radiquen dentro del distrito universitario. Estos acuerdos requerirán para su efectividad la aprobación del Gobierno.

Título tercero. — De la enseñanza en general. — Art. 9.º La enseñanza sólo podrá darse a los alumnos matriculados y será retribuida, debiendo satisfacer el alumno: a) los derechos generales de la Universidad; b) los derechos generales de cada Facultad; c) los especiales de cada asignatura y d) los que corresponden a prácticas.

Art. 10. Para ingresar en la Universidad será necesario, a los alumnos procedentes de enseñanzas inferiores, la posesión de los títulos exigidos por la legislación general y un examen de admisión sobre materias que señale cada Facultad. A los alumnos procedentes de otras Universidades españolas, les serán válidos los estudios hechos en ellas; en los casos que se juzgue necesario, dadas las con-

AUTONOMIA UNIVERSITARIA

diciones del expediente, se someterán a un examen especial en la forma que en cada caso acuerde la Facultad.

Art. 11. La actuación universitaria se orientará, en la medida de lo posible, en un sentido objetivo, conforme a la naturaleza de cada ciencia. En el ejercicio de la función investigadora gozará el catedrático de la más amplia libertad para el desarrollo de sus iniciativas. En las enseñanzas habrá necesariamente una exposición oral sintética (durante el tiempo que señalen los programas), prácticas y estudios directos de instituciones, cosas, textos, etc. (también durante el tiempo que señalen los programas) y por lo menos un trabajo propio realizado por cada alumno.

Art. 12. La enseñanza, en cada cátedra, se concretará a la materia propia de la misma y comprenderá, en cada curso, toda la incluida en el programa. El procedimiento pedagógico y la doctrina científica quedan al libre arbitrio de cada catedrático o profesor, cumplidas las reglas indicadas en el artículo 11. Todos los trabajos universitarios estarán sometidos a una inspección permanente en la forma determinada por este Estatuto.

Art. 13. Todo laboratorio, enseñanza, etc., salvo las señaladas por el Estado como *minimum* de las profesionales, se crearán con carácter temporal. Después de un plazo que no bajará de ocho años, si la práctica demostrase su utilidad, por el número de alumnos o los resultados obtenidos, podrá acordarse su prórroga o su transformación en permanentes.

Art. 14. Para completar la preparación científica podrán organizarse prácticas en clínicas, talleres, laboratorios, archivos, etc., de la población. Con la misma finalidad, podrán concederse pensiones para España y el extranjero, a propuesta de las Facultades respectivas, y en la cuantía que permitan los recursos de la Universidad o Facultades, o de las instituciones creadas con tal objeto.

Art. 15. Para obtener los certificados que habiliten para las licenciaturas, será necesario cursar las enseñanzas, realizar las prácticas de laboratorio, etc., que el Estado exija como *minimum*, con más aquellas otras que las Facultades estimen oportunas para una más completa preparación profesional.

Las pruebas consistirán en una final de conjunto y las parcia-

les que las Facultades acuerden. Los tribunales juzgadores de la prueba final estarán formados por un *mínimum* de cinco catedráticos o profesores de la sección o de las enseñanzas más afines.

Art. 16. Para obtener el título de Doctor será necesario, además de cursar las enseñanzas que cada Facultad acuerde, realizar un trabajo de investigación, sobre un tema elegido por el aspirante y aprobado por la Comisión ejecutiva de la Facultad, bajo la dirección del catedrático que la misma designe. El trabajo será examinado y juzgado por un tribunal compuesto, a lo menos, por cinco catedráticos o profesores. Los trabajos aprobados deberán imprimirse en el plazo más breve posible.

La colación del grado de Doctor se conferirá solemnemente ante el Claustro extraordinario.

Art. 17. Las pruebas finales se realizarán durante el curso. Las restantes cuando las Facultades acuerden.

Las calificaciones serán honoríficas, en la forma que detallen los reglamentos.

Art. 18. Podrá solicitarse matrícula sin efectos académicos.

Art. 19. Mientras no se suprima por la legislación general la enseñanza libre, los alumnos que se acojan a la misma sufrirán las pruebas de conjunto y las parciales que las Facultades acuerden.

Art. 20. El año escolar comenzará el 1.º de octubre y acabará el 30 de septiembre. Las enseñanzas terminarán el 30 de junio. Los cursos podrán abarcar todo o parte de este tiempo. Los días de vacación ordinaria se fijarán al principio de cada curso y los de vacación extraordinaria se acordarán en cada caso por la Comisión ejecutiva.

Art. 21. Como auxiliar de la misión universitaria existirá una Biblioteca, constituida por la actual Biblioteca universitaria, con más las peculiares de las Facultades y las especiales de los laboratorios. Su régimen se establecerá en un reglamento especial. Parte integrante de ella será el actual fondo provincial de la universidad, si el Estado resolviese cederlo en depósito a la Universidad.

Se organizarán publicaciones universitarias con la doble finalidad de dar a conocer el movimiento científico y los resultados obtenidos por la Universidad en su función investigadora.

AUTONOMIA UNIVERSITARIA

Art. 22. El idioma de la Universidad será el castellano, oficial del Estado español y medio de relación de españoles e hispano-americanos.

El catalán podrá usarse en las cátedras y laboratorios dedicados al cultivo de las modalidades peculiares de la cultura catalana.

En las tesis doctorales, además del castellano y del catalán, podrán usarse el galaico-portugués y aquellos otros idiomas que la Universidad acuerde. En las publicaciones de la Universidad podrá usarse cualquier idioma. Los profesores extraordinarios podrán usar su idioma propio siempre que así se acuerde al hacer el nombramiento:

Título cuarto. — Del profesorado. — Art. 23. Formarán el cuerpo docente de la Universidad: 1.º Catedráticos numerarios; 2.º Profesores temporales; 3.º Profesores extraordinarios; 4.º Profesores auxiliares y 5.º Ayudantes.

Art. 24. Serán catedráticos numerarios: 1.º los actuales numerarios; 2.º los que para las enseñanzas permanentes propias de carrera profesional nombre la Universidad cubriendo vacantes y 3.º los que nombre, con el mismo carácter permanente, para enseñanzas complementarias de la profesional o para otras. El número será limitado.

Art. 25. Los catedráticos numerarios actuales de esta Universidad, y los también numerarios y actuales de otras, que, previa aceptación por ésta, puedan venir a ella al amparo de la legislación vigente, se registrarán en su condición y derechos por dicha legislación. Los que nombre la Universidad se registrarán por este Estatuto y por los reglamentos complementarios del mismo.

Art. 26. Los catedráticos numerarios, que habrán de ser Doctores en la Facultad respectiva, se nombrarán mediante concurso de méritos científicos, con ejercicios de oposición, en la forma que detallen los reglamentos. El tribunal se compondrá de dos catedráticos numerarios de la Facultad y otros tres miembros que nombre ésta, de los cuales dos habrán de ser catedráticos de esa o de otra Universidad nacional o extranjera. La propuesta del tribunal será unipersonal y fundamentada; si hubiere protesta, será informada por

la Junta de Facultad, resuelta en primer lugar por la Comisión ejecutiva y en segundo por el Claustro ordinario; en caso de disconformidad decidirá el Claustro extraordinario.

Art. 27. En circunstancias extraordinarias podrán nombrarse, sin los requisitos anteriores, personas eminentes en un ramo del saber, a propuesta documentada de la Junta de Facultad, que podrá pedir informes a otras corporaciones o particulares, y mediante aceptación de la propuesta por el Claustro ordinario y ratificación por el Claustro extraordinario. La votación, en uno y otro Claustro, será secreta, debiendo reunir, para que el nombramiento tenga lugar, por lo menos dos tercios de votos en el Claustro ordinario y cuatro quintos en el extraordinario, de los que existan en dichas entidades.

Art. 28. Los catedráticos numerarios serán inamovibles. Su retribución consistirá en el sueldo que se les señale. La Universidad contratará además un seguro, en la forma más favorable, para caso de ancianidad o invalidez, y pagará las primas del mismo, no pudiéndose modificar este seguro sin consentimiento de aquélla. Los catedráticos serán jubilados a los 70 años y podrán jubilarse antes, sin otros derechos económicos que los que les correspondan por razón del seguro. También podrán solicitar la excedencia sin sueldo por el plazo de cinco años.

Art. 29. Los catedráticos numerarios estarán obligados, además de dar las enseñanzas que se les asignen y de dirigir las prácticas correspondientes a ellas, a dar cada año un curso monográfico o de investigación, en la forma que acuerde la Facultad, y a formar parte de los tribunales o comisiones examinadoras. No podrán tener acumulada ninguna otra enseñanza, salvo el caso de petición razonada de la Facultad y acuerdo del Claustro ordinario. Para aceptar pensión o comisión de estudios necesitarán el consentimiento de la Universidad, y no podrán alegar el cumplimiento de otras obligaciones de otro cargo para excusar o eludir el de las de catedráticos.

Art. 30. Serán profesores temporales los que se nombren con este carácter para enseñanzas complementarias de las profesionales o para otras independientes de ellas. Su cargo será temporal y sólo les concederá derecho al sueldo que se señale. Se nombrarán por la

AUTONOMIA UNIVERSITARIA

Facultad en la forma que estime más oportuna, por un plazo máximo de cuatro años; para la prórroga, que no podrá exceder de otros cuatro, serán indispensables pruebas de capacidad que consistirán en publicaciones de obras, trabajos de investigación, etc. Tendrán como obligaciones las que acuerde la Facultad al hacer el nombramiento.

Art. 31. Serán profesores extraordinarios los pertenecientes a Claustros nacionales o extranjeros que, previo concierto y con carácter temporal, colaboren en la enseñanza según las reglas que se establezcan en cada caso. El concierto será aprobado por la Junta de Facultad y ratificado por el Claustro ordinario.

Art. 32. Serán profesores auxiliares los que colaboren en la enseñanza bajo la dirección de los numerarios y les suplan en caso de imposibilidad temporal. Serán retribuidos y nombrados por un plazo de cuatro años, prorrogables por otros cuatro. Se nombrarán por concurso de méritos científicos ante la Facultad, con oposición cuando ella lo acuerde.

Art. 33. Los ayudantes, que tendrán las obligaciones que detallan los reglamentos, serán retribuidos y temporales. Se nombrarán por la Junta de Facultad, a propuesta del catedrático o profesor respectivo.

Art. 34. Las Juntas de las Facultades podrán autorizar cursos privados o libres, teniendo en cuenta las condiciones de quien solicite darlos, el programa o cuestionario y trabajos que presente y el interés universitario.

La matrícula de estos cursos se hará en las secretarías de las Facultades; su importe, deducida una parte para la Universidad y para la Facultad respectiva, constituirá la retribución del profesor que dé cada curso.

Art. 35. Todo el personal docente nombrado por la Universidad con arreglo a este Estatuto podrá ser separado de su cargo por imposibilidad física o por negligencia grave en las obligaciones propias del mismo. La separación se decretará previo expediente instruido por la Comisión ejecutiva con audiencia del interesado; la propuesta de separación formulada por la entidad instructora se resolverá por el Claustro ordinario en votación secreta. Contra el acuerdo del

Claustro cabrá recurso ante el Ministerio, y contra la resolución de éste, el que determinen las leyes.

La separación por imposibilidad concederá derecho al cobro del seguro correspondiente. Los separados por incumplimiento sólo tendrán los derechos que se declaren en cada caso.

Título quinto. — De los estudiantes. — Art. 36. La Universidad reconocerá y fomentará la creación de asociaciones de estudiantes y de antiguos alumnos de la Universidad. Este reconocimiento se hará efectivo mediante la aprobación por la Comisión ejecutiva de la Universidad de los respectivos estatutos.

Art. 37. Serán requisitos indispensables para la aprobación de los estatutos de asociaciones de estudiantes: 1.º Que la asociación cuente como *minimum* cincuenta estudiantes; 2.º que los cargos directivos de la misma se confieran mediante elección y recaigan en miembros activos de ella; 3.º que sólo figuren como miembros activos los estudiantes que cursen sus estudios en la Universidad, pudiendo actuar en condición distinta los asociados que ya no sean estudiantes; 4.º que el fin social sea exclusivamente escolar, y 5.º que en el caso de comprender alumnos de varias Facultades se agrupen en sección distinta los de cada una.

Para la aprobación de los estatutos de las asociaciones formadas exclusivamente por antiguos alumnos será indispensable: 1.º que la asociación cuente con un *minimum* de cincuenta socios; 2.º que los cargos directivos de la misma se confieran mediante elección y recaigan en socios activos, y 3.º que el fin social sea exclusivamente cultural o universitario.

Art. 38. La Universidad organizará o apoyará la creación de residencias de estudiantes, ateneos escolares y todas aquellas instituciones que contribuyan al fomento de los intereses escolares.

Art. 39. Con objeto de que la falta de recursos no sea obstáculo para que reciban enseñanzas universitarias las personas de reconocida capacidad, la Universidad desarrollará lo más ampliamente posible el régimen de becas, mediante instituciones especiales, o con las consignaciones universitarias, de las Facultades, del Estado y de corporaciones o de particulares.

Los alumnos que lo soliciten, y prueben su suficiencia y pobreza, podrán obtener exención de derechos para sus estudios, obligándose a satisfacer su importe dentro del plazo de 10 años de haber terminado su carrera. Las exenciones las acordará la Comisión ejecutiva. La Universidad se reserva el derecho de dejar sin efecto la exención, en caso de interrupción de estudios, falta de aplicación o aprovechamiento, o mejora de fortuna.

Título sexto. — Del régimen y gobierno de la Universidad. — Art. 40. El régimen y gobierno de la Universidad corresponden al Rector, a la Comisión ejecutiva, al Claustro ordinario, al Claustro extraordinario, a las Asociaciones de Estudiantes y a la Asamblea general de la Universidad.

I. Del Rector. — Art. 41. El Rector es el presidente nato de la Universidad y de sus órganos representativos.

Será elegido en votación secreta por el Claustro ordinario y por un período de cinco años; podrá ser reelegido, necesitándose para ello dos tercios de votos la primera vez y cuatro quintos la segunda y siguientes. El elegido deberá ser Catedrático numerario.

Convocado el Claustro ordinario para la elección de Rector, no se entenderá constituido si no se hallan presentes, por lo menos, dos tercios de los catedráticos con derecho a concurrir, y será necesario mayoría absoluta de los votos presentes para que la elección tenga lugar. Si ninguno de los catedráticos obtuviera mayoría de votos, se repetirá la votación el mismo día, y si tampoco en ésta se alcanzare dicho *quorum* se hará nueva convocatoria en la misma forma. Si a los dos meses de estar vacante el cargo de Rector no se hubiese provisto con arreglo a los párrafos anteriores, el Gobierno lo nombrará por Real decreto y por un tiempo máximo de dos años.

Art. 42. Son atribuciones del Rector: 1.º presidir todos los actos universitarios a que asista; 2.º representar a la Universidad en el orden civil, en el gubernativo y en el judicial; 3.º relacionarse en nombre de ella con autoridades y particulares; 4.º cumplir los acuerdos de la Comisión ejecutiva, del Claustro ordinario y del extraordinario; 5.º expedir los diplomas y firmar los nombramientos que

no correspondan a otras autoridades universitarias; 6.º conceder licencias hasta un *máximum* de 30 días, y 7.º cuidar del orden y de la disciplina en la Universidad.

Art. 43. El Vice-Rector será elegido en la misma forma y por el mismo tiempo que el Rector.

II. De la Comisión ejecutiva de la Universidad. — Art. 44. La Comisión ejecutiva de la Universidad estará compuesta por el Rector, el Vice-Rector, los Decanos de las Facultades y un delegado de cada una de éstas, nombrado por ellas entre sus catedráticos numerarios por un plazo de tres años.

Art. 45. Corresponde a la Comisión ejecutiva: 1.º redactar y aprobar el reglamento de su régimen interior; 2.º redactar el reglamento del régimen interior de la Universidad y los reglamentos especiales pertinentes; 3.º tomar la iniciativa, o recogerla, para la agregación de otros centros a la Universidad; 4.º reconocer las asociaciones de estudiantes y de antiguos alumnos mediante la aprobación de sus estatutos; 5.º intervenir en el nombramiento y separación del personal docente en la forma determinada en el título IV; 6.º formar las plantillas del personal administrativo y subalterno general de la Universidad y hacer los nombramientos; 7.º aceptar herencias, donaciones y legados hechos a la Universidad; 8.º proponer al Claustro extraordinario las adquisiciones y enajenaciones de bienes de la Universidad y cumplir los acuerdos que recaigan sobre estos asuntos; 9.º preparar el presupuesto anual de la Universidad; 10.º distribuir los fondos entre las Facultades según el presupuesto; 11.º acordar sobre la conservación o depósito de fondos; 12.º cuantas facultades de ejecución y administración no resulten reservadas a otras autoridades u organismos por este Estatuto.

Art. 46. La Comisión ejecutiva podrá nombrar comisiones especiales de su seno, o formadas por otras personas, para que le auxillen en su gestión, o en las cuales pueda delegar alguna de sus atribuciones.

III. Del Claustro ordinario. — Art. 47. El Claustro ordinario estará formado por los catedráticos numerarios, indicados en el artículo 24, y los jubilados y excedentes de esta Universidad.

Art. 48. Corresponde al Claustro ordinario: 1.º aprobar el regla-

mento de régimen interior de la Universidad y los reglamentos especiales; 2.º aprobar las propuestas sobre agregación a la Universidad de otras instituciones; 3.º intervenir en la aprobación de los planes de enseñanza de las Facultades, en los casos previstos en el artículo 61; 4.º resolver sobre la petición de acumulaciones de cátedras, según lo dispuesto en el artículo 29; 5.º intervenir en el nombramiento y separación del personal docente en la forma determinada en el título IV y aprobar las plantillas del personal administrativo y subalterno; 6.º nombrar el Secretario general de la Universidad; 7.º aprobar el presupuesto de la Universidad; 8.º aprobar las cuentas de la Universidad; 9.º cuantas facultades referentes al régimen y gobierno de la Universidad no resulten reservadas a otras autoridades u organismos.

IV. Del Claustro extraordinario. — Art. 49. El Claustro extraordinario estará formado: 1.º por todos los miembros del Claustro ordinario; 2.º por los doctores que presten servicio en la enseñanza como profesores temporales o auxiliares; 3.º por los doctores que acrediten su vocación científica con publicaciones, trabajos o investigaciones, o su interés por la Universidad; 4.º por las corporaciones y los particulares a quienes se confiera este derecho, en atención a las donaciones hechas o servicios prestados a la Universidad. El mismo Claustro, a propuesta de la Facultad respectiva, decretará la incorporación de los comprendidos en los números 3.º y 4.º, señalando el número de representantes de las corporaciones; y 5.º los representantes de las asociaciones de estudiantes, elegidos en la forma que detallen los reglamentos; el número de estos representantes no podrá exceder de la quinta parte del total de miembros del Claustro extraordinario.

Art. 50. Corresponde al Claustro extraordinario: 1.º la aprobación de su reglamento de régimen interior; 2.º acordar en definitiva sobre agregación de otros centros a la Universidad; 3.º ratificar el nombramiento de personas eminentes, como catedráticos numerarios, en la forma prevista en el artículo 27; 4.º conceder inamovilidad y derechos pasivos al personal administrativo y subalterno; 5.º aprobar toda adquisición y enajenación de bienes inmuebles, y 6.º aprobar en definitiva las cuentas de la Universidad.

V. De las asociaciones de Estudiantes. — Art. 51. Las Asociaciones generales de estudiantes y las agrupaciones de éstos que puedan formarse por Facultades, tendrán, en orden a la Universidad, las atribuciones siguientes: 1.º la de ser oídos por todas las autoridades universitarias en los asuntos concernientes a la Universidad; 2.º la de reclamar en nombre de los estudiantes ante los organismos universitarios en asuntos colectivos referentes a la enseñanza, y 3.º intervenir en los organismos universitarios en la forma indicada en este Estatuto.

VI. De la asamblea general de la Universidad. — Art. 52. La Asamblea general de la Universidad estará integrada por todos los órganos a que se refieren los números anteriores.

Esta Asamblea se convocará para la apertura y fin de curso y para los actos universitarios que la Comisión ejecutiva determine.

VII. De las Facultades. Art. 53. El régimen y gobierno de cada Facultad corresponde al Decano, a la Comisión ejecutiva de la Facultad, a la Junta de la Facultad y a la Junta extraordinaria de la Facultad.

Art. 54. El Decano, presidente de la Facultad, será elegido por la Junta de la Facultad entre los catedráticos numerarios de la misma, en votación secreta y para un período de cinco años. La Junta no se tendrá por constituida, si no se hallan presentes por lo menos dos tercios de los catedráticos con derecho a concurrir a ella y se necesitará la mayoría absoluta de los votos presentes para que la elección tenga lugar. Si ninguno de los catedráticos obtuviera mayoría de votos, se repetirá la votación el mismo día y si tampoco en ésta se alcanzara dicho *quorum*, se hará nueva convocatoria para repetir la elección en la misma forma. Si a los dos meses de estar vacante el cargo no se hubiese provisto, el Gobierno nombrará decano por Real decreto y por un tiempo máximo de dos años.

Art. 55. Corresponde al Decano: 1.º presidir todos los actos de la Facultad y de sus organismos; 2.º representar a la Facultad en el orden civil, gubernativo y judicial; 3.º relacionarse en nombre de ella con autoridades y particulares; 4.º cumplir los acuerdos de la Comisión ejecutiva y de la Junta de la Facultad; 5.º firmar, con

AUTONOMIA UNIVERSITARIA

el Rector, los diplomas, y expedir los nombramientos privativos de la Facultad; 6.º conceder licencias por un *máximum* de ocho días y 7.º velar por el orden y disciplina de la Facultad.

Art. 56. En caso de ausencia o imposibilidad, substituirá al Decano un Vice-Decano elegido en la misma forma y por el mismo tiempo que el Decano.

Art. 57. La Comisión ejecutiva estará formada por el Decano y por delegados, nombrados cada tres años por la Junta de Facultad entre sus catedráticos numerarios; estos delegados serán uno por sección, o dos cuando sólo exista una; la misma Comisión designará cual de sus miembros ha de actuar como secretario.

Art. 58. Corresponde a la Comisión ejecutiva de la Facultad: 1.º redactar los reglamentos generales de la Facultad y los especiales pertinentes; 2.º formar las plantillas del personal administrativo y subalterno de la Facultad, a excepción del secretario, y hacer los nombramientos; 3.º aceptar herencias, donaciones y legados hechos a la Facultad o a sus organismos; 4.º formar el presupuesto de la Facultad; 5.º distribuir entre las cátedras y laboratorios las cantidades consignadas en los presupuestos; 6.º acordar sobre la conservación o depósito de los fondos de la Facultad; 7.º cuantas atribuciones de ejecución y administración no estén reservadas a otros organismos de la Facultad.

Art. 59. La Comisión ejecutiva de la Facultad podrá nombrar comisiones especiales de su seno, o formadas por otras personas, para que le auxilien en su gestión, o en las cuales pueda delegar alguna de sus atribuciones.

Art. 60. La Junta de Facultad estará formada por los catedráticos numerarios y los jubilados y excedentes de la misma.

Art. 61. Corresponde a la Junta de Facultad: 1.º aprobar los reglamentos generales de la Facultad y los especiales pertinentes; 2.º acordar el cuadro de enseñanzas de la Facultad y el régimen o procedimiento de ellas, sin otra limitación que la de someter el acuerdo al Claustro ordinario de la Universidad, cuando la creación o dotación de las enseñanzas afecte al presupuesto general de la Universidad o cuando se formule voto particular por la cuarta parte de los catedráticos numerarios de la Facultad. Cuando se trate de

crear enseñanzas que afecten o puedan afectar a Facultades distintas, se nombrará una comisión mixta de catedráticos numerarios de dichas Facultades que proponga la forma de llevar a la práctica el pensamiento y la Facultad a que haya de quedar adscrita la nueva enseñanza; la propuesta irá para su resolución al Claustro ordinario; 3.º aprobar, con la antelación necesaria, el horario y los programas, que se publicarán por la Facultad; 4.º intervenir en el nombramiento del personal docente en la forma que se determina en el Título IV y aprobar las plantillas del personal administrativo y subalterno de la Facultad; 5.º nombrar el secretario de la Facultad; 6.º aprobar el presupuesto de la Facultad, y 7.º cuantas atribuciones referentes al régimen y gobierno de la Facultad no estén reservadas a otras autoridades u organismos.

Art. 62. La Junta extraordinaria de la Facultad estará formada:

1.º por todos los miembros de la Junta de Facultad; 2.º por todos los profesores extraordinarios, temporales y auxiliares de la misma; 3.º por los doctores que hayan sido incorporados al Claustro extraordinario en atención a sus méritos científicos en relación con materias propias de la Facultad; 4.º por las Corporaciones y particulares a quienes se confiera este derecho en consideración a las donaciones hechas o servicios prestados a la Facultad; y 5.º por representantes de estudiantes de la Facultad en proporción de uno por cada cien o fracción de cien de los matriculados; en las Facultades divididas en secciones, la representación será por secciones.

Art. 63. Corresponde a la Junta extraordinaria de la Facultad: 1.º aprobar su reglamento de régimen interior; 2.º aprobar las adquisiciones y enajenaciones de los bienes inmuebles de la Facultad; y 3.º aprobar las cuentas de la Facultad.

Título séptimo. — Del personal administrativo y subalterno. —

Art. 64. El personal administrativo y subalterno de la Universidad estará formado por el Secretario general y por el personal que se nombre para la secretaría y demás dependencias generales. La plantilla de este personal será formada por la Comisión ejecutiva y aprobada por el Claustro ordinario.

El Secretario general será elegido por el Claustro ordinario, y el resto del personal por la Comisión ejecutiva.

Art. 65. El personal administrativo y subalterno de cada Facultad será el que figure en las respectivas plantillas, que formará la Comisión ejecutiva de la Facultad y aprobará la Junta de Facultad. Este personal será nombrado por la Comisión ejecutiva de la Facultad. Para el personal subalterno especial adscrito a laboratorios y clases prácticas será necesaria la propuesta de los profesores respectivos.

Art. 66. El personal administrativo y subalterno de la Universidad y de las Facultades nombrado con arreglo a lo dispuesto en este Estatuto se someterá a lo establecido en el mismo y en sus disposiciones complementarias. No se podrá conceder inamovilidad ni derechos pasivos a ningún individuo de dicho personal sin acuerdo del Claustro general extraordinario.

El personal administrativo y subalterno actual se registrá por la legislación vigente.

Título octavo. — Del régimen interior y disciplina. — Art. 67. La disciplina y el régimen interior de la Universidad corresponden al Rector, a los Decanos, a las Comisiones ejecutivas, a las Juntas de Facultad y al Claustro ordinario.

Art. 68. Será atribución propia del Rector el orden interior de la Universidad, y de los Decanos el orden interior de las Facultades. Cuando alguna Facultad, u otra institución universitaria, resida en edificio independiente, podrá el Rector delegar sus atribuciones en el Decano o Director de la misma.

Art. 69. La inspección permanente a que alude el artículo 12 se llevará a cabo por los miembros electivos de la Comisión ejecutiva de la Universidad en la forma que determine el reglamento general de disciplina.

Art. 70. La Comisión ejecutiva redactará y el Claustro ordinario aprobará un Reglamento general de disciplina, determinando los casos en que deban intervenir las Juntas de Facultad, las Comisiones ejecutivas y el Claustro ordinario, así como las sanciones aplicables. Estas sanciones serán, para el personal docente, adminis-

trativo y subalterno, advertencia, multa, suspensión y destitución, y para los alumnos advertencia, suspensión de estudios y expulsión de la Universidad.

Título noveno. — De la hacienda de la Universidad. — Art. 71. La hacienda o patrimonio de la Universidad estará formada por sus bienes y recursos.

Art. 72. Son bienes de la Universidad: 1.º todos los edificios que actualmente ocupa; 2.º todo el mobiliario y el material de enseñanza, incluso el de sus archivos, museos y bibliotecas; 3.º los bienes que pueda adquirir por donación, herencia o legado; 4.º los que pueda adquirir y los inmuebles que pueda edificar con sus recursos propios.

Art. 73. La entrega o cesión de los bienes comprendidos en los números 1.º y 2.º del artículo anterior, se formalizará por el Estado; lo mismo se hará en cuanto al fondo provincial de la biblioteca universitaria si el Estado lo entrega en depósito a la Universidad, aun cuando se reserve la propiedad del mismo. En los bienes cedidos podrá practicar la Universidad, sin restricción alguna, obras de conservación y reforma, pero no podrá enajenar sin consentimiento del Estado los inmuebles comprendidos en el número 1.º del artículo 72. Los demás podrá enajenarlos, observando las prescripciones de este Estatuto.

Todo el patrimonio inmueble de la Universidad gozará de las mismas exenciones tributarias que goza el del Estado.

Art. 74. Constituyen los recursos de la Universidad: 1.º la consignación que con destino a la misma figure en los presupuestos del Estado; 2.º las subvenciones que consignent en sus presupuestos las Corporaciones locales; 3.º el producto de las donaciones y legados con que sea favorecida; 4.º el importe que se cobre en metálico de los certificados de estudios, diplomas o títulos que se expidan por la Universidad; 5.º el producto de las publicaciones generales de la Universidad; 6.º el 50 por ciento de las matrículas correspondientes a las enseñanzas profesionales, y 7.º los bienes de los Catedráticos respectivos que mueran *ab intestato* sin dejar parientes dentro del sexto grado civil.

Art. 75. Son recursos propios de las Facultades: 1.º la parte que

a cada Facultad destine la Universidad de sus recursos generales; 2.º las subvenciones, donaciones o legados con que cada Facultad sea favorecida; 3.º el importe que se cobre en metálico por las certificaciones expedidas por cada Facultad en relación con sus enseñanzas; 4.º el producto de las publicaciones especiales de cada Facultad; 5.º el 50 por ciento de las matrículas de enseñanzas profesionales correspondientes a cada Facultad, y 6.º el importe de los emolumentos que establezca cada Facultad como retribución de enseñanzas, clases prácticas u otros servicios organizados por la misma Facultad.

Art. 76. Las subvenciones acordadas por las corporaciones locales a favor de la Universidad, se reputarán como gasto obligatorio a los efectos de la legislación vigente.

Art. 77. En la Universidad se formará un presupuesto anual, que será aprobado con la debida antelación para que pueda regir en el año escolar siguiente. A dicho presupuesto se ajustará la gestión económica de la Universidad. En la misma forma se redactarán los presupuestos parciales de las Facultades.

Art. 78. Todo funcionario que maneje fondos llevará cuenta de los mismos. Las cuentas particulares se agruparán por Facultades y con ellas se formará la cuenta general de cada presupuesto. Esta cuenta se formalizará dentro de los tres meses de terminado el período de vigencia del presupuesto, y habrá de resolverse acerca de ella dentro de los tres meses de ser formalizada.

Art. 79. La Universidad, las Facultades y demás entidades que formen parte de ella, gozarán del beneficio de pobreza cuando actúen ante los Tribunales.

Título décimo. — De la reforma del estatuto. — Art. 80. El presente Estatuto entrará en vigor una vez aprobado por el Gobierno, y no podrá ser reformado durante el plazo de cinco años, a contar desde su implantación.

Art. 81. El Estatuto podrá reformarse en la forma siguiente: 1.º la iniciativa de la reforma podrá partir de la Comisión ejecutiva de la Universidad o de la quinta parte del Claustro ordinario, aprobándola éste; 2.º aprobada la iniciativa, dicha Comisión ejecuti-

va desarrollará la reforma, justificándola en exposición o memoria y redactando el articulado; esta propuesta se hará pública durante un plazo de seis meses; 3.º pasado este plazo, se convocará Claustro general ordinario para que discuta y resuelva acerca de ella en sesión extraordinaria, necesitándose dos tercios de los votos existentes para acordarla; 4.º si la reforma se refiere al orden económico se necesitará también la ratificación, en las mismas condiciones, del Claustro general extraordinario, y 5.º aprobada en la forma expuesta, se elevará al Gobierno.

Disposiciones complementarias. — I. Toda deficiencia u omisión de este Estatuto, e ncuan to a las materias comprendidas en el mismo, se suplirá mediante acuerdos de carácter general del Claustro ordinario, que se reputarán, una vez adoptados y debidamente aprobados por el Gobierno, como parte del Estatuto. Para la validez de estos acuerdos serán necesarios dos tercios de los votos existentes en el Claustro.

II. Contra las resoluciones de las autoridades universitarias podrá reclamarse: 1.º ante la Junta de Facultad; 2.º ante la Comisión ejecutiva de la Universidad, y 3.º ante el Claustro ordinario. Contra las resoluciones de las autoridades y organismos universitarios, adoptadas dentro de su competencia y con arreglo a las prescripciones de este Estatuto, no cabrá recurso alguno. Contra las adoptadas fuera de estas condiciones sólo cabrá, en su caso, el contencioso-administrativo, reputándose la Universidad como esfera de la Administración para los efectos señalados en las leyes.

Jesús Sánchez Diezma, Rubricado. — *Cosme Parpal*, Rubricado. — *Enrique Soler*, Rubricado. — *Antonio de la Torre*, Rubricado. — *Antonio Salvat Navarro*, Rubricado. — *A. Murua*, Rubricado. — *Eduardo Alcobé*, Rubricado. — *Carlos Calleja*, Rubricado. — *A. Pi Suñer*, Rubricado. — *Francisco Gómez del Campillo*, Rubricado.

El que suscribe, miembro de la Ponencia para la redacción del proyecto de Autonomía Universitaria, se siente obligado en conciencia a presentar el siguiente voto particular en lo que se refiere a la lengua oficial en la Universidad de Barcelona:

AUTONOMIA UNIVERSITARIA

Art. ... La lengua oficial de la Universidad será la catalana.

Art. ... Podrán, no obstante lo dispuesto en el artículo anterior, darse enseñanzas en otra lengua, bien sea atendiendo a la naturaleza de la materia o bien al hecho de que sea la propia del profesor o en casos excepcionales, y de acuerdo con la Junta ejecutiva, la de la mayoría de los alumnos.

Barcelona, 27 de junio de 1919.

Augusto Pi Suñer, Rubricado.

El que suscribe, miembro de la Ponencia encargada de redactar el proyecto de Autonomía Universitaria, formula voto particular respecto al art. 22 del proyecto presentado, proponiendo que sea aprobado por el Claustro en esta forma: «Art. 22. La lengua oficial de la Universidad será la castellana.

Barcelona, 27 de junio de 1919.

Jesús Sánchez Diezma, Rubricado.

Los que suscriben, miembros de la Ponencia encargada de redactar el proyecto de Estatuto de Autonomía Universitario, manifiestan que salvan su opinión respecto al contenido del artículo 22 de esta Ponencia.

Barcelona, 27 de junio de 1919.

Carlos Calleja, Rubricado. — *Eduardo Alcobé*, Rubricado.

COMUNICACIO DE L'ASSOCIACIO CATALANA D'ESTUDIANTS AL CLAUSTRU DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. — L'Associació Catalana d'Estudiants, entitat integrada per estudiants i estudiantis, havent rebut la vostra invitació a fi d'informar en el projecte d'Estatut d'Autonomia de la Universitat de Barcelona, redactat per una ponència de professors, va acordar acceptar-la i acudir-hi, en sessió de 20 de juliol de 1919.

L'Associació Catalana d'Estudiants, però, no pot deixar passar en silenci la desconsideració de què ha estat objecte, puix creu que la

representació autoritzada dels estudiants i joves professionals, mereixia quelcom més que una invitació circular de caràcter general.

Els professors no són la Universitat, i per això el projecte d'Estatut de la Universitat de Barcelona no és altra cosa que el projecte d'Estatut dels seus professors. La Universitat la integren professors i alumnes, i si fóssim forçats a decidir-nos per un sol dels dos elements, com el que caracteritza a la Universitat, ens decidiríem, sense dubtar, pels alumnes, que són, en definitiva, el seu contingut vital.

L'Associació Catalana d'Estudiants, doncs, es creia, i es segueix creient, en el mateix dret a intervenir en la redacció i aprovació de l'Estatut, que els que formen l'altre element integrant de la Universitat. I lamentaria profundament que la manca d'adaptació dels qui regeixen la Universitat de Barcelona, als temps en què vivim, no fent res per a encarrilar les energies renovadores dels joves universitaris, pogués originar fets com els ocorreguts fa poc a Munic, on la classe escolar, despreciada sistèmicament, s'erigí, en un moment de revolta popular, en àrbitre dels destins universitaris, ocupant les càtedres i residenciant els seus antics professors.

Desconsideració agreujada, amb el desconeixement, no sabem si reflexiu, que l'Associació Catalana d'Estudiants ve ocupant-se d'ençà de més de 15 anys de l'Autonomia de la nostra Universitat, i que mercès a ella es celebrà el II Congrés Universitari Català, a les conclusions del qual han hagut d'acudir molts professors per assabentar-se de ço que és l'Autonomia d'una Universitat en ésser sorpresos per la promulgació del decret d'Autonomia, i a les quals conclusions acudí per informar-se en redactar-lo el propi autor del relat decret.

Fetes aquestes consideracions preliminars i abans d'entrar a l'exposició detallada del nostre informe, a l'Associació Catalana d'Estudiants li interessa, d'especial manera, fer remarcar els següents punts:

Primer. L'Associació Catalana d'Estudiants reproduïx íntegres, en front del projecte d'Estatut, les conclusions del II Congrés Universitari Català.

Segon. Creu l'Associació Catalana d'Estudiants que l'idioma de la nostra Universitat no ha d'ésser altre que l'idioma català, perquè si la Universitat pretén ésser la culminació de l'esperit de tot un poble i no un organisme estèril, no pot tenir altra llengua que la pròpia, i mal pot adoptar-ne com oficial una d'estranya, pretextant un mitjà de relació com diu l'Estatut, car el problema no és en essència de relació, sinó d'expressió de la nostra peculiar fisonomia, i fins, per facilitar les relacions, dubtaríem d'escollir d'entre una llengua rebutjada de la quasi totalitat de Congressos internacionals per manca de bibliografia, i suprema invocació cobertora d'unes parcials relacions amb elements, si bé molt respectables, sovint contraposats amb l'esperit sud-americà, i l'idioma universal Esperanto com han proposat les societats esperantistes de Catalunya.

Tota llengua estrangera, com tot idioma artificial, poden ésser mitjans de relació, com ho fou el llatí en l'edat mitjana, però mai càlida i fàcil expressió de les més altes concepcions originals que pugui cap mentalitat tenir.

Per tant ens adherim amb convicció al vot particular del doctor Pí i Suñer.

Tercer. Creu l'Associació Catalana d'Estudiants que, representant el règim autònom de la Universitat, un canvi radical de procediments pedagògics i d'orientació en la tasca docent i partint de la base que amb el règim d'Autonomia sols podrien arribar a les càtedres els homes de ciència capacitats i aptes per a l'alta missió que els és encomanada, no es pot admetre de cap manera que pugun amb el prestigi indispensable inaugurar la nova vida universitària la totalitat dels professors actuals.

Alguns d'ells han rebut amb hostilitat el projecte d'Autonomia Universitària, i fins hn cercat el procediment de retardar l'aprovació de l'Estatut de la Universitat de Barcelona i mal poden portar a triomf el nou règim i ésser reflectors de son esperit els qui no hi creuen i el reben amb pessimismes i àdhuc amb aversió.

Altres estan mancats de la preparació indispensable per a exercir la càtedra, malgrat d'haver arribat a ella per obra del centralisme que ha tingut en la Universitat, una oficina més de l'Estat i els professors com una legió més de funcionaris.

Per violent que sembli, és indispensable fer una selecció del professorat si no és vol que el règim d'Autonomia sigui una ficció.

Els alumnes aprecien sempre amb tota la seva valor la capacitat del professor, la tasca del qual resta estèril si no està revestit del prestigi indispensable.

Quart. La representació dels escolars condemna amb indignació el contingut del títol V de l'Estatut que tracta dels estudiants, per estar tot ell inspirat en un reprobable esperit de secta.

Res no té que fer la Comissió executiva de la Universitat dels fins de les Associacions escolars i post-escolars, i, per tant, és abusiva la facultat que l'Estatut li dona d'aprovar o rebutjar llurs estatuts. Els fins i els estatuts d'aquestes, no poden estar subjectes a cap altre poder coactiu que no sigui el de la llei comú.

Per tant, l'Associació Catalana d'Estudiants rebutja íntegres els articles d'aquest títol els quals són demostració palesa d'un lamentable i absolut desconeixement de la vida escolar universitària, i proposa ésser escoltada abans que siguin redactats de nou.

Fets remarcar aquests punts capitals del nostre informe l'Associació Catalana d'Estudiants passa a l'examen detallat del projecte d'Estatut redactat per una representació dels professors. I a l'objecte d'evitar equivocades interpretacions, insereix els següents advertiments per a la recta interpretació del seu informe:

Advertiments per a la interpretació del nostre informe.

1. Les «addicions» que proposem, les capcem amb aquest nom.
2. «Les supressions» consten en el text original taxades per una ratlla de tinta.
3. «Les variacions», consten al costat del text original.
4. A aquells articles amb els quals discrepem de manera «absoluta», hi contraposem els nostres principis orgànics continguts en les conclusions del II Congrés Universitari Català, fent sempre una referència del títol, secció i apartats que els contenen, a fi de facilitar la llur consulta en l'exemplar d'aquestes conclusions que adjuntem.
5. Aquells articles el contingut dels quals està de conformitat amb orientacions de les modernes Universitats, són especialment assenyalats per nosaltres amb la nota.

«La nostra més ferma adhesió.»

I aquells altres articles amb els quals no podem «transigir de cap de les maneres», i contra la vigència dels quals emprarem tota classe de mitjans, «àdhuc els violents», són assenyalats amb la nota

«La nostra més ferma condemnació.»

Amb aquesta ocasió, l'Associació Catalana d'Estudiants ofereix una vegada més el seu esforç i provat patriotisme, per a la reconstitució de la Universitat Catalana.

Visqueu molts anys.

Barcelona, 14 d'agost de 1919.

Per l'Associació Catalana d'Estudiants, entitat integrada per estudiants, ex-estudiants i joves professionals.

Firmen: Climent Maynés, Ramon Girona, Ferran Cinto i Narcís Corominas.

ESMENES DELS DOCTORS MATRICULATS AL PROJECTE D'ESTATUT DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. — L'Agrupació de Doctors Matriculats de Catalunya formulà l'agost d'enguany, les següents esmenes al projecte d'Estatut de la Universitat de Barcelona:

Al Claustro ordinario de la Universidad de Barcelona: Los doctores que subscriben el honor de proponer las siguientes enmiendas al proyecto de Estatuto de la Universidad de Barcelona, presentado por los catedráticos ponentes, por si considera el Claustro ordinario oportuno tenerlas en cuenta al redactar el proyecto definitivo que habrán de elevar a la superioridad en cumplimiento de lo dispuesto en el Real Decreto de 21 de mayo último relativo a la concesión de la autonomía universitaria.

Enmienda número 1. — Artículo primero.

Si bien es prudente precaverse contra el ingreso en esta Universidad de estudiantes que aprobaren sus estudios en otras Universidades, que no usaren el debido rigor y quisieren, no obstante, ostentar el título de la Universidad de Barcelona, recursos tiene el Claustro para no permitir esta añagaza «suspendiéndolos en exámenes sucesi-

vos y en los ejercicios de colación de grados». En cambio, tal cual está redactado se presta a que se aisle una Universidad de las demás de España pretendiendo moverse en una esfera especial.

Enmienda número 2. — Artículos 15 y 16 del proyecto.

En la base segunda del mencionado Real Decreto se expresa que el Estado conferirá los títulos profesionales a los que, en posesión de los certificados de estudios cursados en la Universidad, sufran un examen de prueba de grado para el que se constituirá un tribunal compuesto de jueces «que podrán reclutarse» entre el «cuerpo de catedráticos de las distintas Universidades autonómicas y el cuerpo de quienes practiquen la respectiva profesión».

En los artículos 15 y 16 del proyecto presentado por la ponencia de catedráticos, no se especifica claramente este extremo y al hablar de las pruebas de conjunto, no se sabe si se refiere a las necesarias para obtener los certificados de estudios o al verdadero examen de reválida.

En este último caso y atendiendo lo que prescribe el citado Real Decreto, estiman los abajo firmantes, que de los tribunales que se formen para el examen de grado indispensables para la concesión del título, deberá formar parte un doctor matriculado propuesto por sus compañeros de la respectiva Facultad, si bien podía exigirse que tal designación recaiga en la persona de un doctor que haya prestado servicios a la enseñanza.

Enmienda número 3. — Artículo 23.

Además de los profesores que se enumeran para constituir el cuerpo docente, proponen los infrascritos: «los profesores honorarios y los profesores privados».

Habrà por tanto, que adicionar dos artículos más después del 23.

Art. 23 bis. «Serán profesores honorarios» aquellas personas que por sus méritos científicos o por haber prestado grandes servicios a la enseñanza pública sean juzgados como merecedores de tan alta distinción. La propuesta será hecha por la Facultad respectiva y serán nombrados por el Claustro extraordinario.

Art. 23 tris. Se considerará como «profesores privados» a los doctores que les sea concedida por la Facultad respectiva la autori-

zación para explicar cátedras libres a petición del interesado y a tenor de lo que dispone el artículo 37.

En este caso, será considerado como mérito en su carrera y servicio prestado a la enseñanza para el doctor, el haber explicado uno o varios cursos; debiendo anualmente la Facultad informar respecto del resultado de la labor pedagógica del profesor privado.

Enmienda número 44. — Art. 26. Este artículo deberá quedar redactado en la siguiente forma:

Los catedráticos numerarios que habrán de ser doctores en la Facultad respectiva, se nombrarán mediante concurso de méritos científicos, con ejercicios de oposición, en la forma que detallan los reglamentos. El tribunal se compondrá de dos catedráticos numerarios de la Facultad, dos miembros nombrados por ésta que sean catedráticos de esta Universidad o de otra nacional, y un doctor matriculado en la Facultad respectiva propuesta por los demás doctores de la misma. La propuesta del Tribunal, etc.

Enmienda número 5. — Artículo 34.

Al segundo párrafo deberá adicionarse:

También podrán dar gratuitos estos cursos o ciclos de conferencias.

A las personas que se autorice para la explicación de estos cursos o conferencias se les facilitará local en la Universidad o Escuelas especiales y cuando las lecciones tengan carácter práctico o necesiten de experimentos, también se les facilitará en los Laboratorios el material indispensable, siempre que ofrezcan garantías para la conservación de aparatos y pago de los desperfectos que ocasionen, siendo de cuenta del profesor cobrar a los alumnos lo que para este fin estime oportuno.

Enmienda número 6. — Artículo 40.

A este artículo debe añadirse:

A una delegación de los doctores matriculados si éstos se hallaren constituidos en Asociación.

Enmienda número 7. — Artículo 41.

La elección de rector no puede ni debe en modo alguno ser hecha solamente por el Claustro ordinario, como propone la ponencia. El rector es, no sólo el presidente y representante del Claustro ordina-

rio, sino el jefe superior jerárquico de toda la «Universidad», integrada por las Facultades con sus profesores numerarios y agregados, por los distintos centros docentes enclavados en el Universitario (incluso las Escuelas primarias) y por los estudiantes. En su virtud han de elegir al rector representantes de todos los organismos, que constituyen la «Universidad» en la amplia acepción de la palabra.

Además: estiman los que subscriben que no debe ser requisito indispensable que el rector haya de ser precisamente catedrático numerario. Pueden concurrir en alguna persona circunstancias especiales y poseer méritos indiscutibles para que los representantes de la Universidad, o en mayoría lo conceptúen digno de elegirlo su presidente.

Por lo dicho anteriormente creemos que el párrafo segundo del artículo 41, deberá redactarse así:

«Será elegido en votación secreta por una asamblea constituida: 1.º por el Claustro ordinario; 2.º dos profesores auxiliares por cada Facultad y elegidos por sus compañeros; 3.º el director y dos profesores representantes del Claustro de cada Centro docente enclavado en el distrito Universitario y a propuesta de los mismos, 4.º tres doctores matriculados por cada Facultad propuestos por los del Claustro extraordinario; 5.º diez maestros nacionales, dos por cada provincia del distrito elegido por sus compañeros; y 6.º tres estudiantes por Facultad que cursen al menos el tercer año de carrera y sean elegidos por sus compañeros».

El ejercicio del cargo de rector durará cinco años, pudiendo ser reelegido: será necesario para ello, dos tercios de votos la primera vez y cuatro quintos la segunda y siguientes. El elegido deberá ser catedrático profesor de algún centro docente del distrito o doctor matriculado del Claustro extraordinario.

Convocada la Asamblea para la elección de rector, no se entenderá constituida si no se hallan presentes por lo menos dos tercios de los que tengan derecho a concurrir y será necesario mayoría absoluta de los votos presentes para que la elección tenga lugar. Si ninguno de los votados obtuviera dicha mayoría, se repetirá la votación el mismo día, y si tampoco en ésta se alcanzara dicho «quorum» se hará nueva convocatoria en la misma forma. Si a los dos meses de estar vacante el cargo de rector no se hubiera provisto con arreglo a

los párrafos anteriores, el Gobierno le nombrará por R. D. y por un tiempo máximo de dos años.

Claro está que el artículo 43 deberá quedar íntegro, puesto que el vicerrector será elegido como el rector según la anterior enmienda.

Enmienda número 8. — Artículo 44.

Eliminar de la Comisión ejecutiva a la representación de los doctores matriculados, sería mermar los derechos que hoy tienen, ya que forman parte acualmente de la Junta inspectora de la Universidad. Por lo tanto el artículo 44 deberá redactarse como sigue:

«La Comisión ejecutiva de la Universidad estará compuesta por el rector, el vicerrector, los decanos de las Facultades, un catedrático delegado de cada una de éstas y propuestos por ellos y un doctor matriculado por Facultad, elegidos por los de las mismas. Los delegados catedráticos o doctores designados por las respectivas Facultades serán vocales de la Comisión ejecutiva por un período de tres años».

Enmienda número 9. — Artículo 49.

Al enumerar este artículo del proyecto de Estatutos los que han de constituir el Claustro extraordinario limita el número de doctores matriculados a los que se hubieran distinguido por sus trabajos pedagógicos, y este criterio restringido no es justo ni legal.

El derecho de los doctores matriculados a pertenecer al Claustro extraordinario se lo concede la aún vigente Ley de Instrucción Pública de 1857 y no parece lógico que el Estatuto merme este derecho.

Indudablemente lo tendría en cuenta el Claustro extraordinario para hacer que para intervenir más o menos en la función docente ordinaria de la Universidad o para formar parte de los Tribunales examinadores y de oposiciones a cátedras se exija que el doctor haya realizado una labor pedagógica o bien se distinga por su amor a la enseñanza y a la cultura pública, pero pertenecer al Claustro extraordinario es un derecho de todo doctor matriculado, del que no debe desposeérsele.

En tal virtud: proponemos que el inciso tercero del artículo 49 del proyecto quede redactado así:

«3.º Por todos los doctores matriculados; 4.º Por el Claustro extraordinario».

Enmienda número 10. — Artículo 54.

Los que subscriben observan con pesar que en este artículo, como en otros muchos del proyecto de Estatuto, se tiende a que la Universidad sea solamente dirigida por sus catedráticos numerarios, sin intervención de representantes de los diversos organismos que la integran, exclusivismo que pugna con el espíritu del legislador y con las modernas corrientes para que la cultura pública tenga la eficacia que todos hemos de desear para nuestra Patria, si anhelamos educar un nivel intelectual.

En la elección de decano-presidente de cada Facultad deberán tomar parte, además de los catedráticos numerarios, dos compromisarios representantes de los profesores agregados (auxiliares, ayudantes, profesores temporales, etc.), y dos doctores matriculados elegidos por sus compañeros.

Enmienda número 11. — Artículo 56.

En caso de ausencia o imposibilidad substituirá al decano, un vice-decano elegido en la misma forma y por el mismo tiempo que el decano.

Enmienda número 12. — Artículo 62.

Deberá enmendarse el inciso 3.º: «Por todos los doctores del claustro extraordinario perteneciente a la respectiva Facultad.»

Enmienda número 13. — Artículo 63.

La junta extraordinaria de Facultad deberá también de ocuparse en la confección de planes de estudios y de la revisión de textos y programas, así como de la alta inspección de la labor docente de la Facultad.

Enmienda número 14. — Artículo 64.

El segundo párrafo de este artículo deberá quedar redactado así: «El secretario general será elegido por la misma asamblea que elija rector y vicerrector.

El resto del personal administrativo lo designará la comisión ejecutiva».

Enmienda número 15. — Artículo 74.

El inciso 7.º dirá: «los bienes de los catedráticos y doctores res-

pectivos, así como los de las demás personas que forman parte del claustro extraordinario, que mueran *ab intestato*, sin dejar parientes dentro del sexto grado civil).

Enmienda número 16. — Artículo 81.

Debe enmendarse este artículo en el sentido de que toda reforma del Estatuto, deberá ser hecha por el Claustro extraordinario.

Disposiciones complementarias.

I. — Deberá decir claustro extraordinario en lugar de ordinario.

II. — Se tiene que añadir: «4.ª ante el Claustro extraordinario».

Los doctores que subscriben han procurado en el acuerdo y en la redacción de las anteriores enmiendas, aplicar el más amplio criterio, para que la Universidad de Barcelona sea un verdadero instrumento de extensión e intensificación de la enseñanza pública, armonizando los indiscutibles derechos y deberes de los catedráticos numerarios con los que indudablemente tienen también las personas que por el título que ostentan o por su labor pedagógica y amor a la cultura ciudadana, desean compartir con las primeras su misión docente.

Esperamos que el Claustro ordinario tendrá en cuenta estas observaciones al redactar el proyecto definitivo de Estatuto para la Universidad.

Los doctores que redactaron las anteriores enmiendas:

Doctor Francisco Sastre y Marqués, doctor Aurelio Sanclemente, doctor M. Lecumberri, doctor José Puig de Aspre, doctor Joaquín María Pérez Casañas, doctor Salvador Mas de Xaxás, doctor Manuel Dolcet, doctor José Massó Valls, doctor P. Massó Valls, doctor C. S. Comendador, Rdo. doctor Mariano Faura, doctor Rosalino Rovira, doctor Isidro Pólit, doctor Manuel Riquelme, doctor Enrique Calvet y doctor Juan Alzina.

Barcelona, agosto de 1919.

Presidente, Alvaro Esquerdo. — Secretario, Guillermo de Benavent.

INFORMACIÓ

JOAQUIM SADURNI. — El dia 5 de juliol va morir a l'edat de 57 anys, l'eminent artista Joaquim Sadurní, professor de fagot a l'Escola Municipal de Música i en el Conservatori del Liceu i concertista, demés, del propi instrument.

Seria tasca llarga enumerar tots els mèrits que havia adquirit durant la seva vida artística; sols direm que sempre havia ocupat els primers llocs en les nostres orquestres.

Fou En Sadurní un veritable artista, car per a ell no hi havia passatges ni difícils ni fàcils, sinó tan sols música; les dificultats ell no les coneixia, la qual cosa feia que les seves execucions fossin les d'un veritable artista.

Com a professor, no cal pas esmentar les qualitats que posseïa, car el gran nombre d'alumnes que deixa, acrediten bé prou les bones ensenyances que reberen de tan notable instrumentista que tant trobarem en falta tots els que l'estimàvem i l'admiràvem.

Descansi en la pau del Senyor tan notable artista.

EN HONOR D'EN MILÀ I FONTANALS I D'EN RUBIÓ I ORS.

— Al paranimf de la nostra Universitat es celebrà l'acte commemoratiu del centenari del naixement de don Manuel Milà i Fontanals i don Joaquim Rubió i Ors.

Oberta la sessió, el doctor Daurella posà de manifest la significació de l'acte i seguidament passà a ocupar la tribuna per a donar lectura al discurs del doctor Rubió i Lluch, al qual se li confià la biografia d'En Milà i Fontanals.

Es tot ella una obra documentada, en la qual es fa un estudi d'En Milà i Fontanals en son triple aspecte de docte professor, de poeta i de crític. Digué que al costat d'En Balmes l'únic que s'ha fet veritablement europeu és En Milà i Fontanals i que fou el primer implantador a Espanya dels moderns mètodes d'investigació

crítica, com fou així mateix el primer que aplicà a la llengua catalana els procediments científics de la moderna filologia i el primer folklorista espanyol.

De família modesta de Vilafranca va néixer en Milà i Fontanals el dia 4 de maig de 1818, demostrant des de molt noi grans aficions artístiques i intellectuals. En sa adolescència sentí gran vocació per al teatre.

Va descrivint el dissertant, amb mètode i orde, tota la biografia del patrici català.

Acabada la lectura del discurs, el selecte auditori li tributà una ovació.

Seguidament el doctor Parpal donà lectura de la biografia de l'altre català il·lustre, el catedràtic don Joaquim Rubió i Ors.

Digué que va néixer a la nostra ciutat el 31 de juliol de 1818, essent el seu pare un modest obrer impressor, en el qual ofici s'exercità En Rubió i Ors en la seva infantesa.

S'ocupà de la vida estudiantil de l'eximi poeta, els brillants estudis del qual meravellaven als mateixos professors.

Fou el creador dels Jocs Florals, atorgant-se-li el títol de Mestre en Gai Saber, els quals tingueren lloc en 1863.

I així anà exposant el dissertant tota la vida literària de l'autor de *El gaiter del Llobregat*.

El president felicità la Comissió organitzadora de l'acte, i després d'agrair amb falagueres frases l'assistència de les autoritats, aixecà la sessió.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Concurs de premis de 1919.
 — *Veredict.* — L'Institut d'Estudis Catalans, fa públic que la proclamació dels autors premiats en el concurs de 1919, que havia d'ésser feta en la festa anual que és costum celebrar a l'entorn de Sant Jordi, serà limitada enguany a una publicació en la premsa, per haver-se suspès la celebració d'aquell acte en virtut de les circumstàncies que travessa la ciutat.

S'anuncia, doncs, que el «Premi Prat de la Riba» ha restat desert, així com també el «Premi de Ciències» i el «Concurs d'Arxius» adjudicant-se dos accessits als «Premis de Filologia», l'un de quatre cen-

tes pessetes al doctor don Antoni Griera pel seu treball: «Vocabulari dels documents catalans dels segles IX, X, XI i XII», i l'altre de dues centes pessetes al doctor don Manuel de Montoliu pel seu treball: «Vocabulari del llibre de Ramon Lull, Fèlix de les meravelles del món».

«El Premi del Concurs d'Arxius, és adjudicat al Museu Diocesà de Lleyda, restant l'accèssit desert.

Per al «Premi Monturiol» s'ha rebut una sola memòria, la qual ha passat a judici de la Ponència corresponent, designada en l'última sessió.

EL CONGRES D'ARQUEOLOGIA DE FRANÇA I «L'ARQUITECTURA ROMANICA A CATALUNYA». — Don Josep Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat de Catalunya, ha obtingut darrerament una distinció assenyadíssima en el món científic, amb la Gran Medalla d'Or que el Congrés Arqueològic de França, reunit a darrers del passat mes de maig a París, ha atorgat a la seva obra *L'arquitectura romànica a Catalunya*, premiada ja en el Concurs Martorell i publicada per l'Institut d'Estudis Catalans.

El Congrés organitzat per la Societat Arqueològica de França compta amb un nombre important de membres estrangers, que han donat el vot a la distinció de què ha estat objecte l'obra esmentada: distinció aquesta elevadíssima, per quant, entre els pocs que l'aconsegueixen, podem esmentar, dins el darrer decenni, l'arqueòleg Dechelette, mort en la guerra, per la seva obra *Arqueologia Prehistòrica*, avui universalment consultada, i a Monsenyor Carselade du Pont, bisbe de Perpinyà, per la restauració de les ruïnes de Sant Martí del Canigó.

L'homenatge del Congrés d'Arqueologia de França a l'obra d'En Puig i Cadafalch té, demés, una conseqüència important per la nostra renaixença espiritual i per l'afirmació de la nostra realitat cultural davant del món; perquè amb el seu llibre, En Puig obre dins la història universal de l'art un capítol a l'art de Catalunya, ja que ell en el seu llibre fa veure que aquelles escoles que l'Arqueologia francesa estudiava com un extrem de l'art de França, són precisament l'afirmació d'una cultura el centre de la qual fou Catalunya.

Així, en el Congrés d'Arqueologia de França de l'any 1906, celebrat al Rosselló, En Puig obtenia un èxit assenyaladíssim amb la seva comunicació sobre *Les influències lombardes a Catalunya*, que li va valer el títol de membre de la Societat d'Arqueologia de França, proposat pel president, l'eminent arqueòleg M. Lefevre Pontabí, i votat unànimement pel Congrés. Així el veiem assistir al Congrés d'Avinyó i al d'Angulema, aportant arreu les clarícies, en les discussions que s'establien sobre l'art del Migdia de França, tan emparentat amb el nostre.

Els Congressos suspesos durant els anys de la guerra han renovat ara les seves tasques.

Les sessions on s'acordà la distinció de què ha estat objecte l'obra d'En Puig i Cadafalch, han tingut lloc a París, dels dies 15 al 23 del passat mes de maig.

CONCURS PER L'ADMISSIO D'ALUMNES A LES ESCOLES DE BIBLIOTECÀRIES, D'ALTS ESTUDIS COMERCIALS, D'INFERMERES I D'ESTUDIS NORMALS. — El Consell de la Mancomunitat ha resolt obrir concurs per a la provisió de places d'alumnes de les Escoles sostingudes per la Mancomunitat: Escola Superior de Bibliotecàries, Escola d'Alts Estudis Comercials, Escola d'Infermeres i Estudis Normals.

Les places d'alumnes a ingressar a l'Escola Superior de Bibliotecàries el dia 3 de novembre vinent, són limitades al nombre de deu.

L'ensenyament a l'esmentada Escola durarà tres anys, acabats els quals l'alumna podrà ésser admesa a examen de revàlida.

L'aprovació d'aquest examen dóna directament ingrés al Cos especial de Bibliotecàries, en el qual s'entrarà amb la categoria de Directora o d'Auxiliar.

El sou d'entrada serà superior a 1.500 pessetes, amb dret als augmentos per raó d'anys de servei i de categoria de la Biblioteca servida, que a son temps la Mancomunitat fixarà.

Els ensenyaments que comprèn la carrera de Bibliotecària són els següents:

Coneixement teòric i pràctic sobre Bibliografia, Bibliologia, Biblioteconomia i Paleografia; Llengües llatina i grega; Teoria i His-

tòria de la Cultura; Principis i desenrotllament històric de les Ciències físiques i naturals; Classificació de les Ciències; Ètica i Dret usual; Història de la Literatura general i espanyola; Història de la Literatura catalana;; Història de l'Art; Gramàtica catalana; Geografia general; Pràctiques de servei de Biblioteques.

Durant els anys d'estudi a l'Escola, cursaran també una llengua estrangera moderna, distinta de les aprovades en l'examen d'ingrés.

La matrícula per a l'examen d'ingrés serà de 50 pessetes i de 10 pessetes i 5 pessetes per assignatura de classe diària o alterna, respectivament.

Per al certificat de revàlida abonaran 150 pesetes.

Les aspirants a examen d'ingrés a l'Escola hauran de tenir més de 17 anys.

Hauran de conèixer les llengües catalana i castellana, posseir i demostrar en l'exercici d'ingrés els coneixements propis de l'ensenyament primari, i saber traduir la llengua francesa i tenir nocions d'una altra llengua estrangera moderna a elecció de l'aspirant.

L'examen d'ingrés compendrà tres exercicis: un d'oral contestant un interrogatori general sobre temes de Geografia, Història, Aritmètica i Geometria, dintre el tipus general de l'ensenyament primari; un d'escrit, desenrotllant, en el terme de dues hores, un tema escollit per la candidata entre tres temes proposats pel tribunal; i un exercici de llengües.

Les sol·licituds hauran de dirigir-se, dintre de la primera quinzena d'octubre, a la Secretaria de l'Escola, d'onze a una del matí.

Els exàmens d'ingrés tindran lloc en la segona quinzena d'octubre, i el curs serà obert el primer dia feiner de novembre.

A l'Escola d'Alts Estudis Comercials l'ensenyament durarà dos anys, acabats els quals l'alumne podrà ésser admès a examen de revàlida.

L'aprovació d'aquest examen donarà directament ingrés al Cos especial de Professors de les Escoles locals de Comerç que vagi creant la Mancomunitat.

Els ensenyaments de l'Escola es divideixen en cinc grups: Geografia i Colonització; Estudi científic dels productes comercials; Organització d'empreses mercantils; Dret mercantil, duanes i trans-

INFORMACIÓ

ports, i Banca i assegurances. Demés d'aquests grups es professaran altres cursos, singularment un d'Economia política.

Els aspirants a ingrés hauran de posseir el títol de Pèrit, Professor o Intendent mercantils, i en son defecte, es sotmetran a un examen d'ingrés que comprendrà les matèries estudiades en les esmentades carreres.

La matrícula a un sol curs d'ensenyaments serà de 25 pessetes.

Els alumnes que cursin un grup satisfaran 25 pessetes pel primer i 10 pessetes pels altres.

Als dels grups I i II se'ls podrà demanar durant el curs drets suplementaris per les pràctiques, els quals no excediran de 150 pessetes. Les sol·licituds hauran de dirigir-se durant la primera quinzena d'octubre a la Secretaria de l'Escola, de cinc a vuit de la tarda.

Els exàmens d'ingrés s'efectuaran durant la segona quinzena d'octubre.

El curs començarà el primer dia feiner del mes de novembre.

L'Escola d'Infermeres-Auxiliars de Medicina fa també pública la convocatòria per a l'admissió d'alumnes.

Els ensenyaments de l'Escola comprenen dos cursos, durant els quals les alumnes estudiaran Anatomia, Fisiologia, Patologia, Servei de malalts, Higiene, Química, Física, Gramàtica catalana, Idiomes, Història de la Cultura, i faran altres pràctiques de Laboratori.

L'edat d'admissió de les alumnes serà dels 18 als 40 anys.

Hauran de presentar una sol·licitud a la Secretaria de l'Escola durant la primera quinzena d'octubre, i satisfer els drets d'ingrés, o siguin 45 pessetes.

La matrícula serà il·limitada.

El curs començarà el primer dia feiner de novembre i acabarà el mes de juny.

Les sol·licitants a ingrés hauran d'ésser sotmeses a un examen versant sobre les llengües catalana i castellana i les matèries pròpies de l'ensenyament primari.

Així mateix es convoca a ingrés als Estudis Normals en les mateixes condicions acordades per la primera convocatòria dels matel·loxos, però reduint a 25 el nombre de places d'alumnes a ingressar.

ESTUDIS NORMALS DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. — La Mancomunitat de Catalunya ha establert un grup d'Estudis Normals per l'obtenció del diploma d'ingrés al Professorat dels períodes preparatoris de les Escoles de Comerç i d'Indústries, així com el d'altres institucions que tinguin el mateix caràcter de preparació general o de primer ensenyament superior.

Aquest diploma s'obté amb dos anys acadèmics d'estudis, que seran oberts el primer dia febrer i novembre.

Poden ingressar en aquests Estudis Normals els que posseïxin els títols de Mestre elemental o superior, Llicenciat en Ciències o Bibliotecària. El nombre de places, segons acord del Consell Permanent de la Mancomunitat, resta limitat a 25.

Els estudis seran els de Filosofia, Pedagogia, Llengua Catalana i Història de Catalunya i, demés, una especialitat elegida per l'alumne dins d'un quadre que se li facilitarà.

La llista d'inscripció s'obrirà des del primer d'octubre i les inscripcions es rebran al Consell de Pedagogia (Urgell, 187), de deu a una del matí i de cinc a set de la tarda. El preu de la inscripció és de 25 pessetes.

EXPOSICIO GENERAL ESCOLAR DE FI DE CURS. — La Comissió provincial, en funcions de Diputació, ha acordat convocar a una Exposició general Escolar de fi de curs, a totes les escoles i altres centres mantenedors d'ensenyaments que depenen econòmicament de la Diputació, o que directament o indirectament són ajudats amb cabals provincials, i a totes les altres escoles o institucions de cultura, de conformitat amb les següents bases:

a) L'Exposició es celebrarà en els locals de l'Escola Industrial de Barcelona, des del 21 de juliol al 15 d'agost d'enguany, havent-hi de concórrer per obligació totes les entitats docents que figuren amb consignació expressa en el vigent pressupost de la Diputació i voluntàriament tots els centres culturals que aspirin a ésser premiats per la seva actuació en el camp de l'ensenyament.

b) Els establiments al·ludits trametran a l'Exposició els treballs executats pels alumnes durant el curs actual, en les classes de dibuix i altres de caràcter artístic, productes obtinguts en els labo-

ratoris i altres llocs d'estudi, objectes executats en els obradors i altres indrets de treball tècnic o escolar, i en general tota mena de treballs pràctics.

c) Així mateix trametran, de tots els alumnes, quaderns dels problemes fets a les classes, llibretes del treball al laboratori, etc.

d) Acompanyaran la remesa treballs escolars, les llistes dels alumnes matriculats a cadascuna de les classes, amb indicació dels que han acabat el curs, i qualificacions obtingudes.

e) Sense que això sigui un requisit, les entitats docents i també els professors individualment podran adjuntar les Memòries que creuin convenient, explicatives dels mètodes d'ensenyament seguits, així com també es donaran facilitats perquè durant l'Exposició els rectors i professors d'Ensenyament que ho sollicitin, puguin exposar, pel mitjà de la conferència pública, les idees pedagògiques per ells realitzades en les classes.

f) Els trametiments hauran de fer-se a les oficines del Consell de Pedagogia (Urgell, 187), abans del dia 13 de juliol, o, a tot tardar, en aquest dia: havent la institució interessada d'avisar al Consell en tenir a punt la remesa i abans de mobilitzar-la, per si aquell volgués examinar aleshores els treballs triats.

g) La Diputació de Barcelona destinarà vint-i-cinc mil pessetes en concepte de premis en metàl·lic a repartir entre totes les entitats exposidores que no depenguin econòmicament de la Diputació de Barcelona, essent mereixedora cada entitat, pel sol fet de la seva assistència a l'Exposició Escolar, d'un premi que compensi com a mínimum les despeses de transport de tots els objectes que, a judici del Consell de Pedagogia, siguin considerats material d'Exposició.

h) A cada entitat expositora, en fer remesa del material, li serà lliurat un rebut certificat de concurrència, als efectes de la percepció dels premis que s'esmenten en el paràgraf anterior o de les parts de consignació que corresponguin als pagaments del mes d'agost endavant, sempre que es tracti d'entitats subvencionades per la Diputació amb partida expressa en el Pressupost.

i) També seran concedits als expositors que en siguin dignes, diplomes de mèrit que podran ésser tinguts en compte per a concur sos o premis o altres avantatges ulteriors.

UNIVERSITAT INDUSTRIAL. — V Exposició General Escolar.
La inauguració. — El dia 23 de juliol va tenir lloc la inauguració de la cinquena Exposició General Escolar, convocada entre els centres mantenedors de l'ensenyament que depenen econòmicament de la Diputació i que directament o indirectament són ajudats amb cabals provincials, i proposada en general a tota mena d'institucions dedicades a l'ensenyament.

L'Exposició. — S'estén enguany com el passat per tot el recinte de la Universitat Industrial on, com de costum, troba el visitant que gira la seva visita anual, noves i importants instal·lacions docents. Es remarquen preferentment enguany, l'ampliació de l'Escola Superior d'Agricultura, les Escoles d'Infermeres i d'Alts Estudis Comercials, l'Escola Tècnica d'Oficis d'Art, l'ampliació de l'Escola de Tintoreria, les noves i importants reformes de l'Escola Elemental del Treball i, per últim, les noves instal·lacions d'esport per als estudiants. Observa també el visitant els progressos creixents de les Escoles que d'un any a l'altre van entrant en ple funcionament. Així s'aprecia una important producció de taller a l'Institut d'Electricitat aplicada la qual Escola ha tancat el segon any d'existència amb notabilíssimes instal·lacions per a la producció industrial de substàncies químiques que han projectat i dirigit els primers alumnes que acaben els seus estudis a l'Escola de Directors d'Indústries Químiques, col·leccions interessantíssimes de treballs de Taller, estampats, acabats, blanqueigs, tints, etc., etc., de l'Escola de Tintoreria, Blanqueig, Estampació i Acabats que ha funcionat en ple per primera vegada, un estoc important de màquines i aparells obtinguts a les fundicions i tallers de l'Escola Elemental del Treball que han funcionat també enguany, sota un pla de completa reorganització, la producció cada vegada més abundant i completa i, de més depurat gust de l'Escola Superior de Bells Oficis en les seves classes generals de Dibuix, Escultura i Realitzacions manuals i en les seves seccions de Ceràmica, Ebenisteria, Tapisseria d'alta lliça i jardineria. Són notables també les millores que s'observen a les Escoles d'Indústries Tèxtils, Teneria, Agricultura, Bibliotecàries, etcètera, etc.

Quant a la part d'Exposició destinada a les entitats subvencio-

nades que simplement desitgen donar a conèixer al públic llur producció mitjançant aquest inapreciable instrument que ofereix la Diputació de Barcelona, sorprèn la quantitat i la varietat de les instal·lacions. Des dels humils Ateneus rurals fins a les càtedres d'Universitat, passant per les Escoles primàries nacionals, es troben tots els matisos d'ensenyament: Escoles Municipals d'Arts i Oficis, Ateneus de totes classes, Centres de dependents, Associacions obreres i patronals per als ensenyaments de l'ofici, Centres d'acció social, al costat de les principals Institucions culturals de la nostra ciutat: Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la Dona, Unió Industrial, Ateneu Enciclopèdic popular, Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana amb les Escoles que subvenciona, Associació «Arts», Ateneu de Sant Andreu, etc., etc. Sobresurten les Escoles Municipals d'Arts i Oficis de Vilanova, Terrassa, Badalona, Mataró, Manresa, Sabadell, que la Diputació subvenciona, però s'ha de fer constar que en totes les instal·lacions s'observa un anhel de millora que desperta les més falagueres esperances.

Enguany ve a representar l'Exposició Escolar un centre d'atracció al qual acuden sense rezels de cap mena institucions de tots els caràcters que desitgen donar fe de vida, el qual significa per a la Diputació de Barcelona una demostració pública de confiança.

Les instal·lacions. — Institut d'Electricitat aplicada. — Escola Superior dels Bells Oficis. — Escola Professional per a la Dona. — Extensió d'Ensenyament Tècnic. — Escola Superior de Bibliotecàries. — Escola d'Alts Estudis Comercials. — Escola d'Infermeres. — Consell de Pedagogia. — Escola d'Indústries Tèxtils. — Escola de Blanqueig, Tintoreria, Estampació i Acabats. — Escola de Directors d'Indústries Químiques. — Escola Elemental del Treball. — Escola de Teneria. — Escola Superior d'Agricultura. — Laboratori d'Investigacions i Assaigs.

Escoles subvencionades per la Diputació i altres entitats exposidores. — Acadèmia Esclasans, Barcelona. — Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya, Barcelona. — Acadèmia de la Joventut Catòlica, Manresa. — Acadèmia dels Sants Just i Pastor, Barcelona. — Arts, Barcelona. — Arxiu d'Etnografia i Folklore de

- 10 Catalunya, Barcelona. — Asil de l'Associació dels Amics dels Pobres,
 11 Barcelona. — Associació Artística d'Escultors Decoradors, Barce-
 12 lona. — Associació Benèfica Instructiva, Moncada. — Associació Ca-
 13 tòlica (Escoles Milà i Fontanals), Vilafranca del Penedès. — Asso-
 14 ciació de la Dependència Mercantil, Barcelona. — Associació Esco-
 15 lar Artística, Barcelona. — Associació Protectora de l'Ensenyança
 16 Catalana, Barcelona. — Ateneu Democràtic del Districte VII, Barce-
 17 lona. — Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou, Barcelo-
 18 na. — Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, Igualada. — Ateneu
 19 Instructiu de Cornellà del Llobregat. — Ateneu Obrer de Badalona.
 20 — Ateneu Obrer de Barcelona. — Ateneu de Can Tunis, Barce-
 21 lona.—Ateneu Obrer de Sant Andreu de Palomar, Barcelona.—Ateneu
 22 Popular, Gavà. — Ateneu Sanfeliuenc de Llobregat. — Ateneu Sam-
 23 boià, Sant Boi del Llobregat. — Casa Provincial de Caritat, Barce-
 24 lona. — Casa dels Nens, Canet de Mar. — Casa dels Nens, Vilafranca
 25 del Penedès. — Càtedra d'Economia Social, Barcelona. — Càtedra
 26 de la Llengua Catalana, Barcelona. — Càtedra de Mineralogia i Bo-
 27 tànica, de la Universitat de Barcelona. — Càtedra de Taquígrafia,
 28 Barcelona. — Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de
 29 la Indústria, Barcelona. — Centre Català Autonomista, Navarres.
 30 — Centre Catòlic d'Obrers de Mataró. — Centre Catòlic Obrer de
 31 Sant Vicens de Paül, Barcelona. — Centre de Dependents del Co-
 32 merc i de la Indústria, Sabadell. — Centre de Dependents del Comerç
 33 i de la Indústria, Terrassa. — Centre Familiar Instructiu (Ateneu
 34 Obrer de les Corts), Barcelona. — Centre Obrer Republicà Radical
 35 del Districte X, Barcelona. — Centre Popular Catalanista de Sant
 36 Andreu, Barcelona. — Centre social, Terrassa. — Centres Obrers
 de la Sagrada Família, Barcelona. — Club Muntanyenc, Barcelona.
 — Col·legi Parroquial de Santa Anna, Monistrol de Montserrat. —
 Escola Catalana del Districte III, Barcelona. — Escola Catalana
 Mossèn Cinto, Barcelona. — Escola Doctor Robert, Hospitalet del
 Llobregat. — Escola de Funcionaris d'Administració Local, Barcelo-
 na. — Escola Ibero-Americana d'Investigació Científica, Barcelona.
 — Escola Industrial de Vilanova y Geltrú. — Escola Industrial
 d'Arts i Oficis, Sabadell. — Escola Montessori de la Diputació. —
 Escola Municipal d'Arts i Oficis, Badalona. — Escola Municipal

d'Arts i Oficis, Manresa. — Escola Municipal d'Arts i Oficis, Mataró. — Escola Municipal d'Arts i Oficis, Terrassa. — Escola Nacional Graduada del carrer del Pi, 1, Barcelona. — Escola de Puntaires, Sarrià. — Escola de Santa Eulàlia, Barcelona. — Escola de Teixits, Badalona. — Escoles Catalanes Verdaguer, Barcelona. — Escoles gratuïtes de la barriada de La Sagrera, Barcelona. — Escoles Obreres, Villanova i Geltrú. — Escoles de la Sagrada Família del Poble Nou, Barcelona. — Estudis Universitaris Catalans, Barcelona. — Exploradors barcelonins, Barcelona. — Federació Sindical d'Obreres, Barcelona. — Foment Regional-Museu, Barcelona. — Foment de la Sabateria, Barcelona. — Institució Catalana d'Història Natural, Barcelona. — Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona, Barcelona. — Institut Industrial i Agrícola, Manresa. — Institut d'Orientació Professional, Barcelona. — Joventut Seràfica, Igualada. — Laboratori Biològic (Secció de Botànica), Sarrià. — Laboratori de Fisiologia de la Facultat de Medicina, Barcelona. — Laboratori de Ginecologia de la Facultat de Medicina (Dr. Lluís G. Guilera, Becari de la Fundació P. Esquerdo), Barcelona. — Rober de la Sagrada Família, Barcelona. — Societat de Biologia, Barcelona. — Societat Vi-gatana de Concerts. — Vich. — Unió Industrial, Barcelona. — Unió Liberal, Granollers.

La tasca de l'Escola Elemental del Treball. — L'Escola Elemental del Treball, sota el patronatge de la Diputació de Barcelona i de la Direcció del Consell de Pedagogia, en el curs de 1918 a 1919, ha establert les següents noves activitats:

El Secretariat general, el Servei públic de Biblioteca, el Servei de Préstec de Llibres, l'Oficina Tècnica, la Sala de Projeccions, el Consultori Tècnic, l'Examen d'Ingrés, el Curs Preparatori d'Hivern, els Cursets Preparatoris d'Estiu, el Curs d'Ampliació de la Secció de Manyans, el Curs de Perfeccionament per a Fadrins Manyans, el Curs de Perfeccionament per a Fadrins Electricistes, els Equips d'Eines pels Alumnes, la Preparació de Material Escolar, el Desdoblament de Classes, el Repartiment de Premis als Alumnes, els Cursos d'Operaris, la Primera Colònia d'Aprenents i els Cursos d'Humanitats.

L'Escola Elemental del Treball, en el curs de 1918 a 1919, ha

estès la seva acció sobre 620 alumnes de Cursos Normals, 91 de Cursos de Perfeccionament i 450 de Cursos de Preparació; total, 1.151 alumnes.

Ha realitzat una intensa campanya per aconseguir l'avençament de l'hora de finir la jornada del treball.

Ha assolit que *trenta quatre* industrials deixessin sortir més d'hora llurs aprenents per a poder freqüentar els cursos de l'Escola.

Ha deixat 2.333 llibres als seus alumnes, per a endur-se'ls-en a casa, en cinc mesos de funcionament de la Biblioteca.

Ha efectuat per a la prova d'ingrés, l'examen de 700 sol·licitants.

Ha repartit als seus alumnes 180 premis guanyats als dos cursos anteriors, avaluats en 2.513'55 pessetes.

Ha donat 1.200 classes pràctiques 4.690 orals i 810 de dibuix.

Ha establert la secció per a l'encoratjament de l'assistència a classe.

Ha tramès vint-i-quatre dels seus alumnes de constitució feble a passar una mesada a muntanya, sota el guiatge de dos professors, subvenint la totalitat de llurs despeses i d'equipament, viatges i manutenció, i fundant així la Primera Colònia d'Estiu per Aprenents.

Ha obtingut que vuit industrials donessin, com a gratificació, el sou d'una mesada a les famílies de llurs aprenents designats per a formar part de la colònia d'estiu.

Ha organitzat els Cursos d'Humanitat i Cultura general per a Obrers, amb la col·laboració d'especialistes i amb una matrícula de cent cinquanta alumnes.

La Secció per a l'Encoratjament de l'Assistència a classe ha tramès:

Lletres als alumnes, 473; lletres a llurs pares o encarregats, 27, i avisos personals a llurs estatges, 768.

Ha rebut:

Lletres dels alumnes, 78; postals dels alumnes, 95; excuses de faltes a classe, 288, i lletres dels pares o encarregats, 27.

Total de serveis prestats, 1.762.

EXPOSICIO-CONCURS DE DIBUIX I TREBALL MANUAL. —
Contestant a nombroses preguntes dirigides al Consell de Pedagogia

sobre el material per a l'Exposició-Concurs de Dibuix i Treball manual anexas a l'Escola d'Istiu, es recorda als mestres que poden ser remesos tota mena de dibuixos i treballs manuals escolars, encara que siguin complementaris d'altres ensenyaments. Així seran admesos, a més del material de dibuix i treball manual pròpiament dits, aparells de física, mapes de relleu i dibuixats, reproduccions històriques, problemes gràfics d'estadística, dibuix geomètric, problemes gràfics d'aritmètica, productes químics i agrícoles, etc., acompanyats sempre de la corresponent documentació acreditativa. Es recorda també que no es sollicita abundància de material, sinó mostres representatives, ja que, com és just, s'apreciarà preferentment el valor intrínsec dels treballs, per limitada que sigui llur quantitat.

Al Consell de Pedagogia (Urgell, 187), es facilitaran prospectes detallats a qui els solliciti.

L'EXPOSICIO-CONCURS DE DIBUIX I TREBALL MANUAL. —

Veredictes. — El Consell de Pedagogia ha aprovat el següent veredictes de l'Exposició-Concurs de Dibuix i Treball manual, proposat pel Jurat qualificador:

Primer. Repartir en la forma que es detalla la quantitat de 1.000 pessetes oferta als concursants: a don Ricard Coll, mestre de l'«Escola Catalana Mossèn Cinto», 500 pessetes; a don Pere Blast, mestre nacional de Torroella de Mongri, 150 pessetes; a don Sebastià Pla, mestre del Grup Escolar de Girona, 125 pessetes; a don Joan Capellà, mestre nacional de Sant Sadurní (Girona), 125 pessetes i a don Francesc Raposo, mestre nacional de la Barceloneta, 100 ptes.

Segon. Concedir al mestre de La Bisbal, don Josep Barceló Matas, el qual, per raons reglamentàries, no ha pogut entrar en concurs, un vot laudatori per haver-se demostrat en un pla d'assaig de procediments pedagògics i mètodes de treball i dins un ambient de cura i refinament escolar que sols acostumen a manifestar-se en els assaigs especialíssims destinats a l'estudi i millora de mètodes i procediments.

Barcelona, 27 d'agost de 1919. — Felip Solé i Olivé, M. Alnaud, E. Homs, Francesc de A. Galí, A. Galí Coll.

CONFERENCIES GEOLOGIQUES. — El doctor Jaume Mercet Riba, secretari de la Secció de Geologia del Centre Excursionista de Catalunya, donà fi a la sèrie de conferències geològiques que ha vingut desenrotllant durant aquest curs, ressenyant diverses excursions realitzades pels voltants d'Igualada, Montbuy, Odena, Castellolí i Pobla de Claramunt.

Començà analitzant la potent formació de les margues de l'eoecènic superior, que s'estén fins el peu de la Tossa de Montbuy (638 m.), fent notar la rica fauna de les capes margoses i de les calisses que descansen sobre d'elles, la qual constitució litològica ha donat lloc a les curioses atalaies que dominen la conca de l'Anoya.

Analitzà, després, la concordança de les capes vermelles fluvio-lacustres de l'oligocènic de damunt les de l'eoecènic marí, en el petit acantilat que des de prop del Molí nou es dirigeix cap a Odena, format per una potent capa de guix, que corona les margues de l'eoecènic marí. Donà a conèixer, demés, els petits anticlinals que allí es poden veure.

A continuació estudià les margues que es desenrotllen vers Castellolí, així com les calisses sobreposades, indicant, detingudament, els principals jaciments fossilífers d'aquella localitat de tan rica fauna.

Per fi, com a contrast a la uniforme i suau inclinació de les capes al Nord, insistí en les dislocacions tectòniques del massís del Castell, que han donat lloc, per enfonsament, a l'aparició de les capes més superiors de l'eoecènic marí de fauna també rica. Indicà, demés, que dit règim de calisses s'estén fins prop de C. Mabras, amb contacte amb les pissarres del silúric, quasi verticals.

Cridà l'atenció de la concurrència la sèrie de fotografies, mapes, blocs i talls que projectà, així com la nombrosa collecció de fòssils i guixos recollits pels senyors Andorrà i Marcet i dels regalats al centre per Angel Albiach.

GEOLOGIA CATALANA. — Ha estat aprovat pel Consell de Pedagogia el curs «Determinació geològica de terrenys per l'estudi de la Geografia» que es donarà durant l'Escola d'Estiu, sota el següent programa:

I. La investigació geològica: Bases en què ha de basar-se.

II. Estudi directe en la Natura dels terrenys i fenòmens geològics.

Excursió al Tibidabo, Vallvidrera, Sant Pere Màrtir i Pedralbes, per a estudiar el batolít granític de la serralada litoral; les seves apòfisis, porfídiques, aplítiques i pegmatítiques; les aurèoles metamòrfiques de contacte en les pissarres càmbriques, així com instructives manifestacions fumarolanes.

A Vallvidrera, Santa Creu d'Olorde i Sant Feliu del Llobregat per veure, demés de les formacions càmbriques, silúriques i devòniques, algunes de les nombroses erupcions volcàniques.

A la Salut, Carmel, Coll i Valldaroca per a consolidar els coneixements dels esmentats terrenys i caracteritzar l'antracolític. Demés, es visitaran també els dies de porfíd que tallen els primers.

A Gavà, Brugués i Begues per a formar-se idea del Triàsic i amb algunes indicacions el Juràsic inferior.

A les costes del massís cretàtic de Garraf.

A Monistrol i a Montserrat, per a conèixer la vora de la gran conca ecènica i oligocènica que vers al nord es desenrotlla. A l'en-
senys es veurà de pas, el nucli granític de la serralada litoral, amb les seves pissarres cristal·lines, silúriques i formacions devòniques, triàsiques de l'estació d'Olesa, en la serralada mitjana catalana.

A Sant Cugat i Rubí, per a interpretar els llits oligocènics i miocènics que constitueixen la comarca del Vallès.

A Montjuïc, per a seguir les diverses capes miocèniques de tan clàssica muntanya, observar els estrats metamorfosats i veure el delta del Llobregat.

I, darrerament, a Papiol, on es repassaran de nou la sèrie de terrenys primaris, s'acabaran d'estudiar les formacions miocèniques i abligocèniques i es completarà l'estudi del terciari amb la visita als llits pliocènics.

Advertiment: El quaternari, per al seu desenrotllament serà estudiat en quasi totes les esmentades excursions.

III. Estudi sintètic dels terrenys observats en les excursions fetes. Evolució geològica de regions estudiades.

El curs anirà a càrrec de l'auxiliar de Geologia i Geografia de la Universitat doctor don Jaume Marcet.

QVADERNS D'ESTVDI

TASCA REALITZADA PER L'ESCOLA D'ESTIU. — L'Escola d'Estiu ha donat a conèixer per primera vegada el Mètode Montessori a Espanya, ha donat cursos de Metodologia del Dibuix i del Treball Manual i en aquest ram ha introduït la ciselleria, l'escultura i els treballs d'obrador com a treball manual escolar; ha practicat les excursions i visites en gran escala i ha assajat amb gran èxit el «camping» educatiu; ha introduït la pràctica dels ballets com a mitjà de ruta escolar; en les seves sessions ha donat a conèixer en detall l'obra de pedagogs eminents passats i contemporanis: Herbast, Neumann, Decroly, Dervey, Claperede, etc., i ha donat cursos pràctics de ciències naturals, físico-químiques, pedagògiques, psicològiques, etc., etc.

L'estadística de la seva obra és com segueix:

Cursos de Ciències Naturals	12
» » Química	7
» » Pedagogia i ciències afins	8
» » Dibuix i Treball manual	11
» » Gramàtica i Literatura	3
Excursions i visites	180
Economia Domèstica	1
Història de l'Art	1
Música, Gimnàstica, Ballets	5
Conferències soltes	40
Nombre d'inscripcions fetes	1.479

I com a mostra dels treballs d'un curs, heu's aquí un brevíssim resum de treballs pràctics realitzats en l'última Escola d'Estiu.

Curs de química elemental. Prof.: senyoreta Concepció Farran. — Pràctiques del tallat i encorbament de tubs de vidre. — Obtenció de taps de suro adequats a diferents usos. — Muntura d'aparells. — Obtenció de mercuri. — Comprovació de la presència de l'anhidríd carbònic després de la combustió. — Pràctiques per a la determinació del punt de fusió i d'ebullició dels cossos. — Construcció d'aparells per a la destil·lació. — Pràctiques per a obtenir la graduació alcohòlica dels vins. — Obtenció d'oxigen. — Obtenció d'hidrogen. —

INFORMACIÓ

Obtenció de clor. — Preparació de sulfat de coure. — Obtenció d'hipoclorit càlcic i d'hipoclorit sòdic. — Obtenció d'amoníac. — Obtenció d'aigua sulfurosa. — Obtenció d'àcid clorhídric. — Obtenció d'àcid nítric. — Pràctiques per a obtenir la cristallització del sulfat monosòdic i del sulfat monopotàssic.—Mesurament de densitats.—Obtenció de borat sòdic i d'àcid bòric. — Electrolisi de l'àcid sulfúric i del sulfat de coure. — Obtenció d'èter sulfúric. — Exercicis de volumetria i de neutralització.

Curs d'ampliació de química. Prof.: Don Manuel Maria Balaguer. — Obtenció del clorat potàssic. — Obtenció d'àcid sulfúric i estudi de ses aplicacions. — Obtenció de groc d'ultramar i de sulfat de coure. — Obtenció de sublimat i les seves aplicacions. — Groc de Sibèria. — Groc de siderina. — Gasos asfixiants i nitrat cúpric. — Fabricació de colorants: l'ocre i el mini. — Obtenció de nitrats: nitrats de sosa. — Obtenció de verd de Casselmann. — Obtenció de verd de persiana. — Obtenció de negre de fum. — Estudi dels cossos orgànics. — Rectificació d'un alcohol. — Obtenció de blau de Prússia. — Obtenció d'àcid àctic a partir d'un acetat. — Obtenció de pólvora negra. — Obtenció de matèries inflamables a base de nitrats i clorats. — Focs d'artificial. — Anàlisi de substàncies alimentícies: Anàlisi del pa. — Anàlisi de l'aigua. — Anàlisi de la llet. — Anàlisi del vi. — Anàlisi de la xocolata.

Curs de botànica. Prof.: Dr. Pius Font i Quer. — «Fanerògames»: Estudi extern dels orgues en una corretjola («*Convulvulus arvensis*»). — Estudi de l'arrel, tronc, fulla, flor, calze, corolla, estams, pistil, inflorescències i fruit. — Estudi pràctic i descripció de la «*Saponaria officinalis*» i sa preparació. — Indicacions sobre la conservació de les plantes. — Formació de l'herbari; «Classificacions modernes»: Determinació segons «Gillet et Magne» de la «*Saponaria officinalis*». — Descripció i determinació de «*Solaniem*», «*Dulcamara*» i «*Ballola foetida*»; «*Ononis Natrix*»; «*Gomphocartum*»; «*Daucus carota*». — Estudi detallat de les umbelíferes. — Descripció i determinació del «*Sambucus Ebulus*»; «*Diplotaxis erucoides*»; «*Alyssum maritimum* i *Capsella Bursa-pastoris*». — Estudi detallat de les crucíferes. — Descripció i determinació de la «*Mercurialis annua*»; «*Amarantus retroflexus*». — Estudi detallat de les compostes. — Des-

cripció i determinació de la «Centaurea aspera». — Estudi de les monocotiledònies. — Descripció i determinació de l'«Asphodelus fistulosus». — Estudi detallat de les graminies. — Descripció i determinació del «Sorghum halepense». — Determinació de «Cakile marítima», «Ecballium Elatherium», «Salamum villosum», «Stachys marítima», «Passerina hirsuta», «Silène nicoensis», etc. — «Morfologia i biologia de les criptògames»: Estudi de les criptògames vasculars; les Falgueres; Muscínies; Molses; Hepàtiques; Talofites; Bolets; Algues; Líquens. — «Geografia botànica»: La distribució de les plantes a la terra i factors que l'ocasionen. — Estudi de la flora catalana.

Curs de mineralogia. Prof.: Josep R. Bataller, Prev. — Exercicis amb el gonòmetre i examen dels sistemes cristallins. — Notació cristal·logràfica. — Classificació per sistemes cristallins amb cossos geomètrics. — Classificació per sistemes cristallins amb minerals. — Estudi microscòpic i microlòpic d'exemplars amb inclusions. — Pseudomorfisme. — Preparació de cristallitzacions. — Pràctiques de pes específic. — Propietats tèrmiques i magnètiques dels minerals. — Propietats físiques dels minerals. — Propietats òptiques dels minerals. — Polarització de la llum. — Polarització i interferència. — Estudi químic dels minerals. — Assaigs per via seca i per via humida. — Pràctiques d'assaig per via seca a base de pirita de ferro. — Idem amb galena. — Idem amb antimonita. — Coloració de la flama segons els minerals. — Obtenció de perles de bòrax. — Pràctiques d'assaigs per via humida a base de pirita de ferro per l'àcid nítric i d'altres.

Curs de tècnica del microscopi. Prof.: P. Joaquim de Barnola. — Examen i revisió del microscopi i de tots els seus accessoris. — Idem del «microscopi binocular». — Preparació de l'objecte a examinar. — Teoria del «micròtoms»: Estudi i pràctiques. — Primeres observacions de «preparacions en fresc», fetes pels alumnes. — Observació «in vivo». — Pràctica en la circulació de capgrossos i larves de salamandres (brànquies). — Preparació d'«aquaris microscòpics», on conviuen «infusoris», «rotífers» i diverses «algues». — Explicació i pràctica de les «mides en microscòpia». — Observació i preparació de les algues «Spirogyra», «Cladocera» i «Chara». Estudi de l'estructura de les fulles d'«Iris germanica» (liri blau), i més particular dels

«estomes». — Explicació i pràctiques sobre «colorants» i «aclarants» esmerçats en les preparacions microscòpiques. — Observació del moviment protoplasmàtic en els pèls estaminals de «*Tradescantia virginica*». — Estudi dels «reactius preparadors» i pràctiques de preparació amb els reactius següents: Indurants (alcohol bicromat, àcid cròmic, sublimat, formol); fórmules més usades i aplicacions més profitoses. «Fixadors» (àcid òsmic, acètic, biclorur mercurí i sòdic, mescla cromofomòlica, licors de Kleinenberg, Flemming, Perenni). — Isolants (alcohol de Ranvier, àcid nítric, sulfúric, bicromat). — «Ablanidors» o «alterants» (àcid nítric, cròmic, píric, clorhídric, licor de Fol, d'Ebner, de Haug). Quantitats de líquids que han d'esmerçar-se en les preparacions. Mètodes per a ultimar les preparacions i fer-les «definitives». — Proves en arrels i tany. — Tècnica per a preparar «orgues quitinosos» d'insectes i d'altres articulats. — Pràctiques per a preparar els «estígmets» i «trànques de larves de la «*Saturnia piri*» (paó de nit). Dissecció completa de l'eruga; observació en el microscopi senzill. Preparacions definitives. — Estudi de seccions longitudinals del «tany en plantes herbàcies». Tipus triat: el de la dàlia. — Coloració i preparació definitiva. Tècnica per a recuperar preparacions velles o mal fetes. — Colorants usats en la tècnica microscòpica i pràctiques de coloració. — Estudi dels «vasos laticífers» en les plantes. Pràctica en el «*Ficus elàstica*» (figuera del cautxú): Estudi i pràctiques de preparació de la sang. — Estudi pràctic de les «hematies» i dels «leucocits». Globuls «eusinòfils» i «basòfils». — Pràctica de preparació de la sang per l'hematoxilinaesina». — Tècnica de la preparació del «teixit ossi». Pràctica en seccions de «radi humà». — Extensió dels procediments osteològics al «teixit dentari». Preparacions en seccions de molars de «*Lepus cuniculus*». Impregnació pel nitrat d'argent i per la eosina. — Dissecció de «*Oniscus*». Preparació del tub digestiu. Observació dels grans nuclis en les cèl·lules epitelials. — Procediments de tinció per a diferenciar el «teixit llenyós» i «lberí», la «cellulosa», i la «lignina» en els tany. Objecte d'estudi: rametes de «*Magnòlia*». — Estudi de l'«estructura dels tany de les plantes dicotiledònies». Material d'estudi: «*Tilia platyphilla*» i «*Dalia variabilis*». Procediments colorants variats. — Preparació i estudi dels «vasos amb garbell».

«Callus». Seccions en tanys de carabasseta. — Pràctica dels «objectius d'immersió». Construcció i ús. Classes. Observació de «Bacillus coli d'Ebert», «dactiucus», de «divisió cariocinètica» en preparacions de larves de salamandra. — Preparacions d'«estigmes», «ovari» i «llavors» de «Ricinus communis». — Tècnica de la preparació de «fulles» i «tanys sucosos» i de «fulles aciculars». Pràctica en diverses «Crassulàcies» i fulles de pi. — Preparació de diversos orgues de l'ortòpter «Locusta viridissima», prèvia dissecció dels exemplars. — Estudi i preparació dels «orgues reproductors» de les Filicínies (falgueres). Pràctica en la capilera: «Asplenium trichomanes» i «Pteris ensifolia». Observació de la «dehiscència dels esporangis». — Preparació de les «espores dels bolets blasidiomcets 4. Pràctiques d'una «llora Russula». — Estudi de les «fibres del cristallí». Pràctica en ull d'eriçó. Preparació «in toto» de petitíssims «miriàpods Julus». — Repetició d'algunes preparacions no ben acabades en lliçons anteriors.

Curs: El treball d'obraador educatiu en les seves aplicacions a l'escola primària, director don Francesc de A. Galí. — En aquest curs els alumnes produïren repujats de metall, petites estores teixides en colors, penjolls i altres joies de repujat i pedres precioses, carteretes de cuir repujat i pintat, gravats al boix, treballs de fosa, elaborat tot per ell mateixos en tallers d'instal·lació facilíssima a tot arreu. Cada treball anava acompanyat dels corresponents apunts, la qual cosa representà de més a més un exercici immillorable de dibuix.

SEGONA REUNIO DE LES BIBLIOTECARIES DE CATALUNYA. — La segona reunió de les Bibliotecàries de Catalunya, convocada segons les bases del Reglament de personal aprovat pel Consell Permanent, tingué lloc els dies 11, 12 i 13 de juliol.

El programa de les sessions que tingueren lloc en aquesta ocasió fou el següent:

Dia 11. — A les quatre de la tarda: Conferència de don Alfons Maseras sobre «Alguns escriptors francesos contemporanis», al Seminari de Filosofia.

Dia 12. — A les quatre de la tarda: Conferència de la senyoreta Dolors Hostalrich, directora de la Biblioteca Popular d'Olot sobre

INFORMACIÓ

«El Servel de Préstec a les Biblioteques Populars de la Mancomunitat de Catalunya».

Dia 13. — A les onze del matí: Conferència pel Professor Mr. Georges Dwelshauvers sobre «L'oeuvre poétique d'Emile Verhaeren».

A les cinc de la tarda: Te ofert per les senyoretas alumnes de l'Escola Superior de Bibliotecàries.

S'organitzà també una visita nocturna a l'Observatori Fabra.

PRIMERA COLONIA D'ESTIU PER A APRENENTS DE L'ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL. — El dia 7 de juliol sortiren cap a Manresa els vin-i-quatre alumnes de l'Escola elemental del Treball que componen la primera Colònia d'estiu per aprenents, acompanyats del director de la Colònia i secretari general de l'Escola, don Pau Vila, de la seva esposa i del professor auxiliar don Josep Rovira.

Acudiren a l'estació a acomiadar la colònia les llurs famílies i el Conseller-delegat, director de l'Escola, don Rafel Campalans, en representació del Consell de Pedagogia.

Els joves excursionistes sortiren cap a Cardona i d'allí cap a l'estatgeria *El Miracle*, pintoresca encontrada vora Solsona, on la Colònia serà instal·lada.

Dies abans l'Escola expedí cap al dit lloc una escollida biblioteca d'obres d'esplai i estudi, per a l'entreteniment de les vacances.

Anteriorment a les oficines de l'Institut d'Orientació Professional, s'havia efectuat la determinació de les característiques antropològiques dels aprenents que integren la Colònia.

Pel patronatge prestat per la nostra Diputació a la iniciativa de de l'Escola, ajudada pel Consell de Pedagogia, recau a la nostra terra la glòria d'haver instaurat a Espanya la primera Colònia d'estiu per a aprenents, incorporant-la al moviment iniciat pocs anys abans la guerra pels pobles capdavaners de la cultura social.

Com un senyal dels temps, és interessant remarcar la favorable acollida que l'obra de l'Escola ha trobat entre els industrials on treballen els alumnes escollits, perquè no solament la totalitat han accedit a concedir-los el permís necessari, sinó que, atenent el prec que particularment els va fer la Direcció de l'Escola, i segons les

impressions rebudes fins ara, sembla que la majoria abonaran a les famílies de llurs aprenents l'import de les setmanades del temps que passin a la Colònia enfortint el cos i donant a l'esperit horitzons més amples.

Cal esmentar als desinteressats col·laboradors a l'obra de l'Escola, que s'han ofert, fins ara, a abonar les damunt dites setmanades:

Drassanes Cardona; Fill de Mateu Grau, S. en C.; Tallers «Volta», Ros Pl, S. en C.; Emili Bruguera; Lluís Escolà.

CURSOS PREPARATORIS. — L'Escola Elemental del Treball organitzà per aquest istiu, uns cursos preparatoris per a l'ingrés en els seus ensenyaments per a manjans de màquines, fonedors i modelistes, automobilistes, electricistes, operaris d'indústries químiques, i fusters i paletes, en el curs de 1919-20.

La finalitat d'aquests curssets era el de preparar els obrers que desitgessin, en el curs vinent, fer llurs estudis en l'Escola, perquè podessin ésser admesos portant la preparació necessària. S'hi estudiaren Aritmètica i Geografia, Lectura i redacció en català i generalitats de Mecànica, Física i Química.

Cada cursset no podia haver més de quaranta alumnes. Començaren el dia 3 de juliol i acabaren el dia 20 de setembre. Les classes es donaren cada dia de treball, llevat del dissabte, d'un quart de vuit a tres quarts de nou.

ACTE IMPORTANT A LA UNIVERSITAT INDUSTRIAL. — L'Escola d'Indústries Tèxtils de la Universitat Industrial, havent preparat l'exposició de treballs del curs per a contribuir a l'Exposició general Escolar de la Diputació de Barcelona que hom inaugurarà el dia 21 de juliol va convidar abans els fabricants d'indústries tèxtils i tintoreria per a celebrar una visita íntima i detallada de les instal·lacions i examinar els nombrosos productes dels tallers de l'Escola, així com el procés de llur estudi i elaboració pels alumnes. Assistiren a l'acte importants cases industrials.

Els visitants foren rebuts per membres del Patronat de l'Escola Industrial, el vocal-secretari del Patronat don August de Rull i els

INFORMACIÓ

professors de l'Escola, senyors Dòria, Ramoneda, Cerveto, Sala, Canyellas, etc.

Examinaren amb detenció les mostres de velluts treballats per a tapisseria, brocatells, domassos, franelles, velluts, teixits, glasses de volta espolinada, productes del treball del passat curs, i així mateix examinaren l'àlbum-mostruari de les peces elaborades durant els passats cursos, sortint altament impressionats de la important tasca que l'Escola realitza.

Visitaren també les dependències de l'Escola: Laboratori de tecnologia tèxtil, quadres de telers i de filatura, tintoreria, estampació, blanqueig, i acabats, instal·lats amb tots els requisits necessaris per a les pràctiques més completes, i pogueren examinar models novíssims de maquinària que el Patronat adquireix per a la modernització més perfecta dels seus tallers.

UNIVERSITAT INDUSTRIAL DE BARCELONA. — *Secció preparatòria.* — Pel curs vinent, el Patronat de l'Escola industrial inaugura la seva Secció preparatòria amb el següent:

Pla d'ensenyaments. — Matemàtiques (Aritmètica, Geometria, Nacions d'Àlgebra i Trigonometria, Dibuix geomètric). Classe diària. Física i Química. — Classe alterna.

Gramàtica. (Redacció, Literatura, Ortografia castellana i catalana). — Classe diària.

Francès. — Classe alterna.

Geografia i Història. — Classe diària.

Dibuix i treball manual. — Classe diària.

La superació d'aquest curs permetrà l'ingrés dels alumnes, completa l'edat reglamentària, a les seccions del Patronat de l'Escola Industrial: Escola d'Indústries Tèxtils, Escola de Tintoreria, Blanqueig, Estampació i Acabats, Escola de Teneria, Escola de Directors d'Indústries Químiques, Escola de Directors d'Indústries Elèctriques, Escola de Directors d'Indústries Mecàniques.

Condicions especials. — 1. Ingré. Per a l'ingrés són exigits com a mínim els coneixements propis del grau superior de l'ensenyament.

ment primari. L'edat podrà comptar-se des dels 12 anys complets si a judici de la Direcció l'alumne està suficientment capacitat per a seguir els estudis.

2. Inscripció. La inscripció s'ha de fer per tot el mes de setembre a l'oficina de l'Administració General. Hom admetrà solament un nombre reduït d'alumnes.

3. Matricula. La matrícula importarà 300 pessetes anyals, pagadores en dos terminis: un a l'acte de la inscripció i l'altre el dia primer de març.

Els alumnes quedaran sotmesos a les condicions generals de disciplina, règim de classes, etc., que té establertes el Patronat per a totes les seves seccions.

ESCOLA INDUSTRIAL DE BARCELONA. — Curs 1919-1920. — Secció d'Indústries tèxtils. — La secció completa, que s'estudia en tres anys, comprèn els següents ensenyaments: Teoria i pràctica de teixits (tres cursos); Teixit mecànic (dos cursos); Tecnologia tèxtil (tres cursos); Filatura del cotó (dos cursos); Dibuix de quadrícula (dos cursos); Art d'aplicar el teixit (tres cursos); Química (dos cursos); Matemàtiques: repàs i ampliació (un curs); Física i mecànica general aplicades a les indústries tèxtils (tres cursos); Dibuix lineal i de màquines (tres cursos); Pràctiques de filatura i pràctiques de teixits.

Secció de blanqueig, tintoreria, estampació i aprestos. — Els ensenyaments d'aquesta secció o escola es donen en tres anys, durant els quals, ultra les assignatures de caràcter general i comunes amb la secció d'Indústries Tèxtils, Matemàtiques, Física, Química general, Dibuix i Tecnologia Tèxtil, s'estudiaran les pròpies de l'especialitat: Tecnologia Química del Blanqueig, Matèries Colorants, Tecnologia mecànica del Blanqueig i Aprestos amb llurs corresponents pràctiques.

Els estudis d'aquestes dues seccions podran fer-se simultàniament, podent verificar-se els ensenyaments de totes dues en quatre anys.

Escola d'adoberia. — Els estudis d'aquesta secció o escola es fan

INFORMACIÓ

en dos anys i comprenen, ultra les assignatures de caràcter general: Matemàtiques, Física, Química i Dibuix; les d'especialitat: Química analítica de la pell (dos cursos); Química teconològica de la pell (dos cursos); i Pràctiques Químiques i d'Adoberia.

Per ingressar en qualsevol de les tres escoles, es requereix haver complert quinze anys i tenir aprovades a l'Institut General i Tècnic o en altre establiment oficial d'Espanya les matèries següents: Gramàtica, Geografia, Història Universal, i d'Espanya, Aritmètica, Algebra, Geometria, Trigonometria, Francès i Anglès i Dibuix lineal. Cas que s'haguessin estudiat les dites matèries en establiment privat, serà potestatiu del Patronat de l'Escola l'admissió de l'alumne.

Escola de directors d'indústries químiques. — Els ensenyaments d'aquesta escola es distribueixen en quatre cursos: tres de preparació general i un d'especialització d'alguna indústria química determinada. Les del primer període comprenen les següents matèries: Matemàtiques (dos cursos); Física general; Química Teòrica; Nocions de Ciències Naturals; Tècnica física; Síntesi química, amb les seves pràctiques; Nocions de motors tèrmics, elèctrics i hidràulics; Instal·lacions industrials; Electroquímica, amb les seves pràctiques; Bacteriologia i Fermentacions, amb les seves pràctiques; i les pràctiques següents: Preparació de cossos inorgànics; Id., id., orgànics; Anàlisi qualitatiu; Anàlisi quantitatiu general; i Dibuix industrial de projecte (tres cursos). Els alumnes passen un mínim de quatre o sis hores (segons els cursos) de pràctiques de laboratori.

Per ingressar en aquesta escola és indispensable haver complert l'edat de 17 anys i posseir una base de cultura suficient per a la comprensió de les matèries objecte d'aquests estudis.

Laboratori d'estudis superiors de química. — Cursos semestrals: Primer: Ampliació d'anàlisi quantitatiu per procediments gravimètrics. Segon: Anàlisi quantitatiu per procediments gravimètrics. Tercer: Anàlisi quantitatiu per procediments volumètrics; Cursos d'especialitats: Els alumnes que desitgin ingressar han de posseir els coneixements teòrics elementals de Química.

Escola de directors d'indústries elèctriques (Institut d'electricitat aplicada). — Els ensenyaments d'aquesta escola es donen en quatre anys i són com segueix:

Primer any: 1. Electricitat. (Classe general d'exposició compendiada de tota l'Electricitat). 2. Equacions de primer i segon grau. Vectors, Coordenades, Gràfiques, Corbes, Tangents, Velocitat, Acceleració, Potència. 3. Mesura de longituds, angles, àrees, volums i velocitats. Aplicacions trigonomètriques i topogràfiques. 4. Nocions de Física experimental. Mesures de la calor i de la llum. Nocions de Química, Piles i acumuladors. 5. Dibuix lineal, croquisat i perspectiva. 6. Francès. 7. Muntatges de baixa tensió. Timbres, bombetes, telèfons. Acoblaments i entreteniment de piles i acumuladors.

Segon any: 1. Material de construcció i d'instal·lació. Material de Màquines. Resistència de materials i càlcul de les dimensions dels orgues de màquina i elements de construcció. 2. Generadors i motors: funcionament, instal·lació i assaigs. Mesures de potències, resistències, capacitats, isolament, etc. Verificació de comptadors. 3. Indústries electroquímiques i electromecàniques. 4. Treball de torn i « la fresa ». Ajustatge. Instal·lacions completes de baixa tensió. Bobinatge. 5. Anglès.

Tercer any: 1. Construcció de generadors elèctrics de corrent continu i motors. 2. Fabricació de material elèctric; llums, cables, comptadors, etc. Utilatge de sèrie. 3. Generadors de força de gas, aigua i vapor. 4. Teneduria de Llibres. Constitució de Societats, Estadística. Mercats. Preus. Organització del treball. 5. Construccions de línies d'alta tensió. 6. Alemany.

Quart any: Construcció de generadors i motors de corrent altern. Construcció de transformadors. 2. Distribucions d'energia (part elèctrica). Línies i centrals, aparells de seguretat i control. 3. Distribució d'energia (part mecànica). Aprofitament de forces naturals. Reserves. 4. Tracció i transport en general. Instal·lació de maquinària elèctrica. 5. Aplicacions diverses de la Tecnologia elèctrica. Reclam, calefacció, Telegrafia sense fils, etc.

INFORMACIÓ

Secció preparatòria general. — Funcionarà des d'aquest any una secció preparatòria per a les Escoles i seccions que s'han esmentat, en la qual es donaran els següents ensenyaments: Matemàtiques (Aritmètica, Geometria, Nocions d'Àlgebra i Trigonometria, Dibuix geomètric), Física i Química, Gramàtica (Redacció, Literatura, Ortografia castellana i catalana), Francès, Geografia i Història, Dibuix i Treball Manual.

Les sollicituds de matrícula hauran de ser dirigides al President del Patronat de l'Escola i remeses qualsevol dia feiner, a la Secretaria de l'Escola, de quatre a sis de la tarda, en les oficines de la qual es proporcionaràn tota classe d'informes.

INSTITUT DE QUÍMICA APLICADA. — Durant la segona quinzena del mes de setembre estigüé oberta la matrícula pels ensenyaments que es donen en les tres seccions de l'Institut, segons les condicions següents:

Ensenyaments de directors d'Indústries químiques. (Anunci de matrícula). — Des del 15 de setembre quedà oberta a la secretaria del Laboratori d'Estudis Superiors de Química, la matrícula dels quatre cursos dels Ensenyaments de directors d'indústries químiques.

Per a inscriure's s'han de tenir més de 17 anys.

En l'acte de la inscripció cal abonar l'import de la matrícula, que és de 350 pessetes pels del primer curs i de 400 pessetes pels altres.

Per respondre del material que facin malbé hauran de fer un dipòsit de 100 pessetes. El despatx, a la secretaria, estarà obert tots els dies feiners, de deu a una i de cinc a set.

Els alumnes que facin l'ingrés a l'Escola han de presentar un certificat de naixement i un justificatiu dels estudis que porten fets.

La matrícula del primer curs quedarà tancada abans del dia 30, si el nombre d'alumnes inscrits arribés al límit assenyalat.

Laboratori d'Estudis superiors de química. — El caràcter de l'ensenyament que en aquest Laboratori es proporcionarà serà absolutament pràctic, de manera que els alumnes que siguin admesos hau-

ran de posseir per endavant els coneixements teòrics elementals de química de cada un dels rams a què vulguin dedicar-se, per tal de poder-los ampliar mitjançant exercicis i treballs pràctics apropiats i que faran per si mateixos, sota la direcció del professor corresponent.

Ensenyaments per a operaris d'indústries químiques. — Les classes d'aquest ram es donaran tots els dies, de set a nou.

Les condicions per a matricular-se són:

Tenir catorze anys complets.

Presentar la conformitat del pare o cap de família.

Ésser aprenent o operari de l'ofici l'especialitat del qual vulgui cursar a l'escola. És precís justificar-ho mitjançant un certificat de la casa on treballa o de la societat treballadora a què pertany.

Passar unes proves senzilles d'admissió consistents en:

Fer una carta sobre un tema curt i fàcil.

Resoldre una multiplicació per quatre xifres i una divisió per dues.

Llegir un petit fragment, en veu alta, en català o castellà.

Pagar, com a drets de matrícula, per tots els ensenyaments junts, cinc pessetes, un segell de la Diputació de 250 pessetes i un timbre mòbil de 10 cèntims.

ESCOLA INDUSTRIAL DE BARCELONA. — *Escola d'Indústries Químiques.* — Havent ofert algunes corporacions i diferents cases industrials costejar l'import de les matrícules dels quatre anys que constitueixen la carrera de Directors d'Indústries Químiques, als alumnes que, desitjant cursar els dits estudis, no tenen mitjans de fortuna, es convoca a concurs públic per a proveir les places següents, ofertes una per cadascuna de les cases que a continuació s'exposen: Fills de S. Casamitjana Mensa; Societat Anònima Cros; Companyia Anònima de Productes Químics; Vda. i fills de Josep Vilà; Rafel Morató i Sanpere; J. Uriach i Cía.; Pérez Xipell; Societat Anònima Monegal; Vicents Ferrer i Cla.; 3 de l'Ajuntament de Barcelona; una del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona i totes aquelles que en el dia de l'adjudicació no haguessin comunicat a l'Escola

INFORMACIÓ

la designació de l'alumne a què tenen dret; sota les següents bases:

Primera. Els alumnes han d'ésser majors de 17 anys.

Segona. Els pares, tutors o encarregats de l'alumne no gaudiran d'una renda o sou major de 3.000 pessetes.

Tercera. Seran preferits, en igualtat de circumstàncies, els que hagin demostrat posseir coneixements especials de Química o que hagin intervingut pràcticament en alguna de les diverses indústries químiques.

Quarta. Per a la matrícula oferta pel Col·legi de Farmacèutics serà circumstància preferent, i en el següent orde, el que l'aspirant reuneixi una de les següents:

- a) Ésser farmacèutic.
- b) Ésser fill de farmacèutic.
- c) Ésser estudiant de Farmàcia.

Cinquena. La Direcció es reserva el dret d'exigir els comprovants que cregui convenients.

Sisena. L'alumne que no sigui aprovat d'alguna assignatura perdrà el dret a la continuació del benefici de la matrícula.

Setena. Les sol·licituds hauran de dirigir-se al Director de l'Escola (Urgell, 187) per tot el dia 29 del corrent mes.

Barcelona, 20 de setembre de 1919. — El director, J. Agell i Agell.

Condicions d'ingrés i matrícula. — Les sol·licituds d'ingrés hauran d'ésser dirigides al president del Patronat de l'Escola Industrial i es rebran a la Secretaria de la mateixa Escola des del dia 10 de setembre fins el 25 del mateix. L'examen d'ingrés tindrà lloc els darrers dies de setembre. A juf de la Direcció de l'Institut podrà suprimir-se l'examen d'ingrés si el sol·licitant presenta documents o proves que acreditin la seva suficiència. Els sol·licitants hauran de tenir catorze anys complets i adjuntar a la sol·licitud certificat de revacunació i partida de naixement.

La matrícula serà de tres centes cinquanta pessetes, pagadores en dos termes: l'un abans de començar el curs i l'altre dins la primera desena de març. A juf del Patronat, es concedirà un nombre de matrícules franques a alumnes mancats de mitjans, i així mateix es posaran a concurs les que siguin cobertes per les corporacions, companyies i particulars, de les quals es donarà nota abans de començar cada curs, avisant-se també la forma dels concursos. Demés, els deixebles deixaran un dipòsit de trenta pessetes per cada laboratori o taller on treballin, a fi de destinar-les al pagament dels desperfectes que facin per barroeria.

Examen d'ingrés. — Constarà dels següents exercicis: 1. Escriptura al dictat. 2. Francès. 3. Resoldre un problema de regla de tres. 4. Dibuixar i resoldre una construcció geomètrica senzilla.

Equip. — Els alumnes vindran obligats a portar un equip d'eines i altres mitjans de treball que serà fixat oportunament per la Direcció de l'Escola.

Programa d'ensenyaments. — El programa de l'Escola de Directors d'Indústries Mecàniques, és com segueix:

Primer any: 1. Matemàtiques.—2. Física i Química.—3. Dibuix.—4. Tecnologia mecànica. — 5. Anglès. — 6. Instal·lacions de petita mecànica. — 7. Forja en general i traçat (Classe pràctica).

Segon any: 1. Mesures industrials. Instal·lacions. Assaigs de materials. Metalografia. — 2. Mecànica i resistència de materials. — 3. Anglès. — 4. Ajustatge, torn, fresa, mola, etc. (Classe pràctica).

Tercer any: 1. Calderes i màquines de gas i vapor. — 2. Construccions. — 3. Hidràulica: bombes, turbines, compressors i ventiladors. — 4. Calefacció. Ventilació, màquines frigorífiques, miscel·lània. — 5. Constitució de societats. Organització de tallers. — 6. Caldereria. Estanyat, embotit. Rectificat. Màquines especials (Classe pràctica). — 7. Conducte de màquines motrius, bombes, etc. (Classe pràctica).

Quart any: 1. Ferrocarrils. — 2. Automòbils i aviació. — 3. Tèc-

nica de construcció de vaixells i de màquines marines, astillers, etc.
 — 4. Indústries. — 5. Grues, ascensors i altres mitjans de transport mecànic.

Els quatre cursos precedents asseguren als deixebles les aptituds i els coneixements indispensables per a exercir el càrrec de Director d'Indústries Mecàniques, del qual expedirà l'Escola els oportuns certificats.

Nota. — Els alumnes insuficientment preparats podran ingressar a la Secció Preparatòria que té organitzada el Patronat de l'Escola Industrial.

ELS ALUMNES DE L'ESCOLA DE DIRECTORS D'INDUSTRIES ELECTRIQUES EN LES GRANS COMPANYIES D'ELECTRICITAT. — Per acostar més a la realitat en sentit pràctic de l'ensenyament que es dona a l'«Institut d'Electricitat i Mecànica aplicades», la Direcció de l'Institut ha gestionat l'ocupació dels seus alumnes durant l'estiu en les grans companyies d'electricitat o afins, havent, davant les demostracions de la labor realitzada pels alumnes, estat acceptada la demanda per organismes als quals s'ha sol·licitat fins ara. Cal tenir en compte que l'Escola s'ha desplegat només fins al segon any, però, així i tot, han pogut ésser col·locats diferents alumnes de primer i segon curs en les condicions esmentades. Uns d'ells han entrat a les oficines de Ferrocarrils de la Mancomunitat de Catalunya, la qual els ha enviat a fora per a col·laborar en l'aixecament de plànols. Els altres han estat admesos per la Catalana de Gas i Electricitat, que els ha col·locat en les seves centrals tèrmica i hidràulica de Sant Adrià de Besós. S'espera que en anys futurs cap companyia no es negarà a acceptar el que tan generosament han admès aquest any la Mancomunitat de Catalunya i la Catalana de Gas i Electricitat.

CREACIÓ D'UNA ESCOLA D'INDUSTRIES MECANQUES. — *Antecedents.* — Dins el pla d'ensenyaments tècnics de la Universitat Industrial, l'Escola d'Indústries Mecàniques és l'única que falta per a completar el grup d'especialitats fonamentals constituït pels ensenyaments d'electricitat, de química i mecànica, ultra els ensenya-

ments tèxtils que en el nostre país vénen a tenir també importància cabdal. Aquests ensenyaments han estat confiats fins ara al Patronat de l'Escola Industrial, la qual, dins el desenrotllament de la nostra Universitat ha vingut dedicant-se a fomentar l'ensenyament tècnic-industrial especialment en el grau mitjà o sigui el destinat a la formació de directors d'indústria.

Per aquestes raons la Diputació de Barcelona va confiar l'any 1917 al Patronat de l'Escola Industrial, l'organització de l'Escola de directors d'Indústries Elèctriques, la qual ha estat muntada dins l'Institut d'Electricitat Aplicada creat a posta, i ha merescut tan bona acollida, que l'èxit de la mateixa ha estat un incentiu per anar prompte a la creació de l'Escola germana, ço és la de directors d'Indústries Mecàniques que la nostra indústria reclama cada dia més imperlosament.

D'altra banda, ha semblat que l'Institut d'Electricitat Aplicada, que, com s'ha indicat, damunt, allotja l'Escola d'Electricistes, era el marc més a propòsit per a encaixar-hi la nova secció. No sols exigeixen els dos ensenyaments una base comú de material d'assaig i de construcció, sinó que les seves finalitats i en l'esperit que anima a les respectives indústries tenen convergències ineludibles que han d'imposar sempre entre ells una íntima compenetració. Raons, per tant, d'economia de material, d'esforços i de gent, i més que tot l'imperatlu d'una organització viva i ben encaixada, imposen la conversió de l'Institut d'Electricitat Aplicada en Institut d'Electricitat i Mecànica Aplicades, on l'Escola que es proposa de directors d'Indústries Mecàniques pugui conviure amb la de directors d'Indústries Elèctriques, utilitzant ambdues en tot allò que calgui els mateixos elements.

Projecte. — Per tot l'exposat s'ha cregut que podia ésser confiada al Patronat de l'Escola Industrial l'organització de l'Escola de directors d'Indústries Mecàniques, consignant-li la partida de 100.000 pessetes que figura en el pressupost d'enguany, d'acord amb les condicions següents:

- a) L'Escola haurà d'ésser organitzada dins l'Institut d'Electri-

INFORMACIÓ

citat Aplicada, que pendrà el nom d'Institut d'Electricitat i Mecànica Aplicada, sota la direcció única del director de l'Institut d'Electricitat actual.

b) El règim de l'Escola de directors d'Indústries Mecàniques serà el mateix que el de l'Escola de directors d'Indústries Elèctriques, contingut en el pla general de l'Institut d'Electricitat Aplicada.»

c) El material de màquines i aparells que hagi estat adquirit o que s'adquireixi pel Patronat de l'Escola Industrial amb cabals de la Diputació dins el reformat Institut d'Electricitat i Mecànica Aplicada, serà degudament inventariat i justificat en els oportuns rendiments de comptes.

d) Per les classes pràctiques de les Escoles establertes en l'Institut d'Electricitat i Mecànica Aplicada, podrà el Patronat recaptar el concurs de l'Escola Elemental del Treball, la direcció de la qual vindrà obligada a facilitar els tallers i tots els mitjans necessaris per les dites pràctiques dintre el règim en ells establerts per la seva millor utilització en profit de totes les seccions que se'n serveixen.

L'ESCOLA DE FUNCIONARIS. — L'Escola de Funcionaris d'Administració Local ha tramès a tots els secretaris de Catalunya el projecte d'estudis i els programes de les assignatures.

Aquests estudis comprenen dos cursos, i a fi de donar-los la validesa oficial i garantia suficient, un cop aprovades les assignatures, es lliura a favor de l'alumne el títol d'aptitud per a exercir càrrecs en les corporacions administratives.

Són moltes ja les corporacions d'aquesta classe que han reconegut que una de les més sòlides bases per a l'eficàcia de llur actuació és un personal d'oficines amb l'aptitud i capacitat necessàries. Per això no han dubtat en acudir a l'Escola de Funcionaris per a reclutar els seus empleats. A la Diputació i Ajuntament de Barcelona i Mancomunitat de Catalunya, gran nombre d'alumnes d'aquesta Escola presten llurs serveis, i els principals Ajuntaments de fora han

pres també en formal aquesta qüestió i solliciten llurs funcionaris especialment els secretaris.

ESCOLA CATALANA D'ART DRAMATIC. — *Inauguració del curs 1919-20.* — El dia 5 d'octubre va tenir lloc al Teatre Eldorado l'anunciada sessió pública inaugural del curs 1919-20, de l'Escola Catalana.

El secretari, senyor Bohigas Tarragó, va llegir la memòria referent als dos cursos anteriors, en la qual s'explenen els motius que impediren la celebració d'actes públics en el curs anterior, i s'anunciava que amb una major intensitat del curs actual, es tractarà de rescabalar l'actuació que va ésser impedita per l'anormalitat de la vida pública, l'any passat.

Seguidament, es dóna compte dels alumnes que han acabat els cursos reglamentaris.

A continuació es llegeix el veredict del Jurat en el Concurs de 1919, que va convocar l'Escola, a l'objecte de premiar amb 500 pesetes una comèdia en tres actes, de costums barcelonins, de l'època actual, corresponent a autor que no hagués estrenat cap obra en el Teatre Català.

S'adjudicà, demés del premi, una menció honorífica a l'obra *Les Flames*, consistent aquesta distinció en una representació de l'obra a càrrec de l'Escola, cas que l'autor ho accepti, i havent-se presentat prèviament aquest acceptant aquella distinció, es donà a conèixer el nom del mateix, el qual resultà ser el poeta D. J. Millàs i Raurell.

S'obrí després la plica que conté el nom de l'autor de *Les humils violetes*, obra que obtingué el premi ofert per l'Escola, i era de don Victorià Vives.

Aleshores el secretari féu constar, en nom de l'Escola, l'agraïment de l'entitat a les persones estranyes a la mateixa, que havien col·laborat generosament en aquest acte, com la senyoreta Genoveva Cortada, que interpretaria part de la cançó del «Comte l'Arnau»; el tenor solista de l'Orfeó Català don Emili Vendrell, el qual interpretaria també part d'aquella mateixa cançó, ultra d'altra composició musical, i el mestre don Llorenç Carbonell, que dirigi tota la dita part

musical de les il·lustracions a la conferència del senyor Nicolau d'Oliver.

El senyor Gual féu en breus paraules la presentació del conferenciant, explicant l'objectiu de l'Escola en demanar-li aquesta conferència, i donant-li gràcies per haver acceptat la petició.

Amb aquesta conferència — digué el senyor Gual — com amb les que anirem organitzant després, ens proposem exposar al públic les arrels del Teatre Català dintre la història de la nostra literatura, per cercar la tradició que ara li manca i sobre la qual s'ha d'aixecar el veritable esperit nacional de la nostra literatura dramàtica.

El senyor Nicolau contestà a les paraules d'elogi que li ha endregat el director de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, remerciant les seves manifestacions i aplaudint la tasca cultural d'aquesta Institució.

Després d'això, passà a llegir el seu treball de recerca i crítica històrica sobre la poesia medieval catalana, assenyalant els començaments del diàleg en la mateixa i demostrant els primers orígens dels nostre Teatre.

Durant la lectura que anava fent el senyor Nicolau, els deixebles recitaven aquelles poesies en forma escenogràfica adequada per evocar l'ambient de les figures.

Es descorria la cortina del fons, i sobre una decoració, imitant un retaule, es destacaven, en actitud gairebé immòbil, diverses figures de l'època, amb sengles pergamins, en els quals hi havia transcrites les poesies de referència.

La primera fou la «Cançó de Berenguer de Palou», que cantà amb acompanyament d'arpa l'aplaudit tenor don Emili Vendrell. L'altra fou «La Dansa de Pere Alemany», que dialogaren els deixebles senyoreta Rovira i senyor Cristòfol. Seguí després el «Diàleg amb una oreneta», que interpretaren els alumnes senyoreta Tàpies i S. Cumeillas. A continuació, el mateix senyor Cumeillas, amb el senyor Claramunt, recitaren el «Partiment de Guillem de Bergadà», i, per últim els alumnes senyors Claramunt, Trulls, Camps i Muntal, llegiren els versos corresponents als personatges Pere II, Pere Salvatge, Comte de Foix i Bertrand d'Uriaç.

La darrera fou el popular i celebrat diàleg del Comte l'Arnau, que

cantaren magistralment el tenor senyor Vendrell i la tiple senyoreta Genoveva Cortada, Llurs figures prenen relleu sobre el fons transparent d'un finestral gòtic, d'un gran efecte escènic.

L'INSTITUT CATALA DE RITMICA I PLASTICA. — El dia primer d'octubre va quedar obert al Palau de la Música Catalana, el curs 1919-20 d'educació pel ritme, sota la direcció pedagògica i artística del mestre Joan Llongueras.

Aquest Institut prossegueix, amb més fe i més entusiasme que mai, la seva acció d'avang a favor d'una obra, encara inèdita en els programes oficials, que pot ajudar molt eficaçment a restablir, dins les futures ansiades civilitzacions, l'equilibri perdut entre les facultats orgàniques i materials i el poder i els anhels espirituals de l'home.

Les condicions són les següents:

La duració dels cursos serà del 1 d'octubre de 1919 al 30 de juny de 1920.

Les lliçons per a infants tindran lloc almenys tres vegades per setmana en dies alterns. Les lliçons per a senyoretes i homes dues vegades per setmana. La duració ordinària de cada lliçó serà de 45 minuts.

El mestre-director intervindrà i dirigirà personalment tots els cursos.

El preu dels curss popular general complet és de 90 pessetes, a raó de 10 pessetes mensuals. El preu del curs normal especial complet, limitat i exclusivament per a senyoretes, és de 180 pessetes, a raó de 20 pessetes mensuals.

Els honoraris se satisfaran per mensualitats avançades.

Equip obligatori en les classes: Tricot, pantalons de gimnàstica, químono i sandàlies. A la Consergeria del Palau de la Música Catalana es faciliten els models.

Les inscripcions, a la mateixa esmentada Consergeria.

El mestre-director, d'acord amb els alumnes, fixarà l'horari i organitzarà les classes en la forma que cregui més convenient per a la major comoditat i aprofitament dels mateixos.

INFORMACIÓ

L'entrada a les classes no és permesa sense una autorització especial de la Direcció de l'Institut.

Consulta amb el mestre-director; Els dissabtes, de tres a quatre de la tarda, al mateix local de l'Institut.

Per a tota mena d'informes i detalls, dirigit-se a la Direcció de l'Institut (Palau de la Música Catalana).

LES CASES PROVINCIALS DE CARITAT I DE MATERNITAT I EXPOSITIS DE BARCELONA, ANYS 1802-1917. — Amb aquest títol s'ha publicat un bell llibre d'unes 400 planes amb gran profusió de dades estadístiques, de fotografies, plànols dels edificis existents i d'altres que estan en execució o projecte. Aquest volum ha estat confeccionat en els obradors de la Casa de Caritat.

A l'aplec de dades, notes, vistes i acords que integren aquest volum, precedeixen unes planes de l'il·lustre president de la Junta de govern, que fan la presentació del llibre, en les quals exposa el criteri modern que ha d'informar les grans institucions benèfiques. Enfront de l'asil clàssic espanyol, tan bescantat per novel·listes i comediògrafs, es posen els nostres albergs, que estan ben lluny de tenir l'aspecte tètric d'un hospici, amb les estretes reixes, amb la severa i inflexible disciplina, amb les files de xicots rapats del cap creuats de braços, baixos els ulls... Constitueixen aquests un centre de treball o estada agradable, amb el soroll de les màquines, amb el pím-pam dels martells, amb els cants i el riure dels xicots i els cops de pilota dels que juguen. (Pròleg, pàg. 22).

La Casa de Caritat compta ja amb una existència secular, en el transcurs de la qual la nostra ciutat ha passat per èpoques de relatiu esplendor, i altres de gran postració social. Les necessitats quasi cada dia creixents han obligat a la utilització de noves dependències, oblidant sovint les elementals transcripcions higièniques. Al costat dels vells impedits s'installaren els Infants epilèptics; les dones baldades molt a prop de les noies.

Mes aquestes deficiències no escapaven a la sùtil percepció del gran ordenador de la nostra nacionalitat, En Prat de la Riba, que ja en la memòria dirigida a la Diputació l'any 1910 se n'ocupava

en sentit pràctic que resplendia en totes les obres sortides de la seva ploma.

A En Prat de la Riba és deguda l'adquisició de la importantíssima Torre dels Frares, de la barriada d'Horta, on s'instal·là l'alberg d'epilèptics i on queda terreny per a construir-hi més pavellons. Era pensament d'En Prat traslladar a la finca d'Horta tots els vellets i velletes que actualment estan a la Casa de Caritat. Aquests desgraciats trobarien en plena muntanya, entre pins i garrofers, un lloc agradable on acabar els últims temps de la seva existència. Les noves Juntes han seguit amb braó el camí traçat pel que en fou il·lustre president. Dos pavellons: un per a infants i un altre per a adults epilèptics s'estan ja construint, que seran el nucli del gran alberg projectat.

El criteri que ha informat el traçat de les plantes i aixecat del projecte obeeix a l'acceptat en els edificis similars com a més convenient per aquesta categoria d'anormals. En el pavelló destinat a infants s'hi han disposat aules per l'ensenyament. Al costat de cada aula hi ha un local destinat a treballs manuals que exerceixen una funció tan important en l'educament d'aquells.

Aquesta disminució de població permetrà higienitzar encara més els locals, augmentant el nombre de places per a gent jove, que trobaria la Casa de Caritat convertida en escola d'arts i oficis, i des d'on els seria fàcil concórrer a les classes de la nostra Universitat i escoles especials. El nostre Hospici deixa de ser un magatzem de desgraciats per a convertir-se en una gran escola, en un immens taller, i el trist esdevenidor de l'antic miserable hospicià en el d'honorat i intel·ligent ciutadà.

Com les famílies de posició té la Casa de Caritat una torre, un veritable pulmó (pàg. 19), on ultra la secció d'infants que permanentment hi viuen, van tornant-hi les altres seccions a manera de colònies escolars. La possessió d'aquesta finca ha permès habilitar un lloc a propòsit per a ésser-hi tractats els asilats que es trobin afectats de lesions tuberculoses que podrien assolir beneficis considerables per l'aplicació de l'helioteràpia.

Ofereixen interès extraordinari les dues grans institucions de Maternitat i Inclusa, que resideixen en una barriada de les Corts.

INFORMACIÓ

La primera està en l'actualitat en un pavelló provisional inadequat als serveis que s'hi presten. Però l'inoblidable mestre doctor Fargas, essent vocal de la Junta, concebé un vast i formós pla, que batejà amb el nom d'Institució maternal catalana. El que avui és un lloc ocult a la mirada de la gent on van a deslliurar les embarassades solteres, quedaria convertit en una gran Clínica de Tocologia, on podria haver-hi de dos a tres mil parts a l'any, ultra un gran servei de Ginecologia que haurien d'acomplir tres finalitats: benèfica, social i docent. El doctor Fargas no s'acontentà amb traçar el pla, sinó que, desitjós que fos una realitat aviat encarregà al metge director i a l'arquitecte la confecció d'un projecte, els quals per a millor documentar-se, feren prèviament un viatge d'estudi visitant les millors institucions similars d'Europa. Avui el projecte ja està fet i ben prompte començaran les obres.

La Inclusa és el problema constantment viu, cada dia més exigent, que mereix gran estudi pels metges i els individus de la Junta. Fa relativament pocs anys, tots els infants de pit gaudien de l'alletament natural i mixt; sols els que tenien una tara hereditària havien de sotmetre's al biberon. Avui la població ha augmentat considerablement i ha disminuït el nombre de dides. Dues terceres parts dels infants estan sotmesos únicament i exclusivament a l'alletament artificial des del naixement. Sabut és com és complicat criar un infant amb biberon, la sèrie de provatures que cal fer per a formular una ració alimentícia i l'individuals que han d'ésser els plans ditètics, ultra les malalties, que tan freqüents són en els primers anys de la vida.

L'ATLAS LINGUISTIC DE CATALUNYA. — Les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans acaben de publicar els números del *Butlletí de Dialectologia Catalana* corresponents a juliol-desembre de l'any passat.

El doctor Antoni Griera dóna en ells una mostra de l'*Atlas Lingüístic de Catalunya* del qual presenta nou mapes precedit d'una clara introducció, amb l'objecte de demostrar la importància de l'obra. Aquesta proporcionarà una gran quantitat de materials, fins

al present desconeguts, indispensables per a reconstruir la història de la nostra cultura.

Hi trobarem elements ibèrics als noms dels animals salvatges, arbres i plantes; hi podrem apreciar la importància de l'element llatí que amb múltiples recreacions ha informat la nostra vida, donant-nos el dret de ciutadania romana; pel vocabulari agrícola i per certs noms d'indumentària i utensilis domèstics coneixerem la influència de l'element aràbic sobre el català.

Un vocabulari escollit ens confirmarà certes relacions amb les petites repúbliques italianes i amb el món del Renaixement; i una infinitat de paraules castellanques, incorporades definitivament al català, assenyalaran el límit de la decadència del nostre idioma durant tres segles.

Una acurada transcripció fonètica de les formes recollides a cada localitat posa el lector fora de tot convencionalisme gramatical per a donar-li una idea precisa del substratum fisiològic que representa, i una ullada sobre qualsevol dels mapes, obre un ample camp d'orientació sobre la distribució del lèxic en cada cas concret, plantejant innumbrables problemes d'alt interès científic.

Pot afirmar-se en aquest sentit que l'obra que ens ocupa ve a formar una continuació de l'*Atlas Linguistique de la France*, publicat per G. Guilliéron i E. Edmont, que tant ha revolucionat modernament els mètodes d'investigació del llenguatge.

ELS SORDS-MUTS DE CATALUNYA. — La Societat de Sords-Muts d'ambdós sexes de Catalunya, domiciliada a Barcelona en l'Institut Català de Sords-Muts, està formada de 91 associats, tots ells mancats de la facultat de l'audició, i en conseqüència de la paraula oral, si bé n'hi ha alguns que ja enraonen per haver rebut instrucció mitjançant l'educació de la vista i del tacte, la qual cosa l'han aconseguida en les classes de l'Institut Català de Sords-Muts un nombre d'ells, altres en l'Escola Municipal i diverses de les associades al Col·legi de la Puríssima.

Amb motiu de la sessió general ordinària de l'últim exercici econòmic de la mateixa, en el qual s'ha complert el desè any de sa fundació, s'ha publicat una resumida Memòria, la qual esmenta els in-

INFORMACIÓ

gressos i despeses que la societat ha tingut des de l'any 1914, puix ja en aquell any es publicà una extensa Memòria referint els primers anys de la vida de la societat, que costejà el seu president honorari don Jaume Petit Ros.

Liquida el present any amb 12.195'32 pessetes, amb un superàvit sobre l'any passat de 1.798'90 pessetes.

Ha repartit en l'any 1918 les següents quantitats: en subsidis de malaltia, 699 pessetes; per defunció, 80, i en despeses socials diverses, 168'79 pessetes.

Durant l'epidèmia no ha tancat la caixa havent donat subsidi a molts malalts, dels quals solament dos han mort.

Aquesta associació es prepara a honorar la memòria de Fra Pere Ponce de León, en el seu IV Centenari de sa naixença, i el III de la publicació de la primera obra d'ensenyament dels sords-muts. Els actes que celebrarà seran d'acord amb els que farà l'Escola Municipal de Sords-Muts, de l'Institut Català de Sords-Muts i d'altres entitats d'Espanya i de l'estranger.

També es fa constar en la Memòria la més viva protesta pel molt descuidada que està l'educació de sords-muts a Espanya i el poc que es fa pels mancats de l'oïda.

CREACIÓ D'UN PREMI I DUES BEQUES PEL COL·LEGI D'ADVOCATS DE BARCELONA. — La Junta de Govern del Col·legi d'Advocats de Barcelona, adoptà l'acord de crear un premi i dues beques en la següent forma:

Premi. — Es denominarà *Premi Duran i Bàs* i consistirà en l'import dels drets i despeses del títol de Llicenciat de Dret i Ciències socials, que s'invertirà per a l'adquisició de l'esmentat títol, pel Col·legi i a profit del que resulti adjudicatari.

Forma d'adjudicació. — Per oposicions, celebrades dintre la segona quinzena de desembre de cada any, en el local del Col·legi i davant del Tribunal que la Junta de Govern nomeni per a cada any. Les oposicions consistiran en el desenrotllament d'un tema de dret civil (es comprendrà en el seu desenrotllament, el dret romà,

català i codi civil), un tema de dret mercantil; un tema de dret processal; un tema de dret industrial; un tema de dret polític i un tema de dret administratiu. L'opositor desenrotllarà el tema oralment, sense que pugui invertir en l'explicació de cadascun d'ells més de vint minuts.

Condicions per a pendre part en les oposicions. — Primera. Haver fet els exercicis del grau de Llicenciat en Dret i Ciències socials durant el precedent any, en la Universitat de Barcelona, havent en ella cursat, almenys, els tres últims anys de la carrera. Segona. Pobresa relativa; bona conducta moral. Els opositors hauran de justificar posseir les dites condicions mitjançant l'aportació dels elements de judici que la Junta de Govern del Col·legi solliciti. El Tribunal formarà una llista de mèrits dels opositors, pel resultat de llur oposició i la Junta de Govern adjudicarà el premi al que figuri en primer lloc; en el cas que el Tribunal creïés que dues o més oposicions han demostrat per igual llur eficiència, la Junta de Govern adjudicarà el premi al qui hagi estat becari del Col·legi. Les sollicituds per a pendre part en les oposicions es presentaran en la Secretaria del Col·legi, sense que sigui admès cap document ni certificació per la qual es pretengui demostrar mèrits del sol·licitant.

Beques. — Es creen dues beques anomenades *Beca Maurici Serahima*, i *Beca Josep Vilaseca i Mogas*.

Consistiran. — En una pensió de cent cinquanta pessetes mensuals per a cadascuna de les dites beques, des del primer d'octubre al trenta de juny, prorrogable pel temps que es prorrogui el curs acadèmic, quan això succeeixi; no podrà un becari posseir més d'una beca en curs; la concessió serà per un curs, acabat aquest, el que l'hagués gaudit haurà, per obtenir-la en el següent, de presentar-se novament a concurs.

Adjudicació. — Per concurs, que decidirà la Junta de Govern.

Condicions per a sol·licitar-la. — Pobresa relativa. Bona conducta moral. Aplicació provada. Cursar, almenys, cursos normals de la Facultat. Els obtentors vindran obligats a concórrer a la Càtedra de

INFORMACIÓ

Dret Civil català que sostenen els «Estudis Universitaris Catalans», una vegada hagin cursat el primer any de Dret Civil espanyol, comú i foral.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR DE LA DONA. — El dia 15 de juny varen començar els exàmens de fi de curs de totes les assignatures i anaren succeint-se fins el dia 3 de juliol.

Com en anys anteriors, hi ha hagut les exposicions dels diferents treballs fets a les classes d'Art aplicat i professional, flors artificials, brodat a mà, i puntes a l'agulla, cosir, sargir i apedaçar puntes al coixí i brodat a màquina.

En totes elles hom veia el profit pràctic i real d'aquests ensenyaments, i encara que en algunes els treballs no han estat tan nombrosos com en un curs absolutament normal, en qualitat no desmereixien pas de les anteriors exposicions.

Acabats els exàmens es clausurà el curs el dia 6 de juliol. Després d'oïr una missa que cantà el cor de l'Institut, tingué lloc la distribució de les matrícules i diplomes a les alumnes que amb llur esforç se'n feren mereixedores.

La senyoreta secretària donà compte d'haver-se adjudicat 68 matrícules i 10 diplomes d'honor que anà remetent a les interessades el senyor Sansalvador.

El present curs ha estat bon xic accidentat, i amb tot, hi ha hagut 3.174 matrícules.

ACADEMIA DE CIENCIES I ARTS. — Aquesta Entitat celebrà el 30 de juny junta general sota la presidència del doctor don Eduard Alcobé, el qual donà compte en sentides frases de les pèrdues que ha experimentat la Corporació amb la mort dels acadèmics corresponents don Ramon Larroca i M. Jules Bergeron.

El secretari llegí una relació de la biblioteca, respecte la qual mereixen especial esment les obres dels acadèmics doctor Fontseré, deu volums, sobre diferents matèries; doctor San Miguel de la Càmera *Estudio petrográfico de siete hachas neolíticas pulimentadas de la colección de D. Luis Mariano Vidal*; R. P. Vitoria, *El Instituto Qui-*

mico de Sarrià (Barcelona); i senyor González Frago, *La Antracnosis o rabia del guisante i Enumeración y distribución geográfica de los Uredales conocidos hasta hoy en la Peninsula Ibérica e Islas Baleares*.

Foren aprovats dos dictàmens, referent un, a un sistema de rodes elàstiques per a vehicles, de D. Angel Orriols i Artigas, i l'altre a un opuscle titulat *Clasificación y nomenclatura de las especies químicas*, de don F. Sánchez Girona.

Es designà a l'acadèmic numerari doctor don Maximí San Miguel de la Càmera per a cobrir una vacant a la Delegació per a la Història de la Ciència.

L'acadèmic numerari Jesús Golzueta, llegí el seu treball de torn titulat *Estudio de las superficies de los cristales como base y fundamento de un cálculo cristalográfico diferente del usual*. En aquest treball, continuació d'altres que sota el mateix títol ha publicat en les Memòries de l'Acadèmia, estudia totes les superfícies polièdriques de la holoèdria del sistema romboèdric, establint les relacions matemàtiques que lliguen els angles plans de les cares, amb les característiques i índex dels cristalls del sistema.

L'acadèmic numerari doctor don Josep Comas Solà donà lectura a una nota sobre el paral·laxi relatiu d'Aldebaran determinat estereoscòpicament i amb relació a una estrella de 11ª magnitud. Del conjunt d'observacions efectuades durant el passat hivern resulta que el paral·laxi relatiu d'Aldebaran és negatiu, és a dir, que Aldebaran està més lluny de la Terra que l'estrella petita. La valor trobada ha estat la següent: 0, "084, amb un error probable de 0, "020.

A continuació el pròpi senyor acadèmic llegí una nota sobre algunes consideracions referents a la refracció de la llum, quan el mitjà refringent està en moviment amb relació a l'èter. Fonamentant-se en la llei de Descartes, dedueix rigorosament una fórmula de Fresnel que resulta aplicable també per a expressar la resistència que ofereix el mitjà refringent a la propagació transversal de la llum. D'aquestes consideracions dedueix el dissertant la no admissibilitat de l'èter i per consegüent la veritable teoria emissiva, d'acord amb el principi de la relativitat. Acaba la nota posant de lleu la importància filosòfica d'aquestes fórmules rigoroses i que

poden obtenir-se com a conseqüències del principi de la reacció.

L'acadèmic numerari doctor don Maximí San Miguel de la Càmera, llegí un treball original titulat *Nota petrogràfica sobre algunes rocas eruptives de Mallorca*. L'autor estudià amb tot detall l'estructura, composició mineralògica i fenòmens d'alteració d'una nombrosa sèrie de roques, totes molt interessants i curioses, que per a estudi i classificació li trameté el jove geòleg mallorquí don Bartomeu Darder. Troba, entre elles, alguns melofis, porfirites, tobes basàltiques i un formós Pechstein o vidre volcànic; aquestes dues espècies no han estat citades de Mallorca. Acompanyen el treball 27 interessants microfotografies obtingudes per l'autor.

L'acadèmic numerari doctor Fontseré presentà un resum sobre els terratrèmols observats a la Regió Iberopirenca des de març de 1918 a maig de 1919, entre els quals figuren com a més importants el de Bagur (3 de juny de 1918; grau IV de Mercalli), el de Biar (4 de setembre; grau V), el de Rojales i Bigastro (22 de novembre; grau VI) i el de Burguete, prop de Roncesvalles (5 de desembre; grau V).

El secretari llegí l'extracte d'un memòria per l'acadèmic corresponent M. H. Olivier, intitulada *Podromus Lichenum Europeorum fruticulosi et poliaceti*, en el qual es descriuen 334 espècies, i constitueix una interessant monografia dels esmentats vegetals.

En acabar la sessió la presidència declarà tancat el curs acadèmic de 1918 a 1919.

CONFERENCIA DEL PROF. SCHULTEN. — El professor de la Universitat de Erlangen, doctor don Adolf Schulten, conegut per les seves excavacions a Numància i per nombrosos treballs sobre història antiga de la península, es troba entre nosaltres a punt d'empendre un viatge d'estudi per Espanya.

Convidat pel Seminari històrico-arqueològic de la nostra Facultat de Filosofia, va donar el 13 de novembre una conferència al Saló del Consell de la Universitat sobre el tema: «Les meves excavacions de Numància.»

Presidí l'acte el Rector i presentà al conferenciant el doctor don Antoni de la Torre, assistint a la conferència nombrosos professors i alumnes, a més d'altre públic extra-universitari.

El professor Schulten va fer un historial dels seus treballs a Numància, que el portaren a l'excavació de la ciutat, continuada després per la comissió espanyola que actualment els segueix, i després als voltants d'aquella, on hi trobà les restes dels campaments de Scipió, aixecats per al siti, i els cinc de Renieblas que daten de diferents episodis de les guerres celtibèriques i de posteriors, de les quals s'ocupà extensament.

Explicà també com l'estudi de la història de les guerres numantines l'havia portat a fer una revisió dels textos antics sobre la península, i parlà dels resultats d'aqueixa revisió que comprovaren l'existència dels ligurs com a poble més antic que coneixem a Espanya, al qual es sobreposaren els celtes vinguts del Nord i que ocuparen el Centre i O. de la península per una part i per l'altra els ibers que, des d'Andalusia ocuparen tota la costa oriental fins a Catalunya i passant el Pirineu arribaren al Roine. El 400 a. de J. C. l'empenta donada al Sud de França pels gals els obligà a passar el Pirineu novament i aquest moviment repercutí en les tribus de l'interior que conqueriren tot el territori dels celtes, dominant tota la península.

Fruit de la conquesta de la terra cèltica pels ibers és el poble celtibèric, no celtes en terres d'ibers, com s'havia dit abans, sino ibers en terra de celtes.

Després de sentides paraules del Rector, expressant la satisfacció de la Universitat d'estatjar i sentir el professor Schulten, acabà l'acte.

CONFERENCIA DEL DOCTOR SAYE SOBRE «LA TUBERCULOSI A CATALUNYA». — Fou donada el dia 28 de juny en el Congrés de Metges de llengua catalana.

El conferenciant féu remarcar que amb aquest acte el Servei d'Estudis Sanitaris de la Mancomunitat de Catalunya començava la seva actuació pública després de quatre anys de tasca que es resumeixen en el seu llibre-report. Però, el problema de la tuberculosi a Catalunya té una transcendència tal, i és tan necessària la seva divulgació per a crear un estat de consciència pública que ajudi els que estudien els mitjans de resoldre'l, que el servei ha cregut que

cap ocasió era millor que un Congrés de llengua catalana per a iniciar les seves tasques en aquesta direcció.

El doctor Sayé fa un estudi demogràfic de la tuberculosi a Catalunya, oferint totes les dades que ha pogut trobar en les publicacions oficials que li han permès seguir l'evolució de la corba de mortalitat absoluta per tuberculosi a Catalunya en aquests darrers 11 anys. Fa la crítica que tot treball estadístic de mortalitat enclou en si mateix, per haver de fer referència a un cens sempre inferior a la realitat. Fa també la crítica de les publicacions de l'Institut Geogràfic i Estadístic, única font informativa que ha pogut trobar, i finalment remarca les condicions especials de tota estadística de mortalitat per tuberculosi, que sempre representa xifres marcadament inferiors a la realitat pels errors diagnòstics i per les ocultacions a la papereta de defunció, que permeten evaluar en un 15 per 100 el coeficient d'error de les mateixes.

El doctor Sayé s'ha vist en la impossibilitat absoluta d'oferir avui dades comparatives de la mortalitat per tuberculosi a Catalunya, referents a altres pobles, per no referir les dades de mortalitat actual al cens de 1910, com a últim publicat, i per tant tan sols podria oferir xifres inexactes marcadament inferiors a la realitat.

Les qüestions que s'han plantejat han estat les següents:

¿Quina és la xifra total de tuberculosos a Catalunya, a les capitals, a les províncies, a les viles importants, al camp de cada província? Les xifres absolutes referides a cada una d'aquestes agrupacions li han permès de seguir les variacions experimentades aquests 11 anys, tan eloqüents i sobretot obtenir un càlcul de morbiditat en els mateixos llocs i la significació econòmica de la mateixa per al nostre poble.

Abans de desenrotllar les xifres i notes crítiques que les mateixes suggereixen el doctor Sayé glossa l'exemple meravellós d'Anglaterra en aquest respecte, mostrant la corba de descens per tuberculosi registrada en aquell país, des de 1838 fins 1913, i que ha arribat des d'una mortalitat de 38 per deu mil fins al 11, o sia un descens d'un 70 per 100.

Estudia aquest exemple i diu que no considera aquesta corba de descens com la de la disminució espontània de la malaltia, sinó de

la minva provocada per una legislació sanitària intel·ligent i previsor, i per tant com la que es pot esperar que aconseguixin tots aquells pobles que orientin la seva sanitat pública en els grans principis fonamentals de la Higiene...: millora econòmica, reforma de l'habitatge, del drenatge de la terra, del control dels aliments, de la ventilació, etcètera. Comenta amb tot detall l'evolució de la tuberculosi en aquest poble, recollint les lleis generals de demografia especial que se'n deriven, per exemple: Quin és el sexe que participa més en el descens? A expenses de quina edat es fa? Quina és la influència de l'industrialisme envers el descens de la tuberculosi? Deduint-ne que la tuberculosi minva en les ciutats industrials a expenses de les dones i especialment dels 25 als 55 anys, i que l'industrialisme no augmenta la tuberculosi en aquell poble, sino que retarda la disminució en els homes. Però remarca que l'industrialisme és ara que influeix d'aquesta forma sobre el descens de la mortalitat; tingui's en compte, actuant sempre d'una manera perjudicial, però en canvi la fase inicial de l'industrialisme a Anglaterra, aquesta sí que fou marcadament nociva, i fou aleshores quan es registraren les xifres més elevades de mortalitat que registra Anglaterra per tuberculosi. Aquest poble ens ha ensenyat definitivament que l'industrialisme determina un augment considerable de la tuberculosi a l'atraure cap a les ciutats la gent del camp. Aquesta primera fase és constant. Passada la crisi d'adaptació de l'home del camp a la ciutat i la forma més expressiva de la qual és precisament manifestada per l'augment de tuberculosi, la corba de tuberculosi resta estacionària i pocs anys després el tuberculós de ciutat infecta el camp.

Remarca les suggestions especials que hem de rebre d'aquest III Congrés amb l'actual desenrotllament de l'industrialisme a Catalunya.

Fa després història de l'acció pública sanitària anglesa i passa a exposar les dades de mortalitat absoluta i de morbiditat a Catalunya.

D'aquest estudi es dedueix:

Primer. La xifra de mortalitat total de tuberculosos a Catalunya augmenta progressivament des de 1906, i especialment des de 1913, arribant fins a 3.900 l'any 1917.

INFORMACIÓ

Segon. La província de més mortalitat és Barcelona, seguint després Girona, Tarragona i Lleida.

Tercer. Que a les capitals l'orde és Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida; que a la capital de Barcelona la tuberculosi augmenta contínuament; augmenta lleugerament a Girona; té una lleugera tendència a disminuir a Tarragona i minva considerablement a Lleida.

Quart. Que a la província de Barcelona l'augment d'aquests darrers anys és manifest, i es fa especialment a expenses de Manresa, Mataró, Vich, Sabadell i Vilafranca. Que a la de Tarragona l'augment es fa a expenses de Tortosa i Reus. Que a la de Girona l'augment es fa per Figueres, Olot i Sant Feliu, i que a Lleida no augmenta la mortalitat a la província.

Quint. Que el camp de la província de Barcelona i de Girona tenen xifres de mortalitat absoluta sensiblement idèntiques i ben altes; que al camp de Tarragona minva i així mateix en el de Lleida.

Estudia després la corba de la mortalitat absoluta per totes les causes a Catalunya i veu que també augmenta sensiblement en aquests anys a expenses especialment de la província i encara més de la ciutat de Barcelona. Són molt estables les xifres de mortalitat total a Girona, Tarragona i Lleida.

Resumeix aquesta part del seu treball dient que si bé no pot oferir xifres relatives per no referir-les a una dada falsa avui, al cens de 1910, examinant comparativament les xifres de mortalitat absoluta per tuberculosi arreu de Catalunya i tenir en compte que tan sols minva la tuberculosi a Lleida, ciutat, viles i camps: a Tarragona, lleugerament a la ciutat i al camp, és la seva convicció que la tuberculosi augmenta a Catalunya, a expenses principalment de Barcelona ciutat, Barcelona viles importants i camp; Girona ciutat, viles i camp, i Tarragona, viles importants.

Fa el càlcul de morbiditat que aquestes xifres representen, que recordi's bé, són sempre les mínimes, i del càlcul resulta que a Catalunya hi ha 36.000 malalts tuberculosos.

Fa el càlcul de la vàlua econòmica que aquesta morbiditat repre-

senta, tenint en compte, com s'ha fet a tot arreu que s'ha estudiat el problema, els elements següents:

Primer. Calcular la xifra tan sols a expenses de la morbiditat en les edats aptes per al treball, de 15 a 60 anys.

Segon. Considerar tan sols dies de treball 300 a l'any.

Tercer. Considerar tan sols la invalidesa per al treball del tuberculós a un any.

Quart. Evaluació mínima del treball.

Quint Cost de malaltia, metge, medicines, alimentació, enterrament, etc.

(Les Caixes alemanyes d'assegurança contra les malalties evaluaven aquest darrer factor a 2 marcs 19 cèntims diaris. El doctor Sayé estén fins a 5 pessetes diàries els altres elements, reduint sensiblement el seu valor amb les condicions actuals de la vida, i així resulta que 30.000 tuberculosos ens costen a l'any, a Catalunya, 45.000.000 de pessetes.

Ofereix aquest treball i aquestes dades als nostres homes públics, remarcant la necessitat de cercar ràpidament les solucions del problema.

APORTACIO CIENTIFICA CATALANA AL PRIMER CONGRES ESPANYOL DE MEDICINA TINGUT A MADRID EN 20-26 D'ABRIL PASSAT. — L'actuació dels metges catalans fou nombrosa i important; els primers dies del Congrés es parlava de si havien conegut efectivament 600 congressistes vinguts de la nostra terra.

Bon nombre de catalans han tingut a llur càrrec la presidència de seccions: els doctors Pi Suñer, la d'Anatomia i Fisiologia; Salvador Cardenal, la de Cirurgia general; Sacanella, la d'Urologia; Recasens, la de Ginecologia; Martínez Vargas, la de Pediàtria; Menacho, la d'Oftalmologia; Botey, la d'Otologia, Laringologia i Rinologia; Rodríguez Méndez, la d'Ensenyament mèdic; i Goizueta, la de Farmàcia.

INFORMACIÓ

Els temes oficials i ponències encomanats a coterranis nostres han estat també molts: vegeu la llista.

Factors fisiològics de la diuresi, doctor J. M. Bellido.

Topografia i Vascularització de la pròstata, doctor M. Seres.

Indicacions del tractament quirúrgic de la tuberculosi pulmonar, doctor Ll. Sayé.

L'anestèsia en cirurgia urinària, doctor V. Company.

Tractament de les ferides de l'eretra i el pene, doctor J. de Sard.

Tractament del cranc de l'úter, doctor E. Ribas i Ribas.

Abast màxim dels recursos radioactius en cada varietat d'epitelioma de la pell, doctor J. Peyri.

La miòpia i les seves varietats, doctor M. Menacho.

Crítica dels procediments moderns d'extracció de la catarata, doctor I. Barraquer.

Tractament endobronquial de l'asma, doctor Falgar.

Indicacions de la radioteràpia profunda, doctors Prió i Comas.

La diatèrmia i ses aplicacions clíniques, doctor Ll. Cirera.

Formes i mecanismes de la mort sobtada, doctor Saforcada.

Accidents i complicacions de les ferides des del punt de vista de la responsabilitat penal de l'agressor, doctor F. Bravo.

L'artritis alveolodentària crònica (piorrea alveolar) com a factor etiològic, doctor J. Carol.

L'artritis alveolodentària crònica. Els serveis odontològics públics en fàbriques, tallers, escoles, ajuntaments, etc., doctor M. O. Jaime.

Creació d'un índex metòdic de les publicacions mèdiques espanyoles, doctors Pascual i Pi Suñer.

Reformes necessàries en l'ensenyament de la medicina, doctor R. Rodríguez Méndez.

Neurologia de guerra, doctor Farreres.

També han estat moltes les comunicacions; entre les quals cal remarcar:

Contribució a l'estudi de medicaments opoteràpics en les seves associacions inorgàniques, doctor F. Alayó.

Procediments de l'acció per a la laringectomia total, doctor F. Antoll.

L'extracció de la catarata per mitjà de la ventosa.

Tractament de l'oftalmia simpàtica pel salversan i els seus derivats, doctor Arruga.

Notes sobre cirurgia gàstrica, doctor J. M. Bartrina.

El ritme cardíac i els teixits reguladors del metabolisme del calci, doctor J. M. Bellido.

L'autoplàstia conjuntival i la cura descompressiva en algunes afeccions oculars.

Mitjà pràctic per a la conservació asèptica de les sutures disposades pel seu ús immediat després de la seva esterilització en l'autoclau, doctor R. Bordàs.

El ràdium en el cranc de les primeres vies.

La meua experiència sobre el mètode de Gluck en la laringuectomia, doctor R. Botey.

Ensenyament d'una epidèmia de xarampió: 734 casos sense cap defunció, doctor J. Botifoll.

Algunes consideracions sobre la castellanització dels termes tècnics, doctor E. Capdevila.

Els micròmetodes per al dosatge de la glucosa a la sang, R. Carrasco.

Tractament del cranc de l'úter pel radi, doctor J. B. Comas Camps.

Nous instruments per a la parotomia.

Resum de la història de la ginecologia espanyola.

De quinesiteràpia ginecològica, doctor V. Cunill.

L'estudi de la coagulació sanguínia com a dada pronòstica en cirurgia, doctors Corachan i Gallart.

L'adrenalina en el tractament del raquitisme, doctor F. Coromines.

Tractament del mal de Pott per la fixació osteoplàstica de les apòfisis espinoses (operació d'Alvee). Resultats personals, doctor J. de Riba.

Tumor mixt de la glàndula llagrimal orbitària. Extirpació i curació als vuit dies d'operat, conservant l'ull la seva integritat visual.

Voluminós tumor del nervi òptic extirpat sense prèvia ressecció osteoplàstica conservant l'ull, doctor M. Dolcet.

Lepra anestèsica.

INFORMACIÓ

Clinica del simpàtic abdominal; la seva relació amb els trastorns de l'estàtica de l'abdomen, doctor D. Duran.

Estudi clínic de l'epidèmia de grip a Barcelona, doctor Esquedo Rodoreda.

Cirurgia endo-nasal de les vies llagrimals.

Laringuectomia i ràdiu en el cranc laringi, doctor Falgar.

Diagnòstic precoç de la paràlisi general, doctor A. Galceran Granés.

Tractament quirúrgic de l'úlcera gàstrica, doctors Gallart i Ribes.

L'epifiso-hipofisi.

Poli-opoteràpia, doctor A. Guardia.

Revisió embriològica del folicle de Graaf.

Histogènesi del cos luti.

Nocions fundamentals d'opoteràpia ovàrica, doctor Ll. Guilera.

La miòpia i les seves derivacions.

L'absccés circumscriu primitiu de l'escleròtica.

Quistos transparents esclerals, doctor M. Menacho.

La febre mediterrània a Barcelona. Tècnica del tractat amb auto i stock vacunes, doctor R. Moragas.

La clorosi com a malaltia de les glàndules de secreció interna, doctor M. Moragas.

La pubiotomia en les distòcies, P. Nubiola.

Esofagisme i esofagitis, doctor J. Oller.

Esquema per un mètode racional d'educació física escolar, doctor M. Ordinas.

Nefrectomia per tuberculosi renal bilateral. Resultat al cap de tres anys. Sobre la prostatactomia transvesical en dos temps, doctor E. Perearnau.

La sensibilitat tròfica: demostració de mecanismes nerviosos de correlació visceral amb excitants de natura química. A. Pi Suñer.

Significació de la I invertida en l'electrocardiograma, A. Pi Suñer i J. M. Bellido.

Sobre qualques síndromes tuberculosos.

Contribució al tractament de la febre melitensis.

Contribució al tractament de les pleuresies.

Contribució a l'estudi de l'evolució diària de la temperatura en l'home sa i en alguns malalts.

Preparació d'una auto-vacuna-esput (A-V-E), i els seus resultats clínics, doctor R. Pla Armengol.

Nota sobre els moviments de l'articulació coxo-femoral, doctor J. B. Riba.

Indicacions i tècnica del drenatge biliar, doctor E. Ribes i Ribes.

La diatèrmia com a tractament en les lesions anxials, doctor G. Ribas.

Conveniència de la implantació del Jurat Mèdic en tots els judicis en què s'invoqui l'enagenació mental i la seva irresponsabilitat, Dr. P. Roca.

L'estudi de les fermentacions i putrefaccions intestinals, doctor J. M. Rosell.

Exantema escarlatiniforme gonocòcic, doctor R. Rovira.

Localització i extracció de projectils.

Tractament de cremadures per l'ambrina.

Anestèsia en cirurgia de guerra, doctor J. de Sard.

Difusió dels processos caseosos a través de l'hili en les tuberculosos caseoses primitives del pulmó, doctors Ll. Sayé i R. Torres Carreras.

La filosofia moral en l'exercici de la Medicina.

L'ozena; un nou origen i quelcom sobre el tractament.

Falsedat i inutilitat de la psicometria en les escoles.

L'aprosèxia en els escolars, doctor J. M. Serra Martínez.

Albuminúries extrarenals.

Sofre coloidal en el ptialisme mercurial.

La cura tèrmica en el tractament de les gonocòcies.

De la millor tècnica en prostatectomia transvesical.

Un cas de miofibro-adenomatosis difusa com a causa de disúria senil, doctor N. Serrallach.

Anatomia de la pelvis del sabater, doctor M. Serés.

La histeropèxia abdominal en el tractament dels prolapses de l'úter, doctor Soler Julià.

Els raigs ultravioleta en Oftalmologia, doctor P. Subirà.

Disposicions higièniques que haurien de recaptar-se dels poders

públics per a evitar el contagi humà per al consum de carns i llets procedents de bestiar tuberculós, doctor F. Sugrañes.

Indicacions de la trepanació mastoïdea, doctor L. Suñé i Medan.

Tractament quirúrgic dels prolapses genitals, doctor F. Terrades.
Dermatosis paratuberculosos.

Curabilitat i criteri de curació de la sfil·lis.

Notes sobre la potologia general de la pell, doctor Umbert.

La tensió mínima. — Qualques consideracions sobre la mateixa.

La retenció del clorur de sodi no és la causa dels edemes en les nefritis epitelials; és tan sols un factor que influeix en la seva producció.

Estudi anatomo-patològic de les càpsules suprarenals en la tuberculosi, doctor Antoni M. Vallejo.

Criteri químic-biològic sobre l'albumina en la urologia renal, doctor J. Vellvé.

Qualques consideracions respecte l'etiologia i símptomes clàssics de la similitis.

Mastoiditis en la infància. Son tractament, doctor Vila Abadal.

Demés, molts cirurgians catalans operaren a les clíniques madrilenyes, com els doctors Cardenal (S.), Bartrina, Raventós, Ribas i Ribas, Perearnau, Barraquer (I.), i altres. També els nostres fisiòlegs acompanyaren llurs comunicacions amb les demostracions experimentals oportunes, fetes al Laboratori de Física de la Universitat, cedit pel doctor González Martí. I cal remarcar també la importància dels acords presos pel ple del Congrés demanant l'elevació del Laboratori de Fisiologia de la nostra Facultat a la categoria d'Institut científic autònom, i la creació de la Lliga contra la lepra, acords particularment honorífics per als Drs. Pi i Sunyer, que dirigirà l'Institut, i Peyrl, que amb sa campanya insistent, ha provocat la lluita antileprosa, ara científicament conduïda, a Espanya.

CONFERENCIA DEL DR. GUERRA ESTAPE. — A la sessió acadèmica que la Societat Mèdico-Farmacèutica dels Sants Cosme i Damià celebrà el 6 de juny, el doctor Guerra Estapé va tractar d'«Helioteràpia: els seus aventatges i els seus perills; necessitat d'una bona dosificació de la llum».

ACTES CIENTÍFICS CELEBRATS PER LES INSTITUCIONS
MEDIQUES DURANT EL PASSAT MES DE MAIG. — Dia 3. — A
la Societat Barcelonina d'Amics de la Instrucció. Discussió de la
ponència del Dr. Duran i Arrom: «La feridura a Catalunya; lliga
antiapoplètica».

Dia 5 de maig. — A la Societat de Biologia, F. Marino: «Conreu
del b. Tetànic en presència de la Tuberculina». (Tercera nota).

F. Trias: «Modificacions esdevingudes a un cas de laminectomia
exploradora en la motilitat i la sensibilitat».

R. Carrasco: «Aparell per a exàmens d'aire alveolar». (Segona
nota).

R. Carrasco: «Sobre l'ús d'indicadors en el mètode de Scales-
Carrasco per a dosificació de la glucosa».

Dies 6 i 7. — A l'Institut Mèdico-Farmacèutic, discussió de la
ponència dels doctors Roqueta i Santifà: «Les medicacions intra-
venoses».

Dia 7. — Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Cata-
lunya. Dr. P. Vilanova: «Inocuitat de l'oli gris».

Dr. Company: «Cas de càlculs de ronyó expulsats mitjançant el
cauterisme uretral».

Dia 8. — A la Societat Mèdico-Farmacèutica de Sant Cosme i Sant
Damià. Dr. R. Carrasco: «Els mètodes de Laboratori en el tracta-
ment de la diabetis».

A l'agrupament escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències
Mèdiques de Catalunya. Conferència del doctor J. Freixas: «La mis-
sió catalano-valenciana al front francès».

Dia 14. — A l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de
Catalunya, doctor Tarruella: «Teràpia de la gastroptosi».

Dia 19. — A l'Institut Mèdic-Farmacèutic, doctor Gallart: «Con-
tribució al diagnòstic de la tuberculosi estenosant del budell».

Dia 21. — A l'Acadèmia i L. de C. M. de C. Doctor Gil Vernet:
«Dues prostatectòmies practicades amb anestèsia de Legue. Aven-
tatges i inconvenients».

Dia 26. — A l'Institut Mèdico-Farmacèutic. Doctor Roqueta: «Un
cas de pneumònia gangrenosa crònica».

LA CATALUNYA QUE TREBALLA I QUE JUGA

Badalona. — *Col·locació de la primera pedra d'una Biblioteca Popular.* — El dia 15 d'agost tingué lloc la col·locació de la primera pedra de la Biblioteca popular, concedida per la Mancomunitat de Catalunya.

La Biblioteca Popular s'ha d'aixecar en un solar del carrer del Temple, cedit al Municipi pels senyors fills de Joaquim Montal i Fita.

Per a dirigir-se a l'emplaçament, s'organitzà la comitiva a les Cases Consistorials.

La formaven el President de la Mancomunitat, senyor Puig i Cadafalch; el director d'Instrucció pública de la Mancomunitat, don Eugeni d'Ors; el majordom de la Mancomunitat, senyor Ruiz Porta; el secretari de la Presidència de la Mancomunitat, senyor Conill; el senyor Folch i Torres (don Joaquim); el director de l'Escola d'Arts i Oficis, don Pompeu Fabra; l'alcalde, senyor Pujol; els tinents d'alcalde senyors Cairó, Fonollà, Giralt, Famadas i Casanovas; els regidors senyors Arqué, Camins, Padrós, Salvatella, Batlle, Lluscà; l'enginyer municipal senyor Casas, l'arquitecte municipal senyor Amigó, el capità de carrabiners senyor Patiño, el tinent del mateix cos senyor Matas, el tinent de la guàrdia civil senyor Castells i l'ajudant de Marina, senyor Pasquín.

Representacions del Centre Regionalista, Centre Badaloní, Chor de la Marina, Círcol Catòlic i d'altres diverses entitats.

Precedien la comitiva una secció d'Exploradors i els macers de la Diputació de Barcelona, a la qual representava com a diputat pel districte el propi senyor Puig i Cadafalch.

El solar estava adornat amb garlandes i banderes.

Després de firmar la corresponent acta autoritats i representants, fou baixada la pedra, en la qual fou encaixat un tub lacrat contenint els documents relatius de la cerimònia.

L'alcalde, en breus frases, agrai als presents la seva assistència a l'acte i a la Mancomunitat l'obra que anava a realitzar.

El senyor Ors va dir que la Mancomunitat reempenia amb aquest acte la tasca cultural suspesa des de l'any passat. Va veure una promesa d'èxit de la Biblioteca en el recolliment amb què es realitzava aquell acte.

Féu vots perquè la inauguració representi un nou ressorgir de la vida cultural badalonina.

El senyor Puig i Cadafalch expressà la seva complaença en assistir a l'acte com a diputat per Badalona.

El meu agraïment — digué — vers aquest poble es concreta avui en la Biblioteca que es ve a construir. Es declarà satisfet de les adhesions recollides, en especial la de l'element militar.

Aquest acte humil, sense música, gairebé familiar — digué — porta aparellat l'èxit que ha de coronar-lo.

Espera que aviat serà inaugurada la Biblioteca i que ella contribuirà a què Badalona sigui majorment continuació de Barcelona, cor ja de Catalunya.

Acabà donant visques a Barcelona, a Badalona i a Catalunya, que foren contestats amb entusiasme.

Canet de Mar. — *La primera Escola local d'Indústries de la Mancomunitat.* — La vila de Canet de Mar va laborant per a instaurar la primera «Escola local d'Indústries» de la Mancomunitat de Catalunya, que guanyà amb noble lluita en concurs lliure. Donat que la indústria preponderant són els gèneres de punt, a aquesta especialtat serà preferentment dedicada, tenint també ensenyances per a petita construcció naval. L'Ajuntament de Canet, complimentant les bases del Concurs, aquests dies ha adquirit un esplèndid edifici d'excel·lents condicions per habilitar-lo per a Escola d'Indústries, havent-se fet ofrena del mateix a la Mancomunitat, així com de la quantitat que sigui convenient per a obres d'adaptació. Entusiastes amics de Canet, que amb la sola valuosa col·laboració fan possible per a la vila

aquesta millora important, a part les gestions que en son favor realitzen prop les organitzacions de Mancomunitat, van a Canet i celebren actes públics de propaganda cultural, fent conèixer els beneficis de la millora, aixecant el poble en pro de l'Escola que representa la seva riquesa. Un dels millors, entre els entusiastes devots amb què compta la blanca vila, el diputat nacionalista don Manuel Massó i Llorens, estigué a Canet el diumenge, dia 28 de setembre i davant d'una selecció de canetencs, predominant els elements interessats en la indústria de gèneres de punt, que s'aplegà en l'Ateneu Obrer, donà una conferència, sota aquest tema: «La conveniència que Catalunya es procuri per si mateixa l'ensenyament tècnic».

Més d'una hora i mitja durà la conferència, que fou religiosament escoltada.

Granollers. — El 3 de setembre tingueren lloc els Jocs Florals organitzats per la «Joventut Nacionalista».

Guanyà la Flor Natural mossèn Antoni Navarro, per la seva poesia «Cançó de maig». Els accessits foren concedits als senyors Torrens, Mínguez i Benavent.

Obtingué l'Englantina mossèn Josep Cardona, per la seva composició «La Masia». Un accessit a don Ramon Roca.

El jove poeta Domènec Juncadella fou premiat amb la Viola d'Or. Els accessits foren concedits als senyors Vidal i Pomar i Ermengol Carrera.

Foren guanyadors dels altres premis els senyors Gomis Llambias, Bellara, Clapés, Clementina Arderiu, Perarnau, Martí-Marull, Serra i Dachs, Carner, López-Picó, Sans, Garrell, Laporta, Tarragó, Cassassas, Culi Verdaguer, Clavell, Cardona, Vagué, Riber, Riba, Arús, Ribera, Riu i Dalmau, Granada, Tusquets, Palau, Sagarra i Carles Soldevilla.

Obtingueren accessits als premis extraordinaris don Enric Margarit, don F. Viver, don V. Caldés Arús i don Francesc Gay.

Sant Feliu de Guíxols. — L'il·lustrat metge de la vila de Tossa, N'Ignasi Melé, ha ofert cedir graciosament a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, per al Museu municipal, una important col·lecció

d'objectes arqueològics, procedents de les excavacions que, per sa pròpia iniciativa, està fent a l'estació romana per ell desenterrada. Com a única condició, imposa el que siguin guardats en una vitrina especial. L'Ajuntament ha acceptat la condició i li ha remerciat l'oferta.

València. — El periòdic *Las Provincias*, en la seva secció d'«An-tigualles escèniques valencianes», publica un article firmat per En Nicolau Díaz Escobar, referent a una tragèdia escrita per mossèn Domènec Mascó, i representada en 1394. Està escrita en català i per tant es oportuna aquesta notícia després de la conferència donada per En Lluís Nicolau d'Olwer sobre els orígens del teatre català, amb motiu de la inauguració del curs 1919-20 de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, en el Teatre Eldorado.

Traduïm així:

«En escriure l'erudit don Caletà Albert de la Barrera i Leirado, el seu *Catálogo Biográfico y Bibliográfico del Teatro Antiguo Español*, des dels seus orígens fins mitjans del segle XVIII, donà lloc distingit a un il·lustre valencià, considerant-lo amb justícia entre els patriarques de la nostra escena, a Domènec Mascó.

»Estimà com a producció dramàtica sa tragèdia «L'hom enamorat i la fembra satisfeta». El seu argument estava basat en els amors que professava el Rei don Joan a la bella donya Carroza, dama de la reina. No careixia de trama, ni aquesta d'interès, i s'assegura que obtingué l'honor de ser representada, si bé en els salons del Palau, de la dita ciutat de València, en el mes d'abril de 1394, com ho havem apuntat en altre dels nostres articles.

»Afegeix La Barrera que formava un bonic còdex, amb anotacions, el qual era propietat, a fins del segle XVII, de l'erudit valencià don Marian Josep Ortiz, qui l'alludí en son *Informe sobre el descubrimiento de las leyes palatinas*, que governaven en el seu temps el Palau Reial de València, treball notable que s'elevà a mans de Sa Majestat el Rei Carles III, i fou imprès a la Vila i Cort per Andreu de Sotos, l'any 1782.

»El còdex de Mascó, inclut pel bibliògraf Salvà, en son extens Catàleg de Londres (*A Catalogue of Spanish and Portug. Books, pri-*

mera part), es trobava dividit en dos toms, de molta grandària, lletra del segle XIV, i comprenia:

«Regles d'amor i parlament d'un hom i una fembra fetes per mossèn Domènec Mascó a requesta de la Carroza, dama del Rei don Joan I, i carta amorosa desta al Rei i sa resposta. — «Tragèdia d'Hèrcules i Medea», per mossèn Antoni Vilaregut, dedicada al Rei don Joan I».

»Aquest Vilaregut era majordom de Sa Majestat, conseller del mateix i posseïa la baronia de Dos Aigües.

»Heu's aquí les notícies que de Mascó s'han aconseguit reunir:

»Havia nascut a la privilegiada ciutat del Túria. De molt jove, degué ja figurar en la cort del Rei don Joan I, d'Aragó, arribant a obtenir el lloc de conseller.

»Com a prova que el monarca el distingia, tenim que en unió de Lluc de Bonastre, fou nomenat per l'expressat Rei per concertar l'aliança definitiva i cobejada entre aquest i els enutjats i poderosos parcials del seu parent l'illustre marquès de Villena, concòrdia encaminada a aconseguir la devolució i ofici de Castella a l'esmentat marquès, i poder assegurar el predomini i valuosa influència dels seus concertants en la cort del Rei don Enric III de Castella. Vençudes les dificultats que oposaven el mestre de Santiago, don Didac López de Zúñiga, l'arquebisbe de Toledo i altres pròcers vil·lenistes, s'arribà a un acord el 22 de maig de 1394. Encara que després sorgiren altres dissidències, s'aconseguien vèncer i fructificà el pactat.

»No falta qui suposa que l'obra esmentada que figurà en el còdex que posseïa don Marian Josep Ortiz, la qual es va perdre en morir aquest vers l'any 1799, era la mateixa que amb el títol de «Regles d'amor i parlament d'un hom i una fembra», cità don Vicents Salvà en el número 1.345 del seu Catàleg, i el qual es conservava l'any 1826».

Valls. — El passat mes de juliol es complí un any que la Biblioteca Popular, edificada i muntada per la Mancomunitat de Catalunya, va obrir al públic les seves portes. Durant aquest temps han concorregut a la mateixa 6.164 llegidors, xifra que dóna un terme mig d'assistència mensual de 51; i una diària de 17. Les obres con-

sultades han estat 9.074, corresponent a les següents seccions: Literatura, 2.662; Història i Geografia, 2.013; Belles Arts, 1.941; Enciclopèdia, 744; Ciències Socials, 607; Ciències Aplicades, 395; Ciències Exactes, 392; Religió, 391; Filologia, 386; Filosofia, 243.

Vich. — La Delegació vigatana de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, establerta tot just des de la primavera d'enguany, acaba de celebrar un Concurs de Lectura i Escripura Catalanes.

El dia 29 de juny tingueren lloc en la Sala de les columnes de la Casa de la Ciutat, els exercicis preparatoris de lectura i escriptura davant del jurat qualificador que presidia el senyor Manuel de Montoliu.

Els concursants eren ben nombrosos, la majoria de Vich, havent-n'hi alguns dels altres pobles de la plana.

Pocs dies després es publicà el veredict, que adjudicava la quantitat de 385 pessetes i un formós lot de llibres ofert per l'Associació Protectora de l'E. Catalana.

El repartiment de premis es celebrà el dia 6 de juliol.